

J. VERNET y C. LÓPEZ LILLO

UN MANUSCRITO MORISCO DEL CORÁN

Los musulmanes que permanecieron en la Península, aun después de haber olvidado su antigua lengua, siguieron escribiendo en caracteres árabes, pero utilizando el romance hispánico: se originó así la literatura aljamiada¹, amplio capítulo de nuestra cultura que se formó desde el siglo xiv al xvii.

La mayor parte de esta literatura se reduce a leyendas² que refrescaban las viejas creencias musulmanas, combatidas reciamente por los predicadores cristianos. El Corán constituye la base de dicha literatura, hasta el punto de ser la obra más copiada y comentada por los moriscos, y aparecía casi siempre en traducción interlineal, como señalamos en el artículo *Un Alcorán fragmentario en aljamiado*³.

La mayor parte de las traducciones del Libro Sagrado, hasta el siglo xvi, habían sido hechas por no musulmanes, cuyo fin era darlo a conocer a teólogos de otras religiones para que éstos pudieran llevar a cabo la defensa de la verdadera fe.

Es de esperar que las traducciones y comentarios, hasta el momento fragmentarios, de los Alcoranes aljamiados lleguen a abarcar todo el Libro, fin que perseguimos desde hace varios años. Sea, pues, la publicación que aquí hacemos del manuscrito número 18 de la Escuela de Estudios Árabes un paso más en este camino.

1. Cf. la bibliografía en J. Vernet, *Literatura árabe*, Barcelona, 1966, pág. 249, y las referencias allí dadas, y cf. *Los amores de Paris y Viana*, ed. por Álvaro Galmés de Fuentes, Madrid, Gredos, 1972.

2. Guillén Robles, *Leyendas moriscas*, I, Madrid, 1885, págs. 12 y ss.

3. J. Vernet y L. Moraleda, *Un Alcorán fragmentario en aljamiado*, BRABLB, XXXIII, Barcelona, 1970, págs. 43-75.

Recientemente hemos consultado en la Escuela de Estudios Árabes de Madrid un *tafsir* de un Alcorán⁴ que contiene el comentario y la traducción interlineal de las seis primeras azoras del Libro, dato de cierta importancia, ya que los Alcoranes conocidos reproducen más los textos de las últimas azoras, a partir de la 38, que de las primeras.

Haciendo un estudio comparado de los manuscritos 25 y 18⁵ de la E.E.A.M., que cubren ensamblados desde la azora 41 hasta el final del Libro, vemos que en algunas circunstancias el sentido de un mismo versículo presenta diferencias notables. Por ejemplo, 55, 54, ms. 25: "Šeran endešteradoš šobre kamaš i lo ke kontiyena enta šuš biyenterēš šobre kuwero de la peršona llebara tersiyopelo doble [pág. 90-b] serka de elloš." El ms. 18 traduce [pág. 174-b]: "Šeran rrekoštadoš šobre lechoš ke lo ke kontiyene a šuš biyenterēš eš de tersiyopelo; i la furuta de laš alšannaš serka." La versión de J. Vernet es: "Los bienaventurados están reclinados sobre tapices cuyo reverso será de brocado; la cosecha de ambos jardines será inmediata."

Tenemos que añadir que los comentarios utilizados por los alfaquíes son de diversa índole: unas veces aparecen de modo escueto; otras son prolijos y extensos. El ms. 51, del que hablaremos a continuación, al ensamblarlo con el ms. 25, ya que ambos contienen fragmentos de las tres primeras azoras, presenta la característica de ser muy similar al 25 en sus traducciones, hecho que no acontecía, como hemos visto, entre el ms. 25 y el 18. Tomemos, por ejemplo, la azora 1. El ms. 25 dice: "[pág. 1-a] ⁻¹ En el Nombre de Allah, Biyadošo de biyadad. ^{1/2} Loš looreš a da Allah, Señor de todaš laš Košaš. ^{2/3} Biyadošo de Biyadad. ^{3/4} Rey del Diya del Ÿudisiyo. ^{4/5} A Tu adoramoš i ya Tu demandamoš ayuda. [pág. 2-b] ^{5/6} Giyanoš a la karrera deresađa. ^{6/7} A la karrera de akelloš ke fizište garasiya šobrelloš. ^{7/-} No de loš ke tenšaňeš šobrelloš ni de loš yerradoš." El ms. 51⁶ traduce: "[pág. 5-a] ⁻¹ «En el Nombre de Dios, el Clemente, el Misericordioso», eš dezir de Allah «azza wa Ÿalla. ^{1/2} «La alabanza a Dios», eš dezir, ke loo šu peršona i mando a loš siyerboš ke loašen el-agaradensiya de la garasiya. «Señor de los

4. Se trata del ms. 51 de la E.E.A.M. Cf. J. Ribera y M. Asín, *Manuscritos árabes y aljamiados de la Biblioteca de la Junta*, Madrid, 1912, págs. 189-190. Este manuscrito lo está estudiando Teresa Losada como tema de su tesis de doctorado.

5. Cf. otros ejemplos diferentes en el artículo de J. Vernet, *Traducciones moriscas de El Corán*, en *Der Orient in der Forschung. Festschrift für Otto Spies*, Wiesbaden, 1967, págs. 686-705.

6. Téngase en cuenta que el ms. 51 presenta traducción interlineal de cada aleya y comentario de las mismas. El texto que va entre comillas es la traducción castellana del árabe.

mundos», Señor de todaš laš košaš i šon loš jaleqadoš. ^{2/3} «El Clemente, el Misericordioso», ^{3/4} «Dueño del Día del Juicio», Biyadošo de Biyadad, Rey del Diya del Ÿudisiyo ke guwalarđonara Allah a laš Ÿenteš en-el por sus obraš. ^{4/5} «A Ti te adoramos», a Tu adoramoš kon umildansa i ubidensiya. «Y a Ti pedimos ayuda», a Tu demandamoš ayuda para šerbirte i ubedeserte. ^{5/6} «Condúcenos», giyanoš i adrešanoš «Al camino recto», a la karrera đeresada. ^{6/7} «Camino de aquellos a quienes has favorecido», a la karrera de akelloš ke izište garasiya šobrelloš kon el Islām. ^{7/-} «Que no son objeto de tu enojo y no son los extraviados», no de los ke tenšaneš šobrelloš ke šon loš ŸudiŸuš, ni de loš yerradoš, ke šon loš kirištiyanoš.

“I ešta eš rogarya ke mando Allah i šu menšaŸero ke ruguwašen kon ella i pušola por sunna a El i loš kereyenteš.”

Volvamos, de nuevo, a los mss. 18 y 25. El primero es más amplio en sus comentarios que el segundo. Por ejemplo, en la azora 55, 29, el ms. 25 narra sin ninguna glosa el contenido del versículo: “Demandarle an biyadad loš ke šon en loš siyeloš, [pág. 87-b] i loš de la tiyerra i kada diya eš (Allah) en fiziyenda nubewa.” Sin embargo, en 55, 29, el ms. 18 dice: “Demandanle (a da Allah) loš de loš siyeloš i loš de la tiyerra (đemandan a da Allah, loš del siyelo, biyadad; i đemandan, loš de la tiyerra, la biyadad i la perđonansa, i yarizqi, i šuš meneštereš i nesesiđadeš; i rruwegan a El loš deškeroyenteš kuwando še ben enaperetura, i no le đemandan la perđonansa šino loš kereyenteš). I todo diya ešta Allah en fecho nuwebo (ke faze morir i faze bibir lo ke nase, i rrešponde a kiyen rruwega; i da a kiyen đemanda: i da šalud a enfermoš; i šuš fechoš šon muchoš, ke no še puweden konperender. No ay Señor šino El, i yaši ešta kada diya enfazendado en konkuluir lo ke a de šer enakel diya).”

La azora 55, 44, referente al infierno y al castigo de los condenados, según el ms. 25 dice: “[pág. 89-b] Ke rrolđearan enterella iyentera el podre rrošiyente”; mientras que el ms. 18 traduce: “I rroddearan enterella i yentera la fuwente (de Al-Ĥamīm) rrošiyente.

“(Dišo YahŸa: Llegonoš ke elarbol de azaqum⁷ ešta afirmado en la puwerta šeyšena de Ÿahannam, šobre una peña de fuwego; i đebašo della ay una fuwente rrošiyente, negra, fuwerte; i lansaše šobre kada

7. Sobre la descripción del árbol infernal, llamado *zaqqum*, cf. M. Asín Palacios, *La escatología musulmana en la Divina Comedia*, Madrid, 1961, pág. 175; Dante, *La Divina Comedia (Infierno, XIII)*.

uno delloš la fanbere, i ban konakella fanbere a dakel arbol i komen del, fašta ke inpelen šuš biyenteres, i bulle akello ke komen en šuš biyenteres, de kada uno delloš, komo bulle elaguwa rrošiyente; i demandan de beber para rrefriar konello šuš kuwerpoš...)"

Hecho análogo al citado anteriormente pasa entre el ms. 51 y el 25. Veamos a guisa de ejemplo algunas aleyas de las azoras 2 y 3. Ms. 51, azora 2: "[pág. 5-b] ⁻¹ Ešte alkiteb no ay dubda enel i eš giya para loš temerošoš, akelloš ke temen la deškereyensiya. ^{2/3} akelloš ke kereen kon lo absente, berdadesen en el rebibkamiyento i en el konto i e alyanna i el fuwego i mantiyenen la šala, kiyere dezir, loš ašala eš ađebdesidoš i loš mantiyenen šobre lo ke asunno el menšaŷero de Allah, šallā Allah 'alayhi wa sallama, en kada ašala delloš i de lo ke leš damoš en-arizqi dešyenden..." Ms. 25, azora 2: "^{-1/2} Ešte alkiteb, keš Alqoren, no ay dubda enel, eš giya de loš temerošoš, [pág. 2-c] ^{2/3} akelloš ke kereen kon lo absente, i mantiyenen la šala i de lo ke leš damoš enarizqi ešyenden."

Ms. 25, azora 3: "[pág. 6-b] ^{-1/2} Allah eš, no ay Señor šino El, el Bibo, Mantenable." Ms. 51: "[pág. 119] Allah eš ke no ay Señor šino El, el Bibo ke no muwere, el Mantenable, kiyere dezir, el debantađra a toda peršona kon lo ke obro, kiyere dezir, kon šu obra hata ke le đara walardon por ella..."

Así pues, hasta aquí hemos visto que, ensamblando las azoras comunes de los mss. 18 y 25, presentan traducciones diferentes, siendo el primero más prolijo en sus comentarios que el segundo; mientras que los mss. 51 y 25 ofrecen una versión más paralela, aunque con pequeñas discrepancias. De lo expuesto anteriormente se puede deducir que las traducciones no proceden de una fuente común.

En cuanto a los comentarios o incisos de tipo exegético, no parecen ser creación o doctrina de los alfaquíes, sino simple traducción o resumen abreviado de los *tafsires* de los grandes maestros de la doctrina islámica. Sin afirmar de qué comentarista copiaron o tradujeron, damos a continuación pasajes paralelos del *tafsir* de Rāzī⁸, Bayđawī⁹ y Zamajšarī¹⁰, los tres que estaban a nuestro alcance y que han dejado sus vestigios, a nuestro parecer, en los mss. 51 y 18.

Ms. 51, azora 1/7: "No de loš ke tenšañeš šobrelloš ke šon loš ŷudiyuš ni de loš yerradoš ke šon loš kirištianos." Zamajšarī¹¹ dice: "Que no

8. Rāzī, *Al-Tafsir al-kabir*, 32 vols., El Cairo, 1938.

9. Bayđawī, *Tafsir al-Qur'ān*, El Cairo, 1947.

10. Zamajšarī, *Al-Kaššaf Haqā'iq al-Tanzil wa 'uyūn*, 4 vols., El Cairo, 1966.

11. Zamajšarī, *Al-Kaššaf...*, I, pág. 71.

son objeto de tu enojo», son los judíos. «Y no son los extraviados», son los cristianos.” Rāzī¹² y Bayḍawī¹³ hacen la misma afirmación.

En cuanto a la explicación de las iniciales (*fawātih*) que se encuentran en la azora 2, alif, lām, mīm, los tres comentaristas¹⁴ dicen que se trata “de las letras del alfabeto” (*hurūf al-muḡam*).

El ms. 51 comenta: “[pág. 5-b] Eš de akello de loš alḡarrafēš...”, y la explicación detenida del alif, lām, mīm coincide con la que da Rāzī. Veamos: “... Dišeron ke alif, lām, mīm kiyere dezir: «Yo šoy Allah el maš šabidor» i ke alif, lām, rā' kiyere dezir: «Yo šoy Allah el más beedor...» I dišo en alif, lām, mīm. El alif es Allah i el lām eš Ÿabril i el mīm eš Muḡammad, šallā Allah ‘alayhi wa sallama.” Rāzī¹⁵ comenta: “... alif, lām, mīm, «Yo soy Allah, el más sabio»; alif, lām, rā', «Yo soy Allah, el que todo ve»... alif quiere decir Allah; lām, Gabriel, y mīm, Mahoma.” Bayḍawī¹⁶ coincide en esta última explicación del alif, lām, mīm con Rāzī.

El ms. 51, azora 2: “[pág. 6-b] ^{8/9} Esos quieren engañar a Dios y a quienes creen”, comenta: “El azer taraisiyon al menšayero de Allah, sallā Allah ‘alayhi wa sallama, eš komo azer taraisiyon a de Allah.” Rāzī¹⁷ explica el significado de la aleya de modo semejante: “... Los que no están de acuerdo contigo (Mahoma) tampoco están con Allah... Los hipócritas cuando engañan al profeta, engañan al mismo Dios.”

Ms. 18, 50, 40/41: “[pág. 129-a] ... Isrefil, ke peregonara šobre la peña de la kaša šanta... I yeš la maš serkana tiyerra, kešta del siyelo kon deziocho millaš.” Según Zamajšari¹⁸: “Isrefil llamará desde la peña de la casa santa, la tierra más próxima del cielo a 12¹⁹ millas de distancia.”

Ms. 18, azora 52, 1: “[pág. 138-b] ... I yeš un monte en la ciudad de Madyan, ke fablo Allah enel a Mūsà.” Zamajšari²⁰ y Bayḍawī²¹ coinciden con el texto aljamiado; mientras que Rāzī²² sólo nos dice: “Monte en el que Dios habló a Moisés.”

12. Rāzī, *Al-Tafsīr*..., I, pág. 261.

13. Bayḍawī, *Tafsīr*..., pág. 5.

14. Zamajšari, I, pág. 83; Bayḍawī, pág. 6; Rāzī, I, pág. 10.

15. Rāzī, *Al-Tafsīr*..., II, pág. 6.

16. Bayḍawī, *Tafsīr*..., pág. 6.

17. Rāzī, *Al-Tafsīr*..., II, pág. 62.

18. Zamajšari, *Al-Kaššaf*..., IV, pág. 12.

19. El texto aljamiado traduce 18. Obsérvese, sin embargo, que la grafía de “ocho” y “dos” es muy similar en árabe.

20. Zamajšari, *Al-Kaššaf*..., IV, pág. 22.

21. Bayḍawī, *Tafsīr*..., pág. 694.

22. Rāzī, *Al-Tafsīr*..., XXVIII, pág. 239.

Se podrían ampliar y prolongar estos ejemplos para apoyar la tesis, antes citada, de que la exégesis de nuestros alfaquíes moriscos era traducción literal o resumida de los comentarios considerados como clásicos.

La transcripción que sigue observa las mismas normas que dimos en el artículo que publicamos en este mismo BOLETÍN, vol. XXXIII, 1969-1970, págs. 46-47.

TRANSCRIPCIÓN

AZORA XLI

[pág. 1-a] ¹Ha, mim. ⁻²(Yuro Allah kešte alqor'en) fuwe desendido del Biyađošo de biyađad. ^{2/3}Eš eškiribtura ke šon dekalaradaš šuš ale'aš, i yalqor'en en garasiya para yenteš ke šon šabiyas. ^{3/4}Albirisiyador i moneštador. I yapartaronše loš maš delloš, i yelloš no lo keriyaneš eškuchar. [pág. 1-b] ^{4/5}I dišeron: "Nuweštoroš korasoneš šon enenserramiyento de lo ke noš kalamaš a ello (Ye Muḥammad), i yen nuweštaraš orellaš, šordeza, i yentere noštroš i tu ay enpara. Puweš obra, ke noštroš šomoš obranteš." ^{5/6}Dileš (ye Muḥammad): "Ello eš ke yo šoy onbere komo boštroš, ke a šeiđo rrebelado a mi kello eš ke buweštoro: [pág. 2-a] "Señor eš Señor uno. Puweš afirmaoš a El i demandađle perdon. ¡I tan guway de loš deškereyenteš!, ^{6/7}kelloš ke no pagan lazake, i yelloš konelotro mundo šon deškereiđoš. ^{7/8}I yakelloš ke kere'en i obran buwenaš obraš, a elloš, abra guwalardon ke no še akabara." ^{8/9}Dileš (ye Muḥammad): "¿Ke eš a boštroš ke deškere'eyš [pág. 2-b] kon akel ke jaleqo la tiyerra en doš diyaš, i meteyš a El šenbalansaš, i deziyš ke akello eš el Señor de todaš laš košaš? ^{9/10}I pušo (Allah) enella (kiyere dezir en la tiyerra), montañaš de šobrella. I pušo bendisiyon enella. I yordeno enella šuš porobisiyoneš en kuwatro diyaš iguwaleš." Para loš demandanteš. ^{10/11}Depuweš iguwaloše al siyelo (kiyere dezir šobre elal'arsi). (Dišo elannabi Muḥammad —šlà Allah 'alayhi wa sallam—: La anpeleza de lalqursi eš komo loš siyeloš i la tiyerra; [pág. 3-a] i ši echašen loš siyeloš i la tiyerra en lalqursi, šeriya komo ke lansašen una šortiya en loš dešiyertoš de la tiyerra. I yelalqursi i loš siyeloš i la tiyerra, en bes de lal'arši, eš komo ke echašen una šortiya en loš dešiyertoš de la tiyerra. I dišeron: "¡Ye, Menšayero de Allah!, ¿ay a da Allah ay dezišiyete espešiyas de tiyerraš, i la maš pekeña dellaš šon loš jaleqadoš de loš siyeloš i de la tiyerra." Dišeron: "¡Ye [pág. 3-b] Menšayero de Allah!, ¿šon peršonaš elloš o alýinnes?" Dišo: "No oyeron

dezir ke eš alýini ni beršona.” Dišeron: “¡Ye Manšayero de Allah!, ¿šon almalakeš?” Dišo: “No oyeron dezir ke eš almalaka ni ýibril ni mikebil.” Dišeron: “¡Ye Manšayero de Allah!, ¿šon dešobidiyenteš o obidiyenteš?” Dišo: “No šaben kon ke dešobedeser a da Allah, peštañađa de oýo ni nunka lo dešobedesen.” I fuwe rrekontado por lannabi —šaam— ke el dišo: “A da Allah ay almalakeš ke teremuwelan šuš konýunturaš de temor de Allah —taalà— i no ay ninguno delloš ke kayga gota de lagrima de šuš oýoš, ke no kayga del un almalake [pág. 4-a] atasbihando; i ay almalakeš asaýdadoš dešde ke jaleqo Allah loš siyeloš, ke no debantan šuš kabesaš ni laš debantaran fašta el diya del ýudisiyo, porennobleser elloš a šu Señor; tan noble eš šu nobleza.” I dizen: “Tan bendito eš Tu, no te šerbimoš el derecho de tu šerbisiyo.” I dišo Ka^{bo} elejber: “A da Allah —azza wa ýalla— ay almalakeš ke no enderesan šuš kuweštaš dešdel diya ke loš jaleqo, i yotroš, arrekadoš, ke no debantan šuš kabesaš ni laš debantaran fašta ke šea šoflado enel kuverno el šoffo saguero.” I dizen todoš: “No te šerbimoš el derecho de tu šerbisiyo aš komo konbiyene ke te širbamoš.” I dišo [pág. 4-b] Ka^{bo}: “¡Por Allah!, ši ubiyese unonbere ke obraše obra de šetenta alannabi²eš, no afirmariyan šobrel šuš obraš, ni lo ašošegariyan el diya del ýudisiyo de laš fortalezaš ke bera akel diya; ¡por Allah!, šištubiyese un bašillo o una ferrada de aguwa a šuš šaliyente, poliriyán dello miš biyedeš (i yel šol poniyente), enel šol poniyente; ¡pora Allah!, ke baramara ýahannam un baramido ke no kedara almalake serkano ke no kayga de roddillas.” I loš siyeloš (anteš ke Allah loš jaleqaše) cran qomo apegado kon la tiyerra. I dišo a elloš i ya la tiyerra: “Benidme por [pág. 5-a] obidensiya o por fuwersa.” Dišeron: “Benimošte obidiyenteš.”^{11/12} I yordeno dello siyete siyeloš en doš diyaš, i rrebelo en kada siyelo šu mandamiyento. (I dize Allah:) Enfermošeamoš el siyelo del mundo kon laš ešterellaš, i šon guwardaš del siyelo. Akello eš ordenamiyento delonrado, šabidor.^{12/13} Puweš ši še apartaran (loš deškereyenteš), puweš dileš: [pág. 5-b] “Ya oše moneštado de loš rrayoš (de la^oadab) komo loš rrayoš de ^oAd i de Tamud” (ke loš kaštigo alannabi).^{13/14} Porke bino a elloš el menšayero (i leš pedriko de la^oadab) de lo keš delante delloš (dešte mundo i de la^oadab) de lo keš de saga delloš (delotro mundo. I dišoleš:) “¡Por ke adorayš šino a da Allah?” Dišeron: “Ši kišiyera nuweštoro Señor, abri deballado almalakeš (ke noš fiziyeran ašaber ke bošotroš šoyš menšayeroš). Puweš nošotroš kon lo ke fuwešteš enbiyadoš, konello, šomoš deškereidoš.” [pág. 6-a]^{14/16} A kuwando loš de ^oAd puweš tomaron garandiya en la tiyerra, a de šin rrazon; i dišeron: “¿Kiyen eš maš fuwerte ke noš en fuwersa?” (ke še marabillaban de šuš fuwersaš). ¡I no šaben que Allah, akel ke loš jaleqo, eš maš fuwerte ke elloš en fuwersa? (Dize Allah:) I fuweron kon nuweštaraš aleaš rreneganteš.^{15/16} (Dize Allah —taalà—):

I yenbi'emoš šobrelloš ayreš korrubtoš en diyaš šeñalaḡos (nahiseš šobrelloš) para [pág. 6-b] ke guštašen elal'adab de la dešturuision enešta biḡa del mundo. I yelal'adab de la otra (biḡa) eš maš dešturyente. I yelloš no še defenderan. ^{16/17} A kuwando loš de Tamūd, dekalaramošleš el kamino de la guiya i del dešyerro, i tomaron eškuýar la dešyerran i dešaron la guiya. I konperendiyeronloš loš rrayoš de [página 7-a] lal'adab i yabiltamiyento por lo ke fuweron ke perkasaron. ^{17/18} (Dize Allah:) I šalbamoš a ḡakelloš ke kereyeron i fuweron temerošoš. ^{18/19} (Dize Allah:) I yel diya ke apelegaremoš loš enemigoš ḡa Allah al fuwego, i yelloš šeran detenidoš (dešdel saguero fašta el birimero). ^{19/20} Fašta ke kuwando loš tarayran (a ýahannam), faran teštigo šobrelloš šuš oidoš i šuš bištaš i šuš kuweroš, [pág. 7-b] kon lo ke fuweron ke obraron. ^{20/21} I ḡiran a šuš kuweroš (i šon šuš berguwensaš): "¿Por ke abeyš fecho teštigo šobre noš?" I ḡiran: "Anoš fecho fablar Allah, Akel ke faze fablar a toḡa koša. I yel oša jaleḡado la birimera bez, i ya El šoyš tornadoš." ^{21/22} I no fuwešteš ke temiyešedeš en ke ateštiguwašen šobre bošotroš buweštaraš oidaš, ni buweštaraš bištaš, ni [pág. 8-a] buweštoroš kuweroš. Mašenpero kuyḡašteš ke Allah no šabiya mucho de lo ke obrašteš. ^{22/23} I yakello era buweštoro kuyḡar. El ke kuyḡašteš kon buweštoro señor, aoš dešiñado i yabeyš amanesido de loš perdidoš. ^{23/24} Puweš ši sufren, puweš el fuwego eš morada para elloš; [pág. 8-b] i ši demandan šokorro, puweš no šon šokoridoš. ^{24/25} (Dize Allah:) I kawšemoš a elloš elašayten i šuš alḡabilaš, i yerfernošearon a elloš lo keš delante delloš (de laš dešobidensiyas enel mundo) i lo keš de saḡa delloš (de dešmentir alanabi... delotro mundo). I yaḡebdesiyo šobrelloš la palabra de la šaña en alumaš ke ya fuweron anteš delloš (ke dešobedesiyeron) de [pág. 9-a] alýineš i peršonaš. I yelloš fuweron perdidoš. ^{25/26} I deziyan akelloš ke deškereyeron: No eškucheyš a ešte alḡor'en. I fed baldon del i yeškarniyo. (Dišo: Alsadiyo dešendiyo ešta alea por Abū Ýahlin, fiýo de Hašam, ke era ke deziya a šu konpañia: "Kuwando obreyš el leir de Muḡammad, alsad buweštaraš bozeš kantando kon laš kopláš, fašta ke fagayš ḡudar a Muḡammad šu leir, i lo fagayš tartarear i turbar.") Por tal ke binsayš (kon nuweštoro alḡin i la ḡin de Muḡammad). [pág. 9-b] ^{26/27} (Dize Allah:) Puweš ḡaremoš a guštar a ḡakelloš ke deškere'en al'adab fuwerte. ^{27/-} (Dize Allah:) I ḡarlešemoš el guwalardon conforme akello ke fuwero ke obraron. ²⁸ Akeleš el guwalardon de loš enemigoš de Allah. El fuwego (de ýahannam) šera a elloš; enella la kaša del para šiyenpere, šerleša ḡado el pago conforme fuweron ke kon nuweštar aleaš deškereyeron. ²⁹ I ḡiran akelloš ke deškereyeron: Nuweštoro señor, danoš [pág. 10-a] a ḡakelloš ke noš fiziieron yerrar de loš alýineš i peršonaš. bašoš (enel fuwego). de nuweštoroš biyedeš por ke šean de loš maš I meterlošemoš debašo

³⁰ Ke akelloš ke dizen: Nuweštoro šenor eš Allah (apuradamente), depuweš afirman šobrello, desiyenden šobrelloš loš almalakeš (kuwando la muwerte, i dizenleš:) No ayayš miyedo ni ayayš tirišteza, i yalegraoš kon lalyanna, [pág. 10-b] akello ke šoyš ke kodisiyayš. ³¹ Noštoroš šomoš buweštoroš alwaliyeš en la bida del mundo i yenelotro mundo. I ya boštoroš ay enella lo ke dešean buweštaraš peršonaš, i ya boštoroš ay enella lo ke kobdisiyayš. ³² Enapošentamiyento de perdonador biyadošo. ³³ I kiyen eš maýor en habla ke kiyen kalama a da Allah i [pág. 11-a] yobra buwenaš obraš i dize: „Yo šoy de loš musulmeš? ³⁴ I no šon enun iguwal laš alħasanaš (i yel dar pošada) ni loš pekadoš (i yel dišfamar). Puweš dešbiya (el daño) kon akello ke eš buweno (i perdona la enýurya). (Dišo Yahyà, por Fatir, por Abi Ishaq Almadani, por Abi Ilehraš, por šu padre, ke dišo; diše: “Ye menšayero de Allah, a mi ay un bezino i yel me faze mala bezindađ, dime ši faze yo konel conforme faze el kon mi.” Dišo: “No porke la mano alta eš meýor ke la mano baša.”) [página 11-b] I kuwando šera akel kentere tu i yentere el abra enemigansa, (puweš faš konel) komo ke fuweše pariyente serkar. ³⁵ I no alkansara (a dar pašada) šino akelloš ke šon sufiriyenteš, i no alkansara (a perdonar lanýurya) šino loš de la bentura buwena i la parte garande (en lalyana). ³⁶ I kuwando lo ke te aborresera de lašayten de aborrensiya (o saña), puweš demanda definšiyon a da Allah, ke (Allah [pág. 12-a] eš eloidor šabidor). ³⁷ I de loš mišteryoš (de šu unidađ eš) la noche i yel diya, i yel šol i la luna. No asaýdeys al šol ni a la luna. I yasaýdaoš a da Allah, akel ke a jaleqado a elloš (por mišteryo) ši eš ke boštoroš a el adoraýš. ³⁸ Puweš ši šengarandeseran (loš deškereyenteš ke no še umillaran a da Allah), puweš akelloš ke šon [pág. 12-b] kon tu šenor (de loš almalakeš) atasbiħan a el de noche i de diya; i yelloš no porlargan (ni lo defantan). ³⁹ I de šuš milagroš eš ke tu beyeš la tiyerra fecha polbo menudo, i kuwando deballamoš sobrella elaguwa toma tenpero i kiriya (loš nasi-miyentoš); i yakel ke la rrebibka (konelaguwa) eš el rrebibkador de loš muwertoš. I yeleš kon tođa koša poderoš. [pág. 13-a] ⁴⁰ (Dize Allah:) I yakelloš ke deniyegan nuweštaraš aleaš no an miyedo a noš. (Puweš beamoš) ħkiyen šera lansađo enel fuwego ši šera meýor a el, o kiyen berna kon šeguriđađ el diya del ýudisiyo? (Meýor eš el keš šeguro.) Puweš obrađ lo ke kerreyš, ke (Allah) eš kon lo ke obraýš beđor. ⁴¹ I yakelloš ke deškere'en de lalqor'en por kuwanto [pág. 13-b] bino a elloš. (I dizen:) El eš alkiteb garabe. ⁴² No bino enel falšiya (ni bino ante de la Tawrà ni de loš Abanýeliyoš ni ante de la Zabor, no ay delloš koša ke dešmiyeta elalqor'en) de lo ke bino anteš del, ni depuweš del (no berna alkiteb ke lo dešmiyenta). Anteš eš deballado del siyente loado. ⁴³ No te dizen a tu (ye Muħammad, en dezirte ke ereš asihrero i ke ereš endiablado) šino lo ke ya fuwe ke lo dišeron a loš menšayeroš anteš de

tu. I tu señor eš el de la perdonansa (a kiyen kere'e) i yel del kaštigo dolorošo (a kiyen no kere'e). [pág. 14-a] ⁴⁴ (Dize Allah:) I ši ubiyeramoš puwešto ešte alqor'en en rromanse diriyan: ¿Por ke no šon departidaš šuš aleaš en rromanse i yen al'arabiya? (Dize Allah:) Dileš (ye Muḥammad): Eš para akelloš ke šon kereyenteš guiya i šalud (para šuš korasoneš) ke loš šana de la dudu. I yakelloš ke no kere'en, en šuš oreýaš eš la šordeza i yeš šobrelloš segamiyento (para ke kereskan en seguedad šobre šuš seguedadeš kuwando no kere'en). A dakelloš leš [pág. 14-b] šera kiridado (por la kereyensiya) dešde lugar apartado (de šuš korasoneš). ⁴⁵ (Dize Allah:) Ya dimoš a Mūsà elalkiteb (de la Tawrà) i konnarallaron enel (ke unoš keréyeron i yotroš no kereyeron). I ši no por la palabra ke še adelanto de tu señor (ye Muḥammad, ke no leš tomariya kuwenta enešte mundo la kuwenta de la otra bida), tomarlešiya kuwenta enterelloš (enešte mundo, i lansariyaloš de lalýana i enelalýana i loš del fuwego enel...). I yelloš šon en dubda de lal'adab achakiyentoš. ⁴⁶ Puweš kiyen obrara buwenaš obraš puweš para šu alma šera. [pág. 15-a] I kiyen pekara puweš šobrella šera. I no eš a tu señor (ye Muḥammad) ke faga de šinrazon a loš šiyerboš. ⁴⁷ A el torna el šaber del diya del ýudisiyo. I lo ke šaka de laš furutaš (de la datilera) de šuš furfulloš (o kaškoš), i lo ke šenpereňan de laš fenbaraš, i no paren šino kon šu šaber. I yel diya ke leš šera kiridado: ¿Adonde šon loš aparšeroš? (Akelloš ke rrazonabayš keran buweštoroš [pág. 15-b] šeňoreš.) Diran: Femoste ašaber ke no ay de noš teštigo (ke ateštiguwa el diya de oy ke kon tu aya otro señor). ⁴⁸ I šera dešyerradó de šuš idološ lo ke fuweron ke llamaban de anteš (i no leš rrešponderan), i šabran ke no abra a elloš de derremišiyon (ni eškapa). ⁴⁹ No šenkuwenta la peršona de rrogar porel biyen (del mundo). I ši le toka el mal (ke še leban šuš algoš o la šalud) puweš beošlo dešfeozado, deškonfiado. [pág. 16-a] ⁵⁰ I ši le damoš a guštar deškanso (i biyadad) de noš, depuweš de lapretura ke le toko (de iršele šu algo o šu enfermedad), dizen: Laora ešte (deškanso) eš a mi (por mišobraš i yo meresko ešto). I no kuydo kel diya del ýudisiyo še a de afirmar. Enpero ši tornare yo a mi señor (aši komo dizen), a mi obra en šu poder elalýanna (ši eš ke ay alýanna). (Dize Allah:) Puweš aun faremoš ašaber a dakelloš ke deškere'eran, kon lo ke obraron, i leš faremoš guštar de lal'adab fuwerte šobrelloš. [pág. 16-b] ⁵¹ (Dize Allah:) I kuwando fazemoš garasiya šobre la peršona, alowentaše i yapartaše del nonbaramiyento (de Allah). I kuwando le toka el daño puweš faze rrogaryaš muchaš. ⁵² Dileš (ye Muḥammad): Abeyš bišto ke era elalqor'en de par... de Allah, depuweš abeyš deškereido konel. Puweš kiyen (pode šer) maš dešyerrado de kiyen eš en dešbertensiya (de...) i yapartado (de la berdad). ⁵³ (Dize Allah: Aun) leš damoš a ber nuweštoroš mišteryoš (loš ke de... moš konelloš. A dakelloš ke fuweron anteš

kelloš de loš deškereyenteš) en laš partidaš i [pág. 17-a] yen šuš peršonaš (loš rreborobaremoš konello kon la fanbere i la guerra), fašta ke še dekalare a elloš ke (la)qor'en) eš berdadero. (Dize Allah:) ¿I no oš bašta kon buweštora šeñor?, ke eleš, šobre tođa koša, teštigo (i šabe buweštara deškereyensiya i buweštaraš obraš). ⁵⁴ Abišote (ye Muhammad) ke elloš šon en dubđa de lankontarada de šu šeñor. I yabišote ke (Allah) eš kon tođa koša abarkante.

AZORA XLII

[pág. 17-b] ¹ Ha, mim. ⁻² cAyn, sin, qaf. ⁻³ Aši fuwe rrebelado a tu (ye Muhammad) i ya dakelloš ke fuweron anteš de tu (de loš anabi'eš). I ya Allah eš Onrrado (en šu kaštigo) i yel Šabiyo (en šu manadamiyento). ^{2/4} A Eleš lo keš en loš siyeloš i lo keš en la tiyerra. I yeleš elalto, garande. [pág. 18-a] ^{3/6} Kuydan loš siyeloš karbirše (por miyedo) de lo keš šobrelloš, i loš almalakeš atasbihan kon la loor de šu Šeñor i demandan perdona para kijen ešta en la tiyerra (de loš kereyenteš). Abišooš ke Allah eš perdonador, biyadošo. ^{4/6} I yakelloš ke toman a menoš del a otro šeñor poralwali (puweš Allah eš el guwardante šobrelloš, ke leš guwarda šuš obraš para darleš el pago porello). I no eš a tu (ye Muhammad) ke tomeš kon tu, šobrelloš (ni ke leš deš guwalardon por šuš obraš, ni ereš perekorador delloš). [pág. 18-b] ^{5/7} I yaši mešmo rrebelamoš a tu elalqor'en enal arabiya para ke pedrikeš a la konpaña de la billa (de Maka), i ya loš keštan alderredor della (de laš partidaš tođaš). I ke pedrikeš del diya del ŷudisiyo (ke šeran enel ayuntadaš aš ŷenteš de la tiyerra i loš de...), no ay dubđa enello, i yunna parte delloš šeran enelalŷanna i la otra parte šeran en ŷahannam. ^{6/8} I ši kišiyera Allah abriyaloš puwešto una konpaña (o una aluma šola, ke šiguiyeran todoš a loš alnabi'eš); [pág. 19-a] mašenpero faze dentarar Allah a kijen El kiyere en šu aldin (i yen šu biyadad). I ya loš deškereyenteš no abra a elloš a menoš de Allah, alguwal ni defendedor (ke loš defiyenda del fuwego). ^{7/9} Ya tomaron, a menoš de Allah, a otro šeñor poralguwal. Puweš Allah eš elalwali (i yel Šeñor, i no laš idolaš). I yel faze rrebibkar loš muwertoš (i šuš idolaš no rrebibkan loš muwertoš); i ya Allah eš, šobre tođa koša, poderošo. [pág. 19-b] ^{8/10} I lo keštayš en kištijon enello (de la deškereyensiya) o en koša de la kereyensiya, puweš šu ŷuzgo eš a da Allah (ke metera loš deškereyenteš enel fuwego, i loš kereyenteš enelalŷanna). Aši eš nuweštora šeñor Allah, i me Šeñor, šobrel afirmo i ya El me arrebiyento. ^{9/11} Kiriador de loš siycloš i de la tiyerra, ke pušo a bošotrosš de buweštaraš peršonaš, laš muŷereš (por konpaniya [pág. 20-a] a bošotrosš); i de loš animaleš maškološ i fenbaraš. I loš ŷaleqa enello (una

kašta i yotra). No ay šenbalante del, koša. I yeleš eloidor, be'edor.^{10/12} A El šon laš llabeš de loš siyeloš i de la tiyerra. I yestiyende elarizqi a kiyen El kiyere i yordena. I yel eš, kon toda koša, šabidor.^{11/13} Adebde-siyo a bošotroš, deladın, lo ke manda konello a [pág. 20-b] Nūh. (Dize Allah:) I yakello ke rrebelemoš a tu i lo ke mandamoš konel a Ibrāhım i ya Mūsà i ya 'Isà, ke mantenešen eladın delislem, i ke no še dešpar-tiyešen enella. I fuwe pešarošo šobre loš deškereyenteš,^{12/-} lo ke loš kalamaban a ella (de la šerbitud de Allah, i de šer a šerbitud de laš idolaš). Allah ešlita, para [pág. 21-a] El, a kiyen kiyere (kiyere dezir loš alnabi'eš), i guiya a El a kiyen še apura a El.^{13/14} I no še dešpartiyeron (loš ŷudiyoš i loš kirištiyanoš) šino depuweš ke bino a elloš el šaber afolando en lo ke era enterelloš (ke kišiyeron el mundo i šu deškano, i permutaron šuš eškiribturaš, i fiziyeron halel lo ke kišiyeron, i fiziyeron haram lo ke kišiyeron. Dize Allah:) Šino por la palabra ke še adelanto de tu Šeñor al palazo nonbarado (del diya del ŷudisiyo, ye Muḥammad, ke loš ešpera para akel diya), šeriya ŷuzgado enterelloš (enešte mundo; i meteriya loš kereyenteš enelalŷanna, i loš deškereyenteš en ŷahannam). I yakelloš ke eredaron elalkiteb (de loš ŷudiyoš i loš kirištiyanoš), deš-puweš delloš, šon en dubda delalqor'en (i yen šošpecha). [pág. 21-b]^{14/15} (Dize Allah:) Puweš porakello (ke dudaron enello, delalislem i delal-qor'en), puweš dešaloš i yafirmate tu (kon Allah) aši komo teš mandado, i no šigaš šuš apetitoš. I di (ye Muḥammad): "Kereo kon lo ke deballo Allah de eškiribtura." (Dize Allah:) I mandote ke šey ŷuštoš entere bošotroš (ke no oš fagayš de šinrazon. I dileš, ye Muḥammad:) "Allah eš mi Šeñor i buweštoro Šeñor; para nošotroš šon nuweštaraš obraš i para bošotroš [pág. 22-a] šon buweštaraš obraš. No ay peleyte (a mi yen tu) entere nošotroš i yentere bošotroš (enešte mundo). Allah aŷun-tara entere nošotroš (el diya del ŷudisiyo). I ya El eš la tornada (para guwalardonar a noš i para guwalardonar a bošotroš)." ^{15/16} I yakelloš ke peleytean (a loš kereyenteš) en Allah depuweš ke an rešbondido a el (loš kereyenteš), šuš peleteareš šon dešechadoš en poder de šu Šeñor; i šobrelloš eš la šaña (de Allah), i para elloš eš elal'adab fuwerte. [pág. 22-b]^{16/17} Allah eš Akel ke deballo elalqor'en kon la berdad i la ŷušteqad. ¿I ke te šabeš? (Ye Muḥammad) por bentura el diya (del ŷudisiyo) eš serka. ^{17/18} I še fazen bulrra konello, akelloš ke no kere'en konello; i yakelloš ke kere'en, eštan temorizadoš dello i šaben kello eš berdadero. Abišote ke akelloš ke dešmiyenten [pág. 23-a] konel diya del ŷudisiyo, šon en dešyerrar (apartadoš de la berdad). ^{18/19} Allah eš biyadošo kon šuš šiyerboš. Ke da arizqi a kiyenel kiyere. I yeleš el fuwerte, onrado (tomador de bengansa). ^{19/20} (Dize Allah:) Kiyen šera ke kerra obrar buwenaš obraš para la otra bida, kereseremoš a el en šuš obraš (i yeš el redoblamiyento de laš alhasanaš); i kiyen šera ke

kerra obrar para el mundo, darlemoš (enel mundo) guwalardon porello; i no abra a el enelotro mundo (enelalýanna) [pág. 23-b] parte. (Í yeš el deškereyente ke no kiyere šino el mundo.) ^{20/21} (Dize Allah:) Buwena-puro leš faga a elloš elāšayten (ke a puwešto a elloš aparsero kon Allah, i lo adorān porke el loš kailama...); i ya fecho ađebdeser a elloš de la ley lo ke no a mandado konello Allah. I ši no por la palabra de la poromeša, ýuzgariya Allah enterelloš (enel mundo, i meteriya a loš kereyenteš enelalýanna, i loš deškereyenteš enel fuwego). Ya loš deškereyenteš, para elloš eš elal'adab dolorošo. ^{21/22} (Dize Allah:) Bareyš a loš deškereyenteš temorizadoš de lo ke obraron (enel mundo), i yeš (elal'adab de [pág. 24-a] Allah, akel ke še temen) eška'esiyenta konelloš. I yakelloš ke šon kereyenteš i obran obraš buwenaš, šeran en loš paradoš de laš alýannaš, a elloš abra lo ke kerran en poder de šu Señor. I yakello eš de la ibantalla garande. ^{22/23} Ešo eš akello ke albirisiya Allah (enel mundo) a šuš šiyerboš, akelloš ke šon kereyenteš i obran obraš buwenaš [pág. 24-b] (kon loš paradoš de laš alýannaš). Dileš (ye Muḥammad): "No oš demando šobrello šalaryo, šino ke ameš (a da Allah) en ke oša-serkeyš (a El kon laš buwenaš obraš." Dize Allah:) I kiyen perkasara al..., kereseremoš a el, enellaš, alḥasenaš dobleš. I Allah eš perdonador (de loš pekadoš), agradesedor (de laš obraš). ^{23/24} Ya deziyan loš maloš ke desobedesiyo (Muḥammad) a da Allah kon mentiraš. Puweš ši kišiyeye Allah, šillariya [pág. 25-a] šobre tu korason (ye Muḥammad, i fariya ir de tu elanubua, akella ke te fuwe dađa, i no seriya kištiyonado porello elanubūwa, i no meteriya a tu kompañā, dešpuweš de tu, biyen ninguno). I dešfaze Allah la falsiya i faze aberdadeser la berdād kon šu palabra (ke da bensita alannabi i ya loš kereyenteš). Ke Allah eš šabidor kon lo keš en loš korasoneš. ^{24/25} I yeleš Akel ke rresibe la rrebintensiya de šuš šiyerboš (kuwando še arrebiyenten), i da pašada de loš pekadoš, i šabe lo ke fazen šuš šiyerboš. [pág. 25-b] ^{25/26} I yobedesen (a da Allah) akelloš ke šon kereyenteš i obran obraš buwenaš, i leš kerese Allah de šuš ibantallaš; i ya loš deškereyenteš, a elloš, eš elal'adab fuwerte del fuwego. ^{26/27} I ši eštendese Allah elarizqi a šuš šiyerboš, fariyan bulrriya en la tiyerra; mašenpero desiyende, en qantidad (a kada peršona ke... Allah a ella), aši komo El kiyere. Ke Allah eš, kon šuš šiyerboš, šabidor, be'edor de uno. [pág. 26-a] ^{27/28} I yeleš Akel ke faze deballar la polobiya depuweš ke šon dešfeozadoš. I yeštiyende šu biyadađ (kon la polobiya); i yeleš el Señor, loado (de šuš jaleqadoš). ^{28/29} I de šuš milagroš eš el jaleqamiyento de loš siyeloš i de la tiyerra i lo ke ešpartiyo enella de beštijaš. I yeleš, šobre ayuntarloš (el diya del ýudisiyo) kuwando kerra, poderošo. [pág. 26-b] ^{29/30} I lo ke ošakontese de loš akontesimiyentoš, de lo ke obran buweštaraš manoš. I da pašada de mucho dello. ^{30/31} (Dize Allah a loš deškereyen-

teš:) I no šoyš bošotroš ke ayaš... en la tiyerra (para ke no oš rrehinke della i depuweš oš tormente); i no abra a bošotroš, a menoš de Allah, otro señor (ke oš de biyada... de...), ni defendedor (ke oš defiyenda). [página 27-a] ^{31/32} I de šuš milagroš eš laš fuštaš (i laš galeraš) en la mar, komo loš monteš. ^{32/33} I ši kišiyese, fariya parar loš ayreš i ferloiamoš finkar ašošegada šobre laš kuweštaš (de la mar). Ke enakello ay mišteryo para todo kereyente agradesiyente. ^{33/34} O la fariamoš fundir (i perder) kon lo ke obraron (loš de la fušta), i da pašada della mucho. [pág. 27-b]. ^{33/35} I šabe akelloš ke rreniyegan en nuweštaraš aleaš; puweš no abra a elloš eškapador (ke loš eškape del lal'adab de Allah). ^{34/36} Puweš lo ke ošeš dādo (de laš košaš, enel mundo), puweš elešpeleyte de la biča del mundo (še a de afinar); i lo keš en poder de Allah eš meyor i maš perdurable (i yeš elalyanna) para dakelloš ke šon kereyenteš i šobre šu Señor šon afirmanteš; [pág. 28-a] ^{35/37} i yakelloš ke še detiyenen de loš pekadoš mortaleš i de laš malbeštades i, kuwando loš fazen enšañar, perdonan (a kiyen lo enšañño), ^{36/38} i yakelloš ke kere'en kon (Allah) šu Señor, i mantiyenen loš sinko ašala'eš, i šon šuš aferes tomar konšeyo (kon alkiteb de Allah) enterelloš, i de lo ke leš damoš enarizqi dešbiyenden, ^{37/39} i yakelloš ke kuwando leš akontese ke leš fazen balderiya (i leš fazen de šinrazon), šon ke defiyenden (a loš ke leš an fecho dāño). [pág. 28-b] ^{38/40} I la šaštifasiyon del mal (kuwentara loš deškeresyenteš) eš ferleš mal (konforme el mal ke fazen). Puweš kiyen perdonara i fara paz (ke no tomara bengansa), puweš šu guwalardon eš šobre Allah. Ke Allah no ama a loš fiziyyenteš šinrazon. ^{39/41} I ya kiyen defendera a šu enyuryador depuweš de šu aberle fecho enyurya, puweš akelloš no ay šobrelloš kištiyonarloš. ^{40/42} Mašenpero el kištiyonar eš šobre akelloš ke fazen inyurya [pág. 29-a] a laš yenteš i fazen falšiya, en la tiyerra, de šin berdad (kon šuš deškeresyenyaš i šu dešmentimiyento). Ešoš šon akelloš ke para ellošeš elal'adab dolorošo. ^{41/43} I kiyen sufrira i perdonara akello, eš del buwen dar pašada a loš fechoš. ^{42/44} I kiyen la faze dešyerrar Allah, puweš no ay a el alwali dešpuweš del (ke lo puweda defender delal'adab de Allah). I bereyš a loš deškeresyenteš, [pág. 29-b] ^{43/-} kuwando beran elal'adab, ke diran: "¿E aši ay tornada (a nošotroš dešte kamino al mundo, i kere'eremoš kon Allah)?" ^{44/45} I berlošeyš ke šeran perparadoš šobre (yahannam) temorizadoš delabiltamiyento, mirando kon bišta ahurtada, i diran, akelloš ke šon kereyenteš, ke loš perdidoš šon akelloš ke perdiyeron šuš peršonaš (i tornaron de loš del fuwego) i perdiyeron šuš muýereš (ke abiyen... šuš muýereš... alalyanna) el diya del yudisiyo. [pág. 30-a] Abišooš ke loš deškeresyenteš šeran en al'adab durable. ^{45/46} I no abra a elloš alwali'eš ke loš defiyendan, a menoš de Allah. I ya kiyen lo dešyerra Allah, puweš ay a el kamino (a la guiya). ^{46/47} Rrešponded (kon la kereyensiya) a buweštoro Señor

antes ke benga el diya ke no abra tornador (a el ke lo dešturye), de poder de Allah (el diya del ŷudisiyo); i no abra a bošotroš a kuwenta ke oš šalbe (akel diya), [pág. 30-b] i no abra a bošotros kiyen oš defiyenda. ^{47/48} Puweš ši še apartaran (de la kereyensiya), puweš no te emoš enbiado šobrelloš (ye Muḥammad) guwardante (ke guwardes šuš obraš). I no ay šobre tu (ke loš fuwerses šinopelegar la manšayeriya. Dize Allah:) I Noš kuwando damoš a guštar a la peršona (deškereyente) de parte nuweštar... alegraše konakello (en la biđa del mundo, i no atuwerga kon la otra biđa). I ši le aka'ese fortaleza i daño (de iršele šu algo o le da enfermedad) por lo ke an obrado šuš manoš; puweš la peršona deškereyente no ay a ella sufrensiya (šobre lalmušiba ni konto porke el no ešpera guwalardon en la otra biđa). [pág. 31-a] ^{48/49} A da Allah eš el rreišmo de loš siyeloš i de la tiyerra; jaleqa lo ke kiyere; i da a kiyen kiyere, laš fenbaraš; i da a kiyen El kiyere, loš maškološ; ^{49/50} i loš meskala konel kašar maškolo i fenbara. I mete a kiyen El kiyere inpotente (ke no enŷendera). I yeleş šabiđor, pođerošo. [pág. 31-b] ^{50/51} I no eš a la peršona en ke le fabla Allah šino kon enfuluisiyon o por de sague de enpara (i yera Mūsà de loš ke fablo Allah por de saga de enpara, ^{51/} o ke enbi'e menšayero (i yeš ŷibril), ke rrebele, kon šu lisen-siya, lo kel kiyere. Ke El eš enšalsado, šabiđor, (siyente). ⁵² (Dize Allah:) I ŷaši mešmo rrebelemoš a tu (ye Muḥammad) elalqor'en de nuweštoro fecho (para ke pedrikeš laš ŷenteš). I no eraš tu ke šubiyešeš (...) ke era Alqor'en, ni ke era kereyensiya. (Dize Allah:) Mašenpero [pág. 32-a] pušimošlo (elalqor'en) kalaredad para guiyer konel a kiyen kerremoš de nuweštoroš šiyerboš. I tu (ye Muḥammad) ke guiyaš (i kalameš) a la karrera deresađa, ⁵³ a la karrera de Allah, Akel ke a eleš lo keš en loš siyeloš i lo keš en la tiyerra. Abišooš ke a da Allah torman loš fechoš (de loš jaleqadoš).

AZORA XLIII

¹ Ha, mim. ^{-/2} (ŷuro Allah) i por lalkiteb dekalarado. [pág. 32-b] ^{2/3} Ke noš lo pušimoš (ešte alqor'en) alqor'en en al'arabiya (dekalarado), por ke šeayš šabiyoš. ^{3/4} I yešte alqor'en eš en la madre de lalkiteb (keš el lauḥi ilmaḥfūd), i yešta delante noš enšalsado i yeš ŷuwez entere laš ŷenteš. ^{4/5} (Dize Allah:) O komo deterremoš de bošotros elalqor'en en apartamiyento ši šoyš ŷenteš deškereidaš. ^{5/6} (Dize Allah:) O kuwantoš enbiyemoš de loš anabi'eš a muchoš de loš pirimeroš. [pág. 33-a] ^{6/7} I no bino a elloš anabi de loš anabi'eš ke no fuwešen konel eškarne-sedoreš. ^{7/8} (Dize Allah:) I yešturuimoš loš maš fuwertes delloš en fuwersa (de loš deškereyentes de loš al'arabeš), i pašo por desenpolo en loš

pirimeroš (porke dešmintiyeron a šuš menšajeroš). ^{8/9} (Ye Muḥammad) I ši leš demandaraš a loš deškereyenteš ke kiyen jaleqo loš siyeloš i la tiyerra, te diran: “Jaleqološ elonrrado, šabidor.” ^{9/10} Depuweš dileš tu:) Puweš akel pušo a bošotroš la tiyerra [pág. 33-b] palana, i pušo a bošotroš enella kaminoš por ke fuwešedeš guiyadoš porel kamino. ^{10/11} I yakel ke faze deballar de el siyelo elaguwa pororden (ke no kaye maš aguwa unaño ke otro, mašenpero kae donde Allah kiyere). (Dize Allah:) I rrebibkamoš konella lošekanoš i yermoš, i yaši mešmo šereyš rrebibkadoš (kenbiara la polobiya fecha almeniya komo la ešperma de lonbere i fara naser konella...). ^{11/12} I yakel ke jaleqa laš naturalezaš todaš, i jaleqo a bošotroš loš nabioš i loš animaleš kon ke bayayš a kaballo. [pág. 34-a] ^{12/13} Para ke ašenpareyayš šobra laš kuweštaš de la beštiya, depuweš para ke nonbereg laš garasiya ke oša fecho buwešro señor kuwando eštarayš enpareyadoš šobrella a kaballo, i ke digayš: “Tan bendito eš akel ke ašuyeto a noš ešto, i no eramoš nošotroš a ello poderošoš. ^{13/14} I noš a nuweštoro señor abemoš de šer tornašoš.” (Fuwe rrecontado por Yaḥyà, i por Ibrahīm, por Muḥammad fiyo de Abi Atub Ibn Mūsà, por Sa‘id al Maqriyo, por Abi Hurayra, ke elanabi —šalà Allah ‘alayhi wa sallam— era ke deziya kuwando kabalgaba en la beštiya: [pág. 34-b] “Bismi Illahi, señor Allah, adoba a noš la tiyerra i yalibyanese šobre noš el kamino; señor Allah, Tu ereš el konpañero enel kamino y yel lugarteniyente en la konpañia; señor Allah, yo me defiyendo kon tu de laš eštropesadaš del kamino i de la mala torjada i de la mala guwardiya en la konpañia i yenalgo i yen loš fiyoš.” I kuwando kabalgareyš en la qošta de la mar, direyš: “Bismi Illahi”, en šokorimiyento i yen šu enbiamiyento de la nabe o galera o kuwalkiyere bašillo de por šobre aguwa.) ^{14/15} I pušiyeron a El (loš deškereyenteš) de šuš šiyerboš parteš (kiyere dezir loš almalakeš kuwando loš pušiyeron fiyaš de Allah), ke la peršona (deškereida) eš deškereyente kalaro. ^{15/16} Puweš no a tomašo (Allah) de lo ke jaleqo, fiyaš i lo. [pág. 35-a] šenbalansaš kon loš fiyoš. ^{16/17} I kuwando era albirisiyado alguno delloš kon lo ke poroponian al Biyadošo de laš šenbalansaš (de laš fenbaraš porke ellaš eran ke deziyan ke loš almalakeš eran fiyaš de Allah, i peršeguiyan a laš fiyaš porakello, i mataban a šuš fiyaš i yel ke teniya fiya porke lende abiyen de matar) demudabašele šu kara ennegresida i yel še metiya kon koraye (šanošo entrištesido i kerian, pora Allah, lo keškibaban para šuš peršonaš). ^{17/18} Puweš kiyen a obrado en laš ŷoyaš delafeyte (puweš ke deziyš ke a fiyaš), puweš enel peleyto (el ke tal alegare) no eš kalara šu rrazon. ^{18/19} I meten loš almalakeš, akelloš ke šon en poder del Biadošo, [página 35-b] ke šon fenbaraš i no ateštiguwan ke loša jaleqado, puweš aun šera eškribto šuš teštemoñansaš i leš šera demandado (porello el diya del ŷudisiyo). ^{19/20} I deziyan: “Si kišiyera el Biyadošo (i lo eškibara), no

adorariamos̄ esto (ke šomos̄ ke adoramos̄ i bolbernošiamos̄ a otro fuweraš̄ dešto). (Dize Allah:) No ay a ellos̄ konešo šaber (ši kiyero ke lo adoren o no, enpero dizen akello šobre duda i šošpeya). I no šon šino ke dešmiyenten i šon en duda. ^{20/21} (Dize Allah:) E aši dimoš a ellos̄ alkiteb de antes̄ de lalqor'en (ke ubiyeše enel lo ke alegan en dezir que loš almalakeš̄ šon fiyaš̄ de Allah), para ke ellos̄ porakel (alkiteb) še afirmašen en lo ke alegan. [pág. 36-a] ^{21/22} Antes̄ deziyan: "Noš emoš fallado a nuweštoroš̄ padreš̄ šobre una rregla (i yera la rregla de la deškereyensiya), i noš šobre šeguirloš̄ enakella rregla šomos̄ guiadoš̄." ^{22/23} (Dize Allah:) I yaši mešmo no enbiyemos̄ antes̄ de tu (ye Muḥammad) a ninguna de laš̄ s̄ibdadeš̄, anabi ke leš̄ pedrikaše (elal'adab), ke no dišešen loš̄ de la deškereyensiya: "Noš fallemos̄ a nuweštoroš̄ padreš̄ šobre rregla [pág. 36-b] i noš šobre šeguir a ellos̄ šomos̄ guiadoš̄." ^{23/24} Diles̄ (ye Muḥammad): "Puweš ya no e benido yo a bošotroš̄ (por menšayero) kon maš̄ guiyamiyento de lo ke abey fallado šobrelo buweštoroš̄ padreš̄ (i buweštoroš̄ antipašadoš̄)." Deziyan (loš̄ deškereyenteš̄): "Nošotroš̄ kon lo ke abeyšido enbiyado konello šomos̄ deškereyenteš̄ (ke no lo kere'emos̄)." ^{24/25} (Dize Allah:) I tomemos̄ bengansa delloš̄ (porke dešmintiyeron al menšayero), puweš mira komo fuwe la pošteremeriya de loš̄ dešmintiyenteš̄ (ke loš̄ dešturuyo Allah, depuweš šeran tornadoš̄ al fuwego). [pág. 37-a] ^{25/26} I dišo Ibrāhīm a šu padre i ya šuš yenteš̄: "Yo šoy kito de lo ke adoraš̄; ^{26/27} pero yo adoro a dakel ke me a jaleqado, i yel me afirmara en la kereyensiya." ^{27/28} I pušolo ke fwēše palabra finkante, debuweš del (kiyere dezir en šuš fiyoš̄), porke ellos̄ tornašen (a la kereyensiya). ^{28/29} (Dize Allah:) Antes̄ e ešpeleytađo a eštoš̄ i ya šuš padreš̄ (kiyere dezir loš̄ de Qurayš̄, por kuwanto loš̄ tormento) fašta ke bino a ellos̄ la berdad (de lalqor'en) i yel menšayero kalaro (Muḥammad). [pág. 37-b] ^{29/30} I kuwando bino a ellos̄ lalqor'en (i yel menšayero), dišeron: "Ešte eš asih̄raro i nošotroš̄ konel šomos̄ deškereyenteš̄ (ke no lo kere'emos̄)." ^{30/31} I dišeron: "Ši obiyera desendido (kon la berdad) ešte alqor'en (abrišeido deballado) šobre doš̄ onbereš̄ (ke fuweran maš̄ pertenesiyenteš̄ konel ke no tu —ye Muḥammad—... i a dabi Sa'id Al Taqafi, bezinoš̄) deštaš̄ doš̄ billaš̄ garandeš̄ (kiyere dezir de Maka i Ta'if). ^{31/32} (Dize Allah:) E aši šon ellos̄ (poderošoš̄) de rrepartir la biyadad de tu Señor (kiyere dezir la nubuwa, no eš akello en mano delloš̄ para ke ayan de dar la nubuwa a kiyen ellos̄ kiyeren). (Dize Allah:) Noš konpartimos̄ enterelloš̄ šuš bibiyendaš̄ en la biđa dešte mundo, i yenšalsamos̄ [pág. 38-a] partiđa delloš̄ šobre partiđa, en garadoš̄, enelarizqi, para ke tomen partiđa delloš̄ a partiđa a šuŷetamiyento (i šeñoriyo). I la biyadad de tu Señor (ye Muḥammad) eš meyor ke no lo ke konpelegan (loš̄ deškereyenteš̄ de lo del mundo, i yaši damos̄ elanubuwa a kiyen keremos̄, i la menšayeriya). ^{32/33} I šino

porke (no deškereyešen loš kereyenteš i) no fuwešen laš ŷenteš aluma tođa uno, meteriyamoš a kiyen deškereye [pág. 38-b] konel Biyadošo a šuš kašaš koberturaš de palata i yeškaleráš šobrellaš ke šubiyeseň i še ašomašen. ^{33/34} I ya šuš palasiyoš (meteriyamoš) puwertaš (de palata) i kamaš (de palata) ke šobrellaš še akoštašen. ^{34/35} I laš enfermošeariyamoš (kanoro). Enpero todo ešto šerlešiyadado por kuwanto eš ešpeleyta de la bida dešte mundo (i še leš akabariya); enpero elalŷanna en la otra bida en poder de tu Šeňor ešta guwardada (ye Muhammad) para loš temerošoš. ^{35/36} (Dize Allah;) A kiyen še aparta del nonbaramiyento del [pág. 39-a] Biyadošo, kawšamoš a el i damošle (por guwalarđon de šu obra) un ašayten; i yeš (akel ašayten) a el šu konpaňero. ^{36/37} I yelloš loš apartan del kamino de la guiya, i leš fazen kuyđar ke elloš šon biyen guiđoš. ^{37/38} Fašta ke kuwando bernan a Noš (el i šu konpaňero elašayten) đira: “Yanbonora ubiyeše entere mi i yentere tu (ye ašayten) enaluntamiyento lo ke ay dešde šol šaliyente a šol poniyente.” Puweš tan maloš ke šeran akelloš konpaňeroš. [pág. 39-b] (Fuwe rrecontado por Yahya, i por Abi Ilešhab, i por Abi Mas'ud el ŷazariwo, i por Al 'Ayes el Hašamiyyo, ke dize el deškereyente kuwando še le dišo fuweše, i falla ente šu kabesa un alšayten ke lo toma de šu mano i dizele: “Yo šoy tu konpaňero fašta ke dentaremoš yo i tu en ŷahannam.” I yentađakello dize aora el deškereyente: “Yanbonora ubiyeše entere mi i tu enapartamiyento lo ke ay de šol šaliyente a šol poniyente. ¡O del mal konpaňero!” ^{38/39} (Dize Allah;) I no ošaporobechara el diya de oy lo ke [pág. 40-a] deškereišteš, puweš ke bošotroš enelal'adab šereyš aparsonanteš. (Enuna kadena šola ke loš meteran ađanboš i še đara por kito kada una dellaš delotro, i maldezira eluno alotro.) ^{39/40} (Dize Allah;) Puweš e abeamoš tu (ye Muhammad), ši oyeš el šorđo, o ši guiyaš el siyego, i kiyen eš en dešyerrar kalara. ^{40/41} Puweš ke al fin noširamoš kon tu (i yaš de morir), i Yo, de elloš, tomare bengansa. ^{41/42} O to đaremoš a ber akello ke leš abemoš porometiđo; i Yo šoyš šobrelloš rrekošidrate, poderošo. [pág. 40-b] ^{42/43} Puweš rretiylene (ye Muhammad) konakello ke fuwe rrebelado a tu (de lalqor'en). Ke tu ereš šobre la karrera đerresada (i yeš elal Islem). ^{43/44} I yel eš alqor'en (i onrramiyento) a tu i ya tuš konpaňaš (de Qurayš). I ya no ošera đemandado (el diya del ŷudisiyo, ši dubđareyš enel). ^{44/45} (Dize Allah;) I đemanda (ye Muhammad) a kiyen enbiemoš anteš de tu de nuweštoroš menšaŷeroš, e abeamoš ši emoš [pág. 41-a] puwešto a menoš del Biyadošo otro šeňor ke lo adorasen. ^{45/46} I ya enbiemoš a Musà kon nuweštoroš milagroš a Fira'on i ya šu ŷenteš, i leš dišo: “Yo šoy menšaŷero del Šeňor de laš ŷenteš.” ^{46/47} Puweš kuwando bino a elloš kon nuweštoroš milagroš beošloš ke de elloš še faziyan bulrra. ^{47/48} I no leš đimoš a ber milagro ke no fuweše mayor ke šu konpaňero (kiyere đezir un milagro mayor ke otro;

ke lo [pág. 41-b] de la mano de Mūsà fuwe mayor kel de la gayata). (Dize Allah:) I konperendimošloš konelal^{ca}adab, porke loš ke fuwešen en šu deškereyensiya (delloš de loš benideroš) še tornašen a la kereyensiya. ^{48/49} I dišeron: “¡Ye asihrerol, rruwega por nošotroš a tu Señor, kon lo ke a enkomendado enta tu de la kereyensiya (ke aparte de noš elal^{ca}adab) ke nošotroš kereeremoš.” ^{49/50} (Dize Allah:) Puweš kuwando apartemoš delloš elal^{ca}adab, beošloš ke derrokaron (elomenaŷe de lo ke porometiyeron). [pág. 42-a] ^{50/51} I kalamo Fira^{ca}on a šu ŷenteš (kuwando bino Mūsà a ke kereyeše) i dišo: “¡Ye ŷenteš!, ǵaši no eš a mi el rreišmo de Mišra i yešte riyo korre de pašo de mi šenoriya, puweš por ke no abišayš?” ^{51/52} Puweš ke yo šoy meŷor ke no ešte ke el eš falako. ^{52/-} I no a poder de dekalarar lo ke ^{ca}abla (i yera ke Mūsà sarfaye una por rrazon de la baraša ke še pušo en la boka, kuwando tomo de la barba a Fira^{ca}on šiyendo ŷiko). [pág. 42-b] ⁵³ Puweš ǵpor ke no a lansado šobrel ašorkaš de oro, o biyenen konel loš almalakeš ŷuntamente? (ke lo aberdadeškan en šuš dichoš, ke eleš menšayero de Allah, ešto dize Fira^{ca}on). ⁵⁴ I yamedrento (Fira^{ca}on) a šuš ŷenteš, i yobedesiyeronlo porke elloš eran ŷenteš malaš. ⁵⁵ (Dize Allah:) Puweš kuwando noš enšañemoš šobrelloš, tomemoš bengansa delloš i fundimošloš a todoš en la mar. ⁵⁶ I pušimošloš antispamiyento (para rredemir konelloš elaloma de Muḥammad del fuwego el diya del ŷudisiyo), i [pág. 43-a] desenpolo para loš sagueroš (ke bernan depuweš delloš). ⁵⁷ I kuwando daba ^{ca}Isà fiŷo de Maryam desenpolo, beoš ke tuš ŷenteš de el še apartaban (ye Muḥammad). (En la Tafsir de Al Kalbiyyo dize ke kuwando deballó: “Innakum wa mā ta^{ca}budūna min dūni Illahi ḥašubu ŷahannam antum laḥā wāri-dūna.” Ke kiyere dezir: “Bošotroš i todo lo ke adorayš a menoš de Allah šoy leña de ŷahannam; bošotroš a ella šereyš taraidoš.” Debantose Muḥammad menšayero de Allah —šalà Allah ^{ca}alayhi wa sallam— enendere-sera de la puwerta de alka^{ca}ba de Makka, depuweš liyo ešta ale^{ca}a i fallaron enella loš de Makka fallado muy [pág. 43-b] fuwerte, i dentoro šobrelloš Ibn el Zabhari el še^{ca}iro i Qurayši. I tarataron en lo ke nonbaraba ešta ale^{ca}a, i dišo: “ǵKomo Muḥammad a fablado konešto?” Dišeron: “Si dišo puweš, wa Allah, ke ši el a tu werga konešto ke yo lo pele^{ca}e.” I yenkontorolo i dišo a el: “¡Ye Muḥammad!, ǵaš bišto ke ale^{ca}a aš leido? Dime, ǵeš por nošotroš lo ke dize elale^{ca}a i por nuweštoroš šenoreš a deballado no maš o por laš alumaš i šuš šenoreš?” Dišo: “No, anteš a šeido deballado por bošotroš i por buweštoroš šenoreš, i por laš alumaš i šuš šenoreš, loš ke adoran a menoš de Allah.” Dišo: “Yo ta pele^{ca}are por lalka^{ca}ba ši tu rrešelbaš šobre ^{ca}Isà i Maryam i ya loš almalakeš por meŷoreš, ke ya šabeš ke loš kirištiyanoš adoran a ^{ca}Isà i ya šu madre, [página 44-a] i ke partida de laš ŷenteš adoran a loš almalakeš; puweš beamoš, eštoš šenoreš ke adoran eštaš ŷenteš no šeran tanbiyen kon nuweš-

toroš señores encl fuwego." I kallo el menšayero de Allah i riyoš Qurayš i mobiyeron.)⁵⁸ I dišeron: "¿Son nuweštoroš señores meyores o 'Isà?" (Dize Allah —ye Muḥammad—:) No dan elloš kon tu šino en porfiar, antes šon ýentes peleyteš. ⁵⁹ (Dize Allah:) Ke no fuwe 'Isà šino šiyerbo ke fizimoš [pág. 44-b] garašiya šobrel i lo pušimoš por dešenpolo a loš de Banī Isre'ila. (Konakello ke faziya ke rrebibkaba i šanaba loš leporošoš, i daba bišta a loš siyegoš, konakello ke le amoštoro Allah —'azza wa ýalla—.)⁶⁰ (Dize Allah:) I ši kišiyemoš, meteriyamoš en lugar de bošotroš almalakeš en la tiyerra (ke ašuyektašen enella i la poblašen).⁶¹ (I 'Isà) eš un señal (kuwando šu tornada al mundo) de loš señales del diya del ýudisiyo (ke kuwando šera šu benida al mundo, šera serka el diya del ýudisiyo). Puweš no dubdeyš konello i šeguidme, kešta eš la karrera deresada (i yeš elal Islem). [pág. 45-a] ⁶² I no oš faga apartar elašayten, ke eleš a bošotro enemigo kalaro. ⁶³ I kuwando bino 'Isà kon la dekalarasiyon, dišoleš ('Isà): "Ya e benido a bošotroš kon la sansiya para dekalalar a bošotroš partida de akello ke šoš dibiyeršoš enello" (de la Tawrà i lo ke era de la dekalarasiyon, ke rrebibkaba loš muwertoš kon la sansiya de Allah, i šanaba loš siyegoš i leporošoš, i lo ke era ke leš faziya ašaber konello en lo ke komiyan i lo ke alsaban en šuš kašáš; i de la dekalarasiyon ke bino kello de loš abanyeliyoš keštaba enello lo ke leš mando konello, i lo ke leš debedo dello). (I dišo:) "Temed a da Allah i yobedesed (lo ke oš diga). ⁶⁴ Ke Allah eš mi Señor i buweštoro Señor. Puweš adorađ a El, keša eš la karrera deresada (de la kereyensiya)." [pág. 45-b] ⁶⁵ I kontarallaron laš guwešteš enterešloš (lošunoš kontara losotros). (Kiyere dezir loš kirištiyanoš. Dišo Qateda: "Fuwe nonbarado a noš kello eš kuwando also Allah —'azza wa ýalla— a 'Isà al siyelo. Eškucharon loš de Banī Isre'il kuwatro de šuš šabiyoš delloš, i dišeronle al birimero: "¿... ke eš lo ke dizeš en 'Isà?" Dišo: "Ke eš Allah ke a bašado a la tiyerra i ya jaleqado lo ke a jaleqado, i ya rrebelado lo keš rrebelado; i depuweš aše šubido al siyelo." I šiguiyeron šobre akello laš ýenteš; i fuweron loš ya'aqobiyanoš de loš kirištiyanoš, i dišeron lošotroš tereš de akelloš šabiyoš: "Femoš teštigo ke tu [pág. 46-a] miyenteš." I dišeron al šegundo de loš šabiyoš: "¿Ke eš lo ke dizeš en 'Isà?" I dišo: "Eš fiyo de Allah." I šiguiyeronlo šobre akello laš ýenteš; i yeštoš fuweron loš anaskureš de loš kirištiyanoš, i dišeron loš doš sagueroš de loš šabiyoš: "Fazemoš teštigo ke tu eres mentirošo." I dišeron al tersero de loš šabiyoš: "¿Ke eš lo ko dizeš en 'Isà?" I dišo: "Eš señor, i šu madre eš señor, i Allah eš señor." I šiguiyeronlo šobre akello laš ýenteš, i fuweron loš irra'elitaš de loš kirištiyanoš, i dišo el kuwateren šabiyu: "Fago teštigo ke tu eres mentirošo, ke no fuwe šino šiyerbo de Allah i šu menšayero, i palabra [pág. 46-b] de Allah i šu arruḥ." I ubiyeron peleyto laš ýenteš šobre akello, i dišo

el šabiyo muslim: “Konÿurooš a da Allah. ¿No šabeys ke ‘Isà era ke komiya loš komereš i Allah no kome komereš?” Dišeron: “Šeñor, eš berdad.” Dišo: “¿No šabeys ke ‘Isà dormiya i Allah no duwerme?” Dišeron: “Šeñor, šì”, i guerreološ el muslim de loš šabiyoš, i guerreo la yente.” (Dize Allah:) Puweš [tan guwayl para akelloš ke deškereyeron, ke šeran enel^aadab del diya del yudisiyo. ⁶⁶ (Dize Allah:) E aši aguwardan (eštoš taleš) šino al diya del yudisiyo, ke benga a ello a šobrebiyenta, i yelloš no endeabran šentimiyento. [pág. 47-a] ⁶⁷ (Dize Allah:) Loš amigoš, akel diya, partiða delloš a partiða, šeran enemigoš (lošunoš de loš otroš), šino loš temerošoš (delloš, dezirleša Allah:) ⁶⁸ Y e šiyerboš, no abra miyedo šobre bošotroš el diya de oy, ni bošotroš šereys entirištesidoš. (Penšaran loš deškereyenteš ke lo dize porelloš.) ⁶⁹ (I dize Allah:) A dakelloš ke kereyeron kon laš aleaš (de lalqor'en, digo) i fuweron muslimes; [pág. 47-b] ⁷⁰ dentarad enlalýanna bošotroš i buweštaraš muyereš, i šereys onrradoš. ⁷¹ I yeš rrodeado šobrelloš kon bašilloš de oro (ke rrodearan šobre šuš apošentoš šetentea mil manseboš kon šetenta mil bašilloš de oro; ke porobe'eran šobrelloš konello en kada diya de loš ke no šeran en šu kompaniya, i komeran a šu sagueziya aši komo kameran a šu birimeriya, i fallaran šabor a šu perensibiyo ke no paresera lo uno dello a lo otro; i buwelben šobrelloš kon šemeýante de akello. I rrodean šobre la altura de šuš garadaš, kada diya, šiyete mil manseboš, i kada mansebo konun bašillo de oro ke enel tara'era maneraš de komereš), i [pág. 48-a] bašilloš ašentadoš, i yenello abran lo ke kobdišiyaran laš peršonaš. (Kiyere dezir lo ke pašara šobre šu penšamento de la koša tara'enlendea de šin demandarlo, i šì alguno tiyene en šu boka el komer i pašra šobre šu imayinatiba ke keriya de otro komer, puweš torokaše akel komer en šu boka) i ya bošotroš abra enella lo ke kobdišiyaron ber buweštoroš oýoš; i bošotroš enella šereys perdurableš. ⁷² (Dize Allah —^aazza wa ýalla—:) Ešra eš elalýanna akella [pág. 48-b] ke la abayš eredado por kantidad de lo ke fuwešteš ke obrašteš. (I dara a eredar Allah a loš kereyenteš laš garadaš de loš deškereyenteš, akelloš ke eran aparayaðaš para elloš šì ubiyeran kereido kon šuš garadaš; i šeran konforme akellaš laš de loš kereyenteš. I šera dicho a loš kereyenteš:) ⁷³ A bošotroš abra enella furutaš muchaš, i dellaš komereys. (Fuwe rrekontado por Yahyà, por ‘Utman, por Na‘im Ibn ‘Abd Allah, por Abi Hurayra, ke dišo: “Dišo elannabi —šalà Allah ‘alayhi wa sallam—: «Porakel ke mi peršona [pág. 49-a] eš en šu poder, ke loš de lalýanna alkansaran de šuš furutaš, i yelloš eštandoše akoštadoš šobre šuš kamaš, i no še apelega a ninguno delloš de la furuta ke no toroweke Allah en lugar della, otra.»”) ⁷⁴ (Dize Allah —^aazza wa ýalla—:) I loš deškereyenteš šeran enel^aadab de ýahamam para šiyenpere. ⁷⁵ Ke no še atankara de elloš; i yelloš enella šeran deškonfiadoš (de šalir della).

⁷⁶ (Dize Allah —^cazza wa ^yalla—:) I no leš faremoš de šinrazon (ke lošayamoš de ^cadebar en la otra bida, a loš deškereyenteš de šin aber pekađo); mašenpero fuweron elloš loš faziyenteš šinrazon. [pág. 49-b]

⁷⁷ I kiridaron a Melik: “Ye Melik” (yeš el tarašorero del fuwego, i ya el ay ayuđadoreš de loš almalakeš. I loš tarašoreroš del fuwego šon dezi-nuwebe, i yeluno delloš eš Melik, i yeš el kabitan delloš; i dizen loš del fuwego a Melik: “Ye Melik, rruwega a da Allah), ke lanse la muwer-te šobre noš, a tu šenor (para ke falguemoš dešte al^cadab.” I no leš rrešpondera Melik en kantidađ de ochenta añoš, depuweš rrešpondeleš Melik i dizeleš: “Bošotroš šoyš enel fuwego (yinkanteš).” ⁷⁸ Ke ya fuwemoš a bošotroš kon la berdađ (de lalqor'en), enpero loš maš de bošotroš a lalqor'en fuwešteš ke loškibašteš. ⁷⁹ (Dize Allah: Elloš fiziye-ron arte i noš šomoš arteroš (a elloš konelal^cadab). ⁸⁰ (Dize Allah:) ¿O ke kuyđaban ke noš no oiamoš šuš šekretoš [pág. 50-a] i šuš fablaš? (laš ke eran ke fablaban del fecho delannabi). Ši, a la fe, i nuweštoroš menšayeroš enta elloš eškiribyan (šuš obraš). ⁸¹ Diles (ye Muḥammad): “Ši ubiyeše al Biyađošo fiyo, puweš yo soy el birimero de loš obligadoš (dešta aluma, kello eš ke no ay a el fiyo).” ⁸² Tan bendito eš el Šenor de loš siyeloš i de la tiyerra (i tan apartađo eš Allah), el Šenor de lal^carše, de lo ke lo šenbalansan (loš deškereyenteš, i lo dešmiyenten). ⁸³ Puweš dešaloš (ye Muḥammad) ke taraten i yuweguen (ke [pág. 50-b] ya eš afirmađa šobrelloš la palabra de...) fašta kenkontararon šu diya, akel ke lešeš porometađo. (I yešto fuwe anteš ke fuweše mandađo kon gue-rrerloš.) ⁸⁴ I yeš (Allah) Akel ke enel siyelo eš Šenor (de loš de loš siyeloš), i yen la tiyerra eš Šenor (de loš de la tiyerra), i yeleš el Siyente (en šuš feyoš), el Šabiđor (kon šuš jaleqađoš). ⁸⁵ I tan bendito eš Akel ke a El eš el rreišmo de loš siyeloš i de la tiyerra, i lo keš entere elloš. I yen šu [pág. 51-a] pođer eš el šaber (kuwando berna) el diya del yuđisiyo (ke no šabe šu benimiyento šino El). I ya El abey de šer torna-đoš. ⁸⁶ I no enšenořearan akelloš (šenořeš i idolaš) ke širben a menoš de Allah rrogarya (ke rruwegan por šuš šiyerboš), šino kiyen ateštiguwara (enel mundo) kon la berdađ (a đakelloš leš aporobechara), y yelloš šabran (ke eš berdađ ke rruwegarani porelloš loš almalakeš). ⁸⁷ I ši leš demandaš (ye Muḥammad) ke kiyen loša jaleqađo, te điran ke Allah. ¿Puweš komo še apartan (a đadoran a otri fuwera del)? ⁸⁸ Dišo elannabi —ša^cam— (kešando de šu yente): “Ye Šenor, [pág. 51-b] eštaš šon yenteš ke no kiyeren kere'er.” ⁸⁹ (Dize Allah —^cazza wa ^yalla—:) Puweš depašađa delloš (fašta el diya de la pelea) i dileš: “A salem.” (Kiyere dezir: ten pasensiya.) Ke aun lo šabran. (El diya del yuđisiyo, ešta eš palabra de amenađa.)

AZORA XLIV

¹ (Ŷuro Allah por) ha, mim. ⁻² I para elalqor'en kalaro. ^{2/3} Ke Noš lo deballamoš (elalqor'en) en noche bendita (en la noche de laylato elqadri, ke lo deballo al siyelo del mundo enunašuma; depuweš pušolo, depuweš de akello ke deballaba, de tereš en tereš aleaš, i de kuwatro en kuwatro, i de sinko en sinko i menoš de akello i maš depuweš i ešta alea ke dišo; puweš yo Ŷuro porel deballamiyentode lalqor'en), ke Noš šomoš amenazador (kanel fuwego a loš širboš). ^{3/4} I yenella (kiyere dezir en la nóche de laylato elqadri), [pág. 52-a] departe Allah todo fecho siyente. (Dišo Al Hasan: "Lo ke kiyere Allah deballar de la rrebelasiyon i librar de loš fechoš en šuš siyeloš i yen šu tiyerra i yen šuš jaleqadoš enakel año, deballalo en la noche de laylato elqadri a šuš siyeloš; depuweš desiyendolo en loš diyaš i yen laš nocheš šobre kantidad fašta ke rrodea relaño de akella noche fašta la noche de laylato elqadri delaño benidero.") ^{4/5} (Dize Allah:) Por mandamiyento de parte nuweštara šoyo elenbiador (de loš menšayeroš a loš šiyerboš). ^{5/6} Por biyadad de tu Señor (ye Muḥammad) ke eleš eloidor, šabidor. ^{6/7} Señor de loš siyeloš, i de la tiyerra i lo keš enterelloš ši eš ke šoy sertefikadoš. ^{7/8} No ay señor šino El. Faze bebir i morir. Buweštro Señor, [pág. 52-b] i Señor de buweštoroš padreš loš birimeroš. ^{8/9} Ante elloš šon en dubda i šenŶuwe-gan. ^{9/10} Puweš ešperaloš (ye Muḥammad) para el diya ke berna el siyelo kon fumo kalaro. ^{10/11} Ke kubrira laš Ŷenteš (i diran:) Ešta eš al'adab dolorošo. ^{11/12} (I diran:) Señor, eškubra de noš elal'adab, ke nošotroš kereeremoš. [pág. 53-a] ^{12/13} (Dize Allah:) Komo šera a cloš la kereyensiya (depuweš de šu akaeser ešte albale), i ya bino a elloš el menšayero kalaro (Muḥammad). ^{13/14} Depuweš bolbiyeronše de el, i dišeron: "Eš adebino endiablado." (Dišo Allah:) ^{14/15} Yo eškubriro elal'adab un poko, enpero bošotoroš ye šereyš tornadoš. ^{15/16} El diya keškarmen-taremoš koneleşkarmiyento de la fuwersa garanda. (Fuwe rrecontado por Yaḥyà, por Mu'alà, por Alegmaši, por Abi Wa'ayil, por Abi Al-Daḥà, por Masrūq, por 'Abd [pág. 53-b] Allah fiŶo de Mas'ūd; kello eš ke le fuwe fecho ašaber a el, ke abiya un onbere ke rrezaba kello eš ke bendiriya qomo de fanbere anteš del diya del Ŷudisiyo, i pušiyeronše a eškuchar akello loš entendiđoš i loš maš abišadoš delloš, i fuweron loš kereyenteš a un adebino i yeštaba rrekoštado eštiribado, i yenšanoše i yašentoše i dišo: "Ye Ŷenteš, kiyen šabe šabiduriya rrazona konello i kiyen no šabe, dize Allah, eš maš šabidor, puweš de la šabiduriya eš enke diga el šiyerbo a lo ke no šabe ke Allah eš maš šabidor, ke ya dišo Allah a šu alnabi: «Di, Ye Muḥammad, no oš demando šobrello pagaš, i Yo no šoy de loš

farsanteš.» I ya no oš faremoš ašaber porel qomo ke nonbara Allah [pág. 54-a] —ta^calà—, enešta alsūra: Fuwe ke loš de Qurayš tardaron de dentarar en la kereyensiya, i rruwego šobrelloš el menšayero de Allah —šalà Allah ^calayhi wa sallam— i dišo: “Šeñor Allah, ayudame šobrelloš kon šiyete añoš de šeka qomo loš šiyete añoš ke fuweron enel tiyempo de Yūsuf, para ke leš toke la fanbere.” I yenbiyo Allah —ta^calà— akello, i tomološ la fanbere fašta ke komiyan la karne de laš mortezimaš i loš guwešoš, fašta ke kada uno delloš beiya entere el i yelsiyelo garande qomo de la garande šekedadž; i demandaron ke apartaše delloš elal^cadab i ke kere^reriyen kon Allah. Dišo Allah: “Komo fuwe a elloš el kere^rer ke ya bino a elloš por menšayero kalaro Muḥammad.” Depuweš bolbiyeron laš kuweštaš [pág. 54-b] del i dišeron ke era adebino i yendiablado; dizemoš Allah —ta^calà—: “Yo kitare delloš elal^cadab un poko i bošotroš tomareyš a buweštara deškereyensiya, i yel diya ke eškarmen-taremōš konel karmiyento mayor laora tomaremoš bengansa.” I kito delloš elal^cadab, i tomaronše a šuš deškereyensiyaš. I konperendiyološ Allah el diya de la pelea de Badrin.) (Dize Allah:) Noš tomemoš bengansa delloš. ^{16/17} I yarra porobemoš anteš de elloš a laš ýenteš de Fira'on. I bino a elloš menšayero onrado. (Enta Allah kiyere dezir Mūsà.) ^{17/18} (I dišo:) Benioš a mi, šiyerboš de Allah. Ke yo šoy a bošotroš [pág. 55-a] menšayero kalaro. (De lo ke bino a mi de Allah, ke no menguwo enello koša ni ke resko enello koša.) ^{18/19} I (digueoš ke) no oš engarandeskayš šobre (la šerbitud de) Allah, ke yo e benido a bošotroš kon rrazon dekalarada. ^{19/20} I yo me defiyendo kon mi Šeñor i buweštoro Šeñor de lo ke me kereyš apedrear (i matarme). ^{20/21} I ši no me kereyš kere^rer a mi, puweš kitaoš (no tomye šatišfasiyon ni bengansa en mi, faš ke juzgue Allah entere mi i bošotroš). ^{21/22} I rruwego a (da Allah) šu Šeñor, i dišo: (Ye Šeñor), eštaš šon ýenteš deškereyenteš. ^{22/23} (Dišo Allah a Mūsà:) Puweš kamina kon miš šiyerboš de [pág. 55-b] noche; ke bošotroš abeyš de šer peršeguidoš (de Fira'on i de šu ýente). ^{23/24} I dešadž la mar dešpatida (o abiyerta), ke elloš šon ýenteš ke an de šer fundidoš. ^{24/25} O kuwantoš dešaron de loš berýeleš i fuwenteš. ^{25/26} I šenbaradoš i yašiyentoš fermošoš. ^{26/27} I garašiyaš ke eran enelloš gozošoš (i bisiyošoš). ^{27/28} (Dišo Allah:) I yaši fuwe la rrazon i dimošlo a eredar [página 56-a] akello i yakella tiyerra a ýenteš otraš. (I šon loš de Banī Isre'il.) ^{28/29} I no lloro šobrelloš el siyelo ni la tiyerra (kiyere dezir: no lloro el siyelo ni la tiyerra por la perdidada de Fira'on i de šuš konpañāš). (Fuwe rrekontado por Yaḥyà, por Jelid, por Yazid el Raqašiyyo, por Anas fiyo de Malik; dišo a kada kereyente: “Ay doš puwertaš enel siyelo; por la una dellaš šuben porella šuš obraš, i por la otra deballa porella šu arizqi; i kuwando muwere el kereyente lloran šobrel akellaš puwertaš”, dišo de kalaro Al^cAkeri. Dišo: “Llegome ke ellaš lloran šobrel kuwa-

renta mañanaš.”) (Dišo Allah:) I no fuweron asagueadoš ni šalboš del fundimiyento. [pág. 56-b] ^{29/30} I šalbemoš a loš de Banī Isre’īl de lalʿadab abiltado. ^{30/31} De Firaʿon, ke el era elalto de loš deškereyenteš. ^{31/32} (Dišo Allah:) I rreporoŷemoš (a loš de Banī Isre’īl) šobre ŷente de laš ŷenteš de šu tiyenpo delloš. ^{32/33} I dimoš a elloš de loš milagroš ke abiya enella garasiya kalara. ^{33/34} I yeštoš deziyan: [pág. 57-a]. ^{34/35} “No eš šino ke moriremoš enešte mundo; i no eš a noš kon ke ayamoš de šer rrebibkadoš. ^{35/36} Puweš benidnoš kon nuweštoroš padreš, ši eš ke šoyš berdaderoš en lo ke deziyš.” (Ešto deziyan loš deškereyenteš, ke deziyan: “Rrebibkadnoš a nuweštoroš padreš para ke ošaberdadeškamoš en buweštoroš dīchoš, en ke Allah rrebibka loš muwertoš.”) ^{36/37} (Dize Allah:) ¿E aši šon elloš meŷores o laš ŷenteš kenšefiorearon a dalyaman? ³⁷ I yakelloš ke fuweron anteš kelloš de loš deškerēyenteš [pág. 57-b] (kiyere dezir ke elloš no šon kon maš biyen kelloš, ke loš amedriyentan de lalʿadab, dišo Allah), dešturmimošloš porke elloš fuweron deškereyenteš. ³⁸ I no jaleqemoš loš siyeloš i la tiyerra i lo keš enterelloš, ŷuwegadores. ³⁹ No loš jaleqemoš šino kon la berdad, enpero loš maš delloš no šon šabidoreš. (Kiyere dezir la konpañā de loš deškereyenteš, no entiyenden ke elloš an de šer rrebibkadoš i kan de dar kanto, i ke še a de dar guwalardon o pena, ni alħanna ni ŷahannam.) ⁴⁰ (Dišo Allah) ke el diya del ŷuzgo lašinasiyoneš de šuš [pág. 58-a] rrebibkamiyento, eš ke todoš an de šer rrebibkadoš. ⁴¹ El diya ke no konfeleşara pariyente a šu pariyente koša ninguna (ke no llebara eluno loš pekadoš porelotro), ni tanpoko elloš no loš debedaran de lalʿadab. ⁴² Šino a kiyen abiyadāra Allah (kiyere dezir ke loš kereyenteš rrogaran unoš porotroš, i yaporobcharleşa akello en poder de Allah). Ke Allah eš elonrado, de biyadad. ⁴³ I yelarbōl ke še kalama Alzaqūm. ⁴⁴ Šera porobišiyon para loš deškereyenteš. ⁴⁵ I yeš komo azeyte rrošiyente (šu komer), ke bulle en loš biyenteres. [pág. 58-b] ⁴⁶ Komo bulle elaguwa rrošiyente. ⁴⁷ (I šera dīcho:) “Tomadlo, i taraeldo rreštanando a meytađ de ŷahannam. ⁴⁸ Depuweš dešparad šobre šu kabesa de lalʿadab rrošiyente (i šerle a dīcho:) ⁴⁹ Gušta, ke tu eraš el Debedante, Onrado enta tu peřona (kuwando eraš enel mundo, i numere aši). ⁵⁰ I yešte alʿadab eš lo ke fuwešte konel ke duđašteš ke šeriya.” ⁵¹ I loš temerošoš šeran en ašiyentoš šeguroš (ke no šeran permutadoš), [pág. 59-a] ⁵² en laš alŷannaš i fuwenteš; ⁵³ i beštirlošan de tersiyopelo delgado i de tersiyopelo rreziyo; ke no še miraran unoš a otroš kuwando še rebolberan. ⁵⁴ Aši (a ŷuzgado Allah a loš de lalŷanna konešto. Dišo Allah:) I kařarlošemoš kon alħurraš fermošaš. ⁵⁵ I šerlešadado lo ke dešearan enello i benirlešan kon tođa furuta; i šeran šeguroš (de la muwerte); ⁵⁶ ke no guštaron enello la muwerte, šino la muwerte ke ya fuwe (enel mundo ke muriyeron); i šeran šalboš de lalʿadab de ŷahannam, [pág. 59-b] ⁵⁷ i yakello eš por... de tu Señor (ye

Muhammad). Akello eš la benturansa garande. ⁵⁸ (Dize Allah:) Mašenpero alibyaneseremoš elalqor'en kon tu lenguwa (lo ke eš ke le'en del i no entiyenden), para ke elloš šean pedrikadoš. ⁵⁹ Puweš ešpera (elal'adab ke leš eškarsiyente konelloš); ke elloš šon aguardadoreš (de lal'adab, šī no šon kereyenteš).

AZORA XLV

[pág. 60-a] ¹ Ha, mim. ⁻² Fuwe deballado elalqor'en de Allah, elonrado, Siyente (en šuš feyoš). ^{2/3} Ke en loš siyeloš i yen la tiyerra (kiyere dezir lo ke beyen de lo ke Allah, Allah, a jaleqado enelloš), ay mišteryo para loš kereyenteš. ^{3/4} I yen buweštoroš jaleqamiyentoš (kiyere dezir: perensibiyo buweštoro jaleqamiyento de tiyerra; kiyere dezir: jaleqo a Edam de tiyerra, depuweš jaleqo a bošotroš de una gota de esperma, depuweš de un pedaso de šanguere, depuweš de un pedaso de karne; i yen la oida i yen la bišta ay lo ke no še baštariya a konperendar de lo ke Allah a jaleqado en la peršona), i lo ke a jaleqado de [pág. 60-b] laš beštiyaš ay mišteryoš para ŷenteš šertefikanteš. ^{4/5} I yenel kontarallamiyento de la noche i del diya, i yen lo ke desiyende Allah del siyelo de larizqi (kiyere dezir la polobiya, enella ay arizqi para loš jaleqadoš), i rrebibka konello la tiyerra depuweš de šu šer muwerta (kiyere dezir depuweš kešta šeka, ke no ay nasensiyaš enella), i yeleştereboisimiyento de loš ayreš (kiyere dezir el kontarallamiyento de loš ayreš en biyadad i yenel 'adab), ay mišteryoš para ŷenteš ke an šešo (i šon loš kereyenteš). [pág. 61-a] ^{5/6} Eštaš šon aleaš de Allah (ye Muhammad), ke laš leimoš šobre tu kon la berdad, puweš jkon kuwal rrazon depuweš de Allah i de šuš aleaš kere'en? (Kiyere dezir: no ay depuweš de akello šino lo falšo.) ^{6/7} ¡Tan guway para todo falšo deškereido! ^{7/8} Ke oye laš aleaš de Allah ke šon leidaš šobrel, depuweš toma kon šoberbiya a šu deškereyensiya, komo šino laš ubiyeše oido. ¡Puweš albirisiyalo (a ešte tal) konel 'adab dolorošol [pág. 61-b] ^{8/9} I kuwando le fazen ašaber de nuweštaraš aleaš koša dellaš, tomalaš en bulrra. Eštoš šo akelloš keš a elloš elal'adab abiltante. ^{9/10} I yeš delante delloš ŷahannam. I no loš konfeleşara a elloš lo ke obraron koša ninguna (kiyere dezir lo ke obraron de laš alhasana; anullara Allah šuš obraš en la otra biđa); ni lo ke tomaron a menoš de Allah de loš šeñoreš (kiyere dezir laš idolaš akellaš ke adoraron, [pág. 62-a] ke no leš balrran). I para elloš eš elal'adab garande. ^{10/11} Ešta eš guiya (kiyere dezir: ešte alqor'en eš guiya ke šeguiyan konel). I yakelloš ke deškereen kon laš aleaš de šu šeñor, para elloš eš elal'adab de tormento dolorošo. ^{11/12} Allah eš akel ke ašuyekto a bošotroš la mar, para ke korran loš nabioš enella, kon šu

mandamiyento; i para ke demandeyš de šuš ibantallaš (kiyere dezir para ke merkade'eyš i llebeyš merkaderiya en loš nabioš). Para [página 62-b] ke lo agradeskayš i kereayš konel. ^{12/13} I yašuyekto a bošotroš loš en loš siyeloš; i lo keš en la tiyerra i todo akello eš de El. (Kiyere dezir todo akello eš poribantallamiyento šuyo. Kiyere dezir lo ke ašuyekto de loš siyeloš, i yel šol i la luna i laš ešterellas, i la polobiya; i lo ke ašuyekto en la tiyerra i yen loš riyoš, i de loš merkadeareš, i lo ke nase en la tiyerra de loš nasimiyentoš; i lo ke šaka del oro i de la palata, i fuweraš de akello de lo ke še aporobeyan konello, puweš akello todo eš konelašuyektamiyento de Allah.) I yenakello ay mišteryoš para ŷenteš ke ye kiyeren penšar. [pág. 63-a] ^{13/14} (Dišo Allah —ye Muḥammad—:) Di a dakelloš ke kere'en ke perdonen a dakelloš ke no an ešperansa a lo de Allah (i yeš ke mando Allah a loš kereyenteš ke perdonašen a elloš), para guwalardonar a ŷenteš por lo ke fuweron ke obraron. (Ke daba guwalardon a loš kereyenteš por laš pasensiyas ke tenian a loš dešdeškereyenteš; i daba guwalardon a loš deškereyenteš por šuš deške-reyensiyas —el fuwego—. I yešto fuwe anteš ke mandaše matarloš, depuweš muđo akello en ke loš matašen.) ^{14/15} Kiyen obrara biyen, puweš para šu peřona šera; i kiyen [pág. 63-b] pekara, puweš para ella šera. Depuweš a buweštoro Šeňor abey de šer tornadoš. ^{15/16} (Dize Allah:) Ya desendimoš a loš de Banī Isre'il elalkiteb i la sensiya (i yeš la sunna), i la anubuwa. I leš đimoš arizqi de lo buweno i yeš lo ḥalel, i loš ibantalemoš šobre laš ŷenteš. (Kiyere dezir de loš de šu tenporada.) ^{16/17} I leš deballamoš dekalarasiyon de loš feyoš, i no kontarallaron [pág. 64-a] šino depuweš ke bino a elloš la šabiduriya, i fiziyeron baldeziya entere-lloš. (Ke kišiyeron el mundo i šuš palazereš, i permutaron šuš eškiribturas, i fiziyeron ḥalel enellaš lo ke kišiyeron, i fiziyeron ḥaram lo ke kišiyeron.) Ke tu Šeňor (ye Muḥammad) ŷuzgara enterelloš el diya del ŷudisiyo en lo ke fuweron enello ke kontarallaron. (I šera šu ŷuzgamiyento enel en ke metera a loš kereyenteš delloš, akelloš ke še retubiyeron kon šu aldin, alalŷanna; i metera a loš deškereyenteš delloš enel fuwego.) [pág. 64-b] ^{17/18} Depuweš pušimošte šobre loš debdoš de loš mandamiyentoš (i feyoš); puweš šiguiłoš (ye Muḥammad), i no šigaš loš apetitoš de akelloš ke no entiyenden. ^{18/19} Porke elloš no konfellešaran de tu en pođer de Allah, koša (kiyere dezir ši šeguiran šuš boluntadeš adebartemoš i no lo konfelešaran de tu, i yelo šalbo Allah de akello, i ŷuzgo ke še afirmaše šobre lo ke era šobrel). I loš deškereyenteš partida delloš šon alwaliyeš de partida (enel mundo, i šeran enemigoš en la otra biđa, ke no še podran ber lošunoš a loš otroš de aburiđoš). [página 65-a] I ya Allah eš alwali de loš temerošoš. ^{19/20} Ešte eš abišo a laš ŷenteš (kiyere dezir claqor'en), ke še guiyaran konel, i yeš biyadađ para ŷenteš sertefikadaš. ^{20/21} ŷ Ubiyešenše akelloš ke perkasam loš deška-

toš (i yeš el deškere'er) en ke lošemoš de meter komo akelloš ke kereyen i obran obraš buwenáš? (No, a fe; porke akelloš ke kere'en i yobran obraš buwenáš meterlošemoš eneláŷanna, i ya loš deškereyenteš meterloš emoš enel fuwego. [pág. 65-b] ¿I biyenšanše loš deškereyenteš ke) an de šer enun iguwal šuš biđaš i šuš muwertes? (No šon enun iguwal, i yel kereyente eš kereyente enešta biđa i yen la otra.) I malo eš lo ke ŷuzgan (en meterloš enun iguwal, kel deškereyente eš deškereyente enešta biđa i yen la otra).^{21/22} I jaleqo Allah loš siyeloš i la tiyerra kon berdad (kiyere dezir para el rrebibkamiyento i para el kanto i yelal-ŷanna i ŷahannam), i para ke šea guwalarndonada kada peršona por lo ke obro. I yelloš no šeran perŷudikadoš.^{22/23} E aši aš bišto a kiyen toma por Señor a šu apetito (eš [pág. 66-a] el deškereyente ke toma a šu apetito por señor, i yadora a laš idolaš a menoš de Allah); i fizolo dešyerrar Allah de la šabiduriya, i šilla šobre šu oida (ke no oyga la guiya oida ke aya de rresebir guiya), i šu korašon (kiyere dezir, i šilla šobre šu korašon i no entiyende la guiya); i pušo šobre šu bišta segamiyento (para ke no bea la guiya). ¿Puweš kiyen lo guiya depuweš de Allah? (Kiyere dezir: no lo guiya ninguno.) Puweš ¿por ke no oš pedrikayš (i tomayš kaštigo)? [pág. 66-b]^{23/24} I dizen: "No eš šino ke nuweštoro bibir enel mundo, ke morimoš i bebimoš, i no eš... šino el pašamiyento de loš añoš." (Dize Allah:) No ay a elloš konakello šaber, i no šon elloš šino ke dubdan.^{24/25} I kuwando šon leidoš šobrelloš nuweštaraš aleaš dekalarađaš, no šon šu rrešpuwešta šino ke dizen: "Rrebibkadnoš [pág. 67-a] a nuweštoroš padreš, ši eš ke šoyš berdaderoš (en buweštoroš dichoš)." (Kiyere dezir: ši eš ke šoyš berdaderoš en lo ke deziyš ke Allah rrebibka loš muwertoš. I dize Allah, dando a elloš rrešpuweš enakelloš.)^{25/26} Dileš (ye Muḥammad): "Allah oš diyo la biđa enešte mundo, depuweš oš fara morir; depuweš (oš rrebibkara i) ošayuntara paral diya del ŷudisiyo, no ay dubda enello" (kiyere dezir enel rrebibkamiyento). Enperō laš maš de laš ŷenteš no šaben (ke an de šer rrebikadoš). [pág. 67-b]^{26/27} I ya da Allah eš el rreišmo de los siyeloš i de la tiyerra; i yel diya ke še debantara el diya del ŷudisiyo, akel diya, seran perdidos lošešmentidoreš (konel rrebibkamiyento).^{27/28} I beraš a kada alumma rrodilladoš šobre šuš rrodillaš (kiyere dezir loš deškereyenteš delloš). Toda alumna šera kalamada a šuš kartas (akellaš ke eškiribieron šobrellaš loš almalakeš, i šeran kalamadoš para tomarleš konto porllo. I dize Allah —ta'alà—) El diya de oy šereyš [pág. 68-a] guwalarndonadoš lo ke fuwešteš ke obrašteš.^{28/29} Eštaš buweštaraš kartas fablan šobre bošotroš kon la berdad; ke noš fuwemoš ke terešladabamoš lo ke fuwešteš ke obrašteš. (Kiyere dezir ke toma terešlado de lo keš en laš kartas de loš almalakeš, akelloš koškiriben laš obraš de loš šiyerboš, i še afirman en poder de Allah —azza wa ŷalla—.) (Fuwe rrekontado por Yahyà, por

Na'im fiyo de Yahyà, por Alegmaš, por Abi Tabiyen, por Ibn 'Apes, ke el dišo: "Lo birimero ke jalego Allah fuwe elalqalam. I dišo: «Eškiri-be.» I dize: «Šeñor, ¿ke eš lo ke tengo deškerebir?» Dize: «Lo ke a de šer, i korre elalqalama kon lo ke eš ke [pág. 68-b] a de šer, fašta el diya del ŷudisiyo.» Puweš a laš obraš de loš šiyerboš še parkara kada diya sinkuuenta i doš bezeš, por ši loš fallaran šobre lo ke eš en laški-riktura.)^{29/30} A kuwanto akelloš ke kere'en i yobran obraš buwenaš, puweš meteloš šu Šeñor en šu biyadađ. Akello eš la benturansa kalara.^{30/31} A kuwando a dakelloš ke deškereyeron (dizeleš Allah el diya del ŷudisiyo:) "¿I no fuweron miš aleaš leidaš šobre [pág. 69-a] bošotroš (enel mundo)? Tomaštes šoberbiya, i fuwešteš ŷenteš deskereidaš."^{31/32} I kuwando era dičo ke la poromeša de Allah eš berdađera, i kel diya del ŷudisiyo no ay dubda enel, deziyaš: "No šabemoš ke eš «Diya de ŷudisiyo». No kuydamoš šino keš dubda; i no šomoš nošotroš ke lo sertefikemoš."^{32/33} I dara a demoštara a elloš laš malaš obraš ke obraron. [página 69-b] (Kiyere dezir ke kuwando šenšaňara šobrelloš, šabran ke šuš obraš akellaš fuweron malaš.) I yašentara konellaš lo ke fuweron ke konello še faziyan bulrra. (Lo ke era ke še faziyan bulrra alanabi i ya loš kereyenteš. I yašentara konelloš el kaštigo de akello ke še fiziweron bulrra, i šeran tornadoš al fuwego.)^{33/34} I šerleša dičo: "El diya de oy ošolbidaremoš (enel fuwego); aši komo olbidašteš la enkontarađa de buweštoro diya ešte. I buweštara morada šera el fuwego, i no abra a bošotroš kiyeldel oš defiyenda. [pág. 70-a]^{34/35} Akello eš a bošotroš porke bošotroš tomašteyš laš aleaš de Allah en bulrra, i yošengano la bida del mundo." (Ke no abayš de šer rrebikadoš.) Puweš el diya de oy no šahreyš (del fuwego. Dize Allah:) Ni elloš šeran šokoriđoš.^{35/36} Puweš a da Allah šon laš looreš, Šeñor de loš siyeloš i Šeñor de la tiyerra i Šeñor de todaš laš košaš. [pág. 70-b]^{36/37} I ya El šo laš garandezaš en loš siyeloš i yen la tiyerra. I yeleš elonrado, siyente (en šuš fečoš).

AZORA XLVI

Enel nonbere de Allah, biyađošo de biyadađ.¹ Ha, mim.^{-/2} Ke desen-diyo elalqor'en de Allah, elonrado, šabiyo (en šuš fejšoš).^{2/3} (Dize Allah:) No jaleqemoš loš siyeloš i la tiyerra i [pág. 71-a] lo keš entel-elloš, šino kon la berdađ i palazzo nonbarado. I yakelloš ke deškere'en (de lo ke leš pedrikan) šon apartadoš.^{3/4} Dileš (ye Muħammad): "¿Abeyš bišto? Dađme a berke eš lo ke an jaleqado de la tiyerra (kiyere dezir: no jaleqaron de la tiyerra, koša ninguna), o ši ay a elloš aparsenidađ en loš siyeloš ni elatiyerra. (Kiyere dezir: no jaleqaron della, koša ninguna. Dišo Allah alannabi: Dileš, Ye Muħammad:) Beniđme konel kiteb de

antes dešte [pág. 71-b] o rrašro de šabiduriya ke aya enella (en keštaš idolaš ayan jaleqado de la tiyerra o de loš šiyeloš, koša alguna), ši eš ke šoyš berdaderos.” (Kiyere dezir: no ay en bošotroš eškiribtura ke tal diga, ke laš jaleqaron della ninguna koša.) ^{4/5} ¿I kiyen eš maš yerrado ke kiyen llama, a menoš de Allah, a kiyen no lo oyra a el fašta el diya del ýudisiyo (kiyere dezir šuš idolaš), ke ellaš šon de šuš llamadoš de loš nigliýentes? (Kiyere dezir ke a laš idolaš, kiyen laš llama de akelloš ke laš adoran, šon torpeš.) ^{5/6} I kuwando šeran rrebibkadaš laš ýenteš, šeran a elloš enemigoš. [pág. 71 (1)-a] (Dišo Al-Ĥasan ke Allah ayuntara el diya del ýudisiyo entere todo adorador i adorado, i šeran parađoš delante del ke loš rrebibkara, Allah, kon šuš porobiyáš mešmedadeš, i leš dara lenguwa šuwelta i peleytearan a kiyen era ke laš adoraban.) I fuweron, kon šuš šerbitudeš, deškereidaš. ^{6/7} (Dišo Allah:) I kuwando eran leidaš šobrelloš nuweštaraš aleaš kalaraš, deziyan akelloš ke deškereyeron a la berdad ke bino a elloš: “No eš ešte šino asihrero kalaro.” ^{7/8} I deziyan: “Poropuweštolo a (Muĥammad).” Dileš (ye Muĥammad): [pág. 71 (1)-b] “Ši yo lo e poropuwešto, puweš no enšẽnoyeraš šobara mi, de Allah, koša ninguna. (Kiyere dezir: aun me ađebara a mi, i no podreyš debedarme a mi de šu al’adab, ši yo lo dešobedeško.) I yel eš maš šabidor kon lo ke ošestendejš (enello de la deškereyensiya, i kon lo ke fablayš) enello. I bašta konel por teštigo entere mi i bošotroš (ši e benido de parte šuya kon lalqor’en, i yo no lo e poropuwešto). I yeleš el perdonador, biyadošo (para kiyen kere’era).” ^{8/9} (Dišo Allah:) Dileš (ye Muĥammad): “No šoy inobador (ni šoy el birimero de loš alnabi’eš, ke ya a dabido alanabi’eš ke an šeiđo enbiadoš anteš ke yo) por menšaýeroš. [pág. 72-a] I yo no še ke eš lo ke fara kon mi ni kon bošotroš.” (La dekalarasiyon de Al-Kalbiyyo dišo ke elannabi —alayhi ilsalem—, dišo: “Ya me a šeiđo dađo a ber, en mi šuweño, una tiyerra ke tengo de šalir, a ella, de Maka.” Puweš kuwando še apereto elalbale šobre la konpañã de Maka, dišeron: “¿Ye alnabi de Allah! ¿Fašta kuwando še a de lanser ešte albale, i kuwando šalrran a la tiyerra akella ke kiyereš?” I dišo el Menšaýero de Allah: “No še lo ke fara kon mi ni kon bošotroš; i ši morire en Maka, o ši šalrre.”) Ke yo no šigo šino lo ke eš rrebelado a mi; i no šoyo šino pedrikador kalaro. ^{9/10} Dileš (ye Muĥammad): “¿Abeyš bišto ši eš de parteš de [pág. 72-b] Allah elalqor’en, i yabeyš deškereido konel? I ya fecho teštigo un teštigo de loš de Banī Isre’īl, šobre konforme a el (kiyere dezir šobre konforme elalqor’en. Kiyere dezir ela Tawrã, i faze teštigo un teštigo. Kiyere dezir el teštigo de ‘Abd Allah fiýo de Salãm). I kereyo el, i yošenšoberbasiyešteš bošotroš; ke Allah no guiya a laš ýenteš deškereyenteš (akellaš kenkontararan a da Allah kon šuš deškereyensiyaš.” [pág. 73-a] ^{10/11} I dišeron akelloš ke deškereyeron a dakelloš ke eran kereyenteš: “Ši fuwera ešto meýor, no nošabriamoš

abansado a ello.” (Dize Allah:) Puweš šiyenpere ke no tomaran guiya konel, puweš aun dīran: “Ešta eš falšedad antiga.” ^{11/12} (Dize Allah:) I de anteš dešte (alqor'en) eš lalkiteb de Mūsà (kiyere dezir ela Tawrà) i yalimām (ke še guiyaran konel) i biyadad (para kiyen kereya konel). I yešte [pág. 73-b] alqor'en eš aberdadeseđor (a la Tawrà; i yeleş) en lenwaŷe de ‘arabiya, para ke amenaze a dakelloš ke deškere'eran, i para alegrar a loš buwenoš. (Kiyere dezir a los kereyenteš konelalyanna.) ^{12/13} Ke akelloš ke dizen: “Nuweštoro Señor eš Allah”, depuweš še afirman šobre akello, puweš no abra amedrentamiyento [pág. 74-a] šobrelloš ni elloš šeran entirištesidos. (Fuwe rrekontado por Yahya, por Yūnus fiyo de Abi Ishaq, por šu padre, por ‘Umar fiyo de Sa‘id el-Baŷaliyyo, dišo: “Liyo Abū Bakir el-Sidiq ešta alea i dišeron: «I ke eš la firmeza, ye lugarteniyente del Menšayero de Allah?» Dišo: «El no deškere'er.»”) ^{13/14} Akellaš šon laš konpañāš de lalyanna: perdurableš enella; šeleša guwalarđonado por lo ke fuweron ke obraron. ^{14/15} (Dišo Allah —ta‘alā—:) I kaštiguemoš a la peršona kon [pág. 74-b] šu padre i madre ke faga biyen a elloš (i ke loš onrre). Ke lo kawlebo šu madre kon lazerya i lo paryo kon lazerya. I šu llebarlo enel biyentere i šu ešmamarlo a terenta mešeš, fašta ke kuwando llego a šu fuwersa (kiyere dezir a la edad) i llego a kuwarenta [pág. 75-a] añoš, dize: “Señor, enfuluime ke te agradeška tuš garasiyaš, akellaš ke aš fecho garasiya konellaš, šobre mi, i šobre mi padre i madre. I ke obre buwenaš obraš ke te kontenteš konello. I yadoba a mi en miš fiyoš. Yo me rrebiyento a Tu. I yo šoy de loš muslimeš.” ^{15/16} (Dize Allah:) Eštoš šon akelloš ke še rresibe delloš [pág. 75-b] meyor de lo ke obran, i še da paša de šuš pekadoš, i šeran kon laš konpañāš de lalyanna. Šu dešešo eš berdadero, akel ke fuweron ke dešearon (enel mundo). ^{16/17} I yakel ke dize a šu padre i madre: “[Pešar para bošotroš! ¿E aši me tornarayš a mi ke šalga (kiyere dezir [pág. 76-a] ke rrebibke), i ya ke keđaron baziyaš laš teladaš de anteš de mi (i no rrebibkaron)?” I yelloš demandando šokorro a da Allah. [Tan guway de ti! (de ašeguramiyento ke aš de šer rrebibkada). Ke la poromeša de Allah eš berdadera. I dizen: “No eš ešto šino laš falšiyaš de loš birimeroš.” ^{17/18} Eštoš šon akelloš ke ašentara šobrelloš la palabra de la šana kon alumāš ke ya fuweron (ešbaziadoš del mundo) [página 76-b] anteš delloš, de alýinneš i peršonaš. Ke elloš fuweron perdidoš (i tornaron al fuwego). ^{18/19} I ya kada uno abra garada por lo ke obraron, i para kumbilir a elloš šuš obraš. I yelloš no šeran perýudikadoš. (Ke a loš kereyenteš, a kada uno, le šera dađo garada enelalyanna, en kantiđad de šuš obraš; i ya loš deškereyenteš, a kada uno, le šera dađo garada enel fuwego, en kantiđad de šuš obraš.) [pág. 77-a] ^{19/20} I yel diya ke šeran đentardoš, akelloš ke deškereyeron, al fuwego (šerleša dicho:) “Ya fizišteš ir de bošotroš buweštoro biyen en buweštara bida

del mundo (kon buweštara deškereyensiya) i yešpeleytaštes konella. Puweš el diya de oy ošera dačo, guwalardon, elal'adab abiltante, por lo ke fuweštes ke ošengarandiaštes en la tiyerra, de šin la berdad; i por lo ke fuweštes ke deškereištes." [pág. 77-b] ^{20/21} I yakuwerdate (ye Muḥammad) delermano de 'Ād (kiyere dezir elannabi Hūd, ke fuwe ermano de 'Ād enel parenteško, maš no fuwe šu ermano eneladin), kuwando pedriko a šu konpaña enel (monte de) al-Aḥqāf (kešta enašem), i ya pašo la moneštasiyon de anteš (de Hūd) i depuweš (de Hūd ya fuweron kalamadoš a lo ke loš kalamo a ello, Hūd, elannabi de la šer-bitud de Allah —'azza wa ŷalla— anteš de akello. I dišoleş elannabi Hūd:) "¿Por ke adorayš šino a da Allah? Yo temo šobre bošotroš elal'adab del diya garande (del diya del ŷudisiyo)." ^{21/22} Dišeron: "¿E aši maš benido a noš (ye Hūd) šino a fazernoš [pág. 78-a] apartar de nuweštoroš šeñoreš? Puweš biyennoš kon lo ke nošaš amenazačo, ši ereš de loš berdaderoš." (Ke era ke loš abiya amenazačo šino kereiyan kon Allah.) ^{22/23} (Dišo Allah:) Dileš a elloš (ye Hūd) ke el šaber eš enta da Allah (de kuwando a de benir elal'adab). I yo pelegooš lo ke šeičo enbiyado konello, enpero yo oš beo ke šoyš ŷenteš ŷahileš. ^{23/24} Puweš kuwando biyeron (elal'adab) delante, pereparado, [pág. 78-b] buwelto de kara enta šuš balleš, dišeron: "Ešta nube noš llobera aguwa" (ke še penšaban ke era nube, i yera ke še abiya tardačo de elloš la polobiya. Dišo Allah —ta'alà—) Anteš eš lo ke abeyš fecho bulrra konello (a Hūd, puweš eš) biyento ke enel ay al'adab dolorošo, ^{24/25} ke korrnpera toda koša por mandamiyento de šu Šeñor (i yera ayre korrubto). I yama-nesiyeron (ye Muḥammad) [pág. 79-a] ke no abriyaš bišto šino tan šolamente šuš kašaš. (Dišo Allah —ta'alà—) Aši mešmo daremoš el pago a laš ŷenteš deškereyenteš. ^{25/26} I ya loš enpodere'emoš, en lo ke šoyš, ke ošemoš enpoderačo a bošotroš enello (en fuwerse i yenalgoš i yen fiyoš). I pušimoš a elloš oiča i bišta i korasoneš, i no konfelešo de elloš šuš oičaš, ni šuš bištaš, ni šuš [pág. 79-b] korasoneš, de koša ninguna; ke fuweron ke rnegaron kon laš aleaš de Allah, i yašento konelloš lo ke fuweron ke konello še faziyen bulrra (de lal'adab i del menšaŷero, Hūd). ^{26/27} I ya dešturuimoš lo keš alderredor de bošotroš, de laš billaš (deziyalo a loš de Maka, ke era la madre de laš billaš; della loš anŷoš de la tiyerra i lo ke era alderredor; della eran loš lugareš i billaš todaš. I fizo ašaber Allah konel dešturuimiyento de kiyen ešturuyo, dišo Allah. Dišo Allah:) I yenbi'emoš loš mišteryoš, por ke fuweše dešenpolo (para loš benideroš) i še tornašen (a la kereyensiya). [pág. 80-a] ^{27/28} Puweš ɣpor ke no loš defendiyeron akelloš ke tomaron, a menoš de Allah, enaserkamiyento a otroš šeñoreš? Anteš loš dešyerraron del. (Kiyere dezir šuš šeñoreš, akelloš ke adoraron a menoš de Allah; alegaron ke elloš loš faziyen aserkar a da Allah enaserkamiyento; deziyanlo kuwando bino

a elloš elal^{ca}adab.) I yakello fuwe šuš falšiyaš, i lo ke fuweron ke poroponiyeron. ^{28/29} (Dišo Allah, ye Muḥammad:) I yenbi'emoš a tu (ye Muḥammad) [pág. 80-b] una konpañā de loš alýinneš ke eškuchašen lalqor'en. Puweš kuwando še peresentaron, dišeron (lošunoš alýinneš a loš otroš): "Eškuchađ"; puweš kuwando še akabo (lo ke leiya alannabi —^{ca}alayhi sallam— šobrelloš) tomaron a šuš konpañāš, pedrikadoreš. (I yeran alýinneš nasayibianoš.) ^{29/30} I dišeron: "¡Ye nuweštaraš konpañāš!; emoš oido un alkiteb (ke še llama elalqor'en) ke a desendido depuweš de Mūsā, aberdadesiyendo lo ke fuwe antes del, ke guiya [pág. 81-a] a la berdād i yal kamino deresado. ^{30/31} ¡Ye nuweštanaš ýentes!, rrešpondeđ al kalamamiyento de Allah i kere'ed konel; i perdonaroša de buweštoroš pekadoš i šalbaroša de lal^{ca}adab dolorošo." ^{31/32} I kiyen no rrešponde al llamađo de Allah, puweš no a de finkar en la tiyerra (para ke no aya de šer rrebikado, i kuwando šera rrebikado) puweš no abra a el, a menoš [pág. 81-b] de Allah, alwalī (ke lo šalbe). Akelloš šon en dešyernar kalara. (Fuwe rrekontado por Yahyā, por Ašila fiyo de Dinār, por Ḥabib fiyo de Abi Fađala, por 'Awqī fiyo de 'Abd Allah fiyo de 'Ataba, por 'Abd Allah fiyo de Mas'ūd, dišo: "Šalimoš a fazer alḥay' i yal^{ca}umra; i kuwando fuwemoš enel kamino, rremobiyošē unayre ke še alsaban šuš rruidoš de la tiyerra fašta ke daba en nuweštaraš kabesaš, i laš deškubriya, porun alýin (kiyere dezir una kulebra balanka), i deballemoš a tiyerra i yašentemonoš; i yasagueošē Šafwān fiyo de Al-Mu^{ca}kal, i mirola i fallo šobrella del akaharamiyento ke meten a loš muwertoš, i šako un tarapo de šu koštal i yamortaýola enel, depuweš enterrola. Depuweš šiguiyola, i kuwando eramoš en Nasūra, ya binimoš enta la tarde, i diyeronnošasalem, [pág. 82-a] i dišeron: «¿Kuwal de bošotroš a enterrado a 'Umar fiyo de Ýābir?» I dišimoš: «¡Por Allah!, no konosemoš a 'Umar fiyo de Ýābir.» I dišo Šafwān: «E bišto un alýin balanko i yelo enterrado.» Dišeronnoš: «Puweš akel eš 'Umar fiyo de Ýābir, i yeš de loš ke finkaron, de akelloš keškucharon al Menšayero de Allah el leir de lalqor'en, de loš alýineš, ke an fecho guerra loš alýineš kereyenteš kon loš alýineš deškereyenteš; i ya muwerto šahid, abiyadelo Allah.») ^{32/33} ¿I no be'en loš deškereyenteš ke Allah eš Akel ke jaleqo loš siyeloš i la tiyerra? I no, i no le toko kanšasiyo en jaleqarlo; keš poderošo de fer rrebibkar a [pág. 82-b] loš muwertoš. Si, a la fe, ke Allah eš, šobre toda koša, poderošo. ^{33/34} I yel diya ke šeran mitidoš, akelloš ke deškereyeron, šobrel fuwego (šerleša dičo:) "¿E aši eš esto berdād?" Diran: "Ši, eš berdād." I nuweštoro Señor dira: "Puweš guštađ elal^{ca}adab por lo ke fuwešteš ke deškereyešteš." ^{34/35} Puweš sufri (ye Muḥammad), komo sufriyeron loš de afirmetud [pág. 83-a] de loš manšeyeroš. I no te aperešures a elloš (kone al^{ca}adab). Komo ke elloš el diya ke beran lo ke lesešta apareyado de al^{ca}adab, ^{35/-} no še ubiyešen de finkar šino kuwalke

ora del diya (i yenešto ke temoš šenbalansado ay kunbilimiyento). Puweš e aši šeran ešturuídaš šino laš konpañas deškereyenteš.

AZORA XLVII

[pág. 83-b] ¹ (Dišo Allah —^cazza wa ýalla—:) I yakelloš ke deškere'en i še apartan del kamino de Allah (kiyere dezir de la guiya de lalislem), šon abatesídaš šuš obraš (en la otra bida. Kiyere dezir lo ke obraron de laš alhasanaš). ² I yakelloš ke kere'en i obran obraš buwenaš, i kere'en kon lo ke deballamoš šobre Muḥammad (ke aberdaḡese elalqor'en, ke fuwe deballado šobre Muḥammad), i ke eš la berdad de šu Señor; šera perdonado delloš šuš pekaḡoš, i yaḡobara šuš eštadoš. (Kiyere dezir ke loš metera enelalyanna para šiyenpere ýamaš.) [pág. 84-a] ³ Akello eš porke akelloš ke deškere'en šiguen la falšiya (kiyere dezir a Iblis, ke lo šiguen en šuš rretensiyoneš konakello ke loš kalama a ello de la šerbitud de laš idolaš); i yakelloš ke kere'en kon Allah šiguen la berdad de šu Señor. Yanši dekalara Allah a laš ýenteš la šenbalansa de šuš obraš. ⁴ Puweš kuwando enkontarareyš a dakelloš ke deškere'en, puweš ferid en šuš kuwelloš (fuwe rrekontado por Yahya, [pág. 84-b] por Mas'ud, por Al-Qesim fiyo de 'Abd al-Raḡmān, porel Menšayero de Allah —šalā Allah 'alayhi wa sallam—; kenbiyo a Sariya Aḡā i yeškon-saron konelloš, i šubiyoše unonbere delloš a un arbol, i yenbolbiyoše en šuš ramaš. I dišo akel ke lo hallo: "Kortemoš elarbol, ke no ba naḡa, i nansemošlo, ke no ba naḡa." Dišo. I biniyeron kon fuwego i yensendi-deron elarbol, i kayo elonbere muwerto. I lleḡo akello al Menšayero de Allah, i demuḡošele la kara de mudamiyento fuwerte; depuweš dišo: "Yo no oše enbiado para ke 'adebeyš kon lo ke Allah 'adeba, enpero e ošenbiado ke golpe'eyš en loš kuwelloš de loš deškereyenteš i yen šuš idolaš"); fašta ke amočeskayš enelloš la matansa; puweš peretaḡ lali-garsa. (Ešto eš a loš katiboš; ke no abiya a elloš kuwando perendiyan el katibo, šino ke lo derimiyešen o fešen garasiya šobrel i lo enbiašen, i yeš mudado konel matar i porešo diže:) ^{5/} O biyen fed garasiya depuweš, o biyen fed derremišiyon (puweš fuwe mudado konotra alea ke desendiyo, a ke loš matašen; o ši kiyere el rrey, mate a loš katiboš; ši [pág. 85-a] kiyera, metaloš ke še aganansiya; i ši kiyere, derimaloš, a kuwanto el fer garasiya de šin derremimibento puweš no eš akello al rrey); fašta ke dešen loš guerreroš šuš armaš. Akello eš ke ši kišiyese Allah defenderlošiya delloš de šin guerrear; mašenpero (kiyere rreporo-bar Allah konello alannabi i ya loš kereyenteš) para rreporobar partida delloš kon partida. Yakelloš ke guerrear en fi sabili Illahi, puweš no

šeran abatesidaš šuš obraš. ^{6/5} Šino ke šera sertefikađo a elloš la guiya, i šera ađobado [pág. 85-b] a elloš šuš eštadoš. ^{7/6} I šeran dentaradoš alalýanna, ke leš šera dađo (a konoser šuš garađas enelalýanna). ^{8/7} (Kuwando šeran benidoš enella.) ¡Ye akelloš ke šoyš kereyenteš! Ši defendeyš lo de Allah, defenderoša i yafirmara buweštoroš biyedeš. ^{9/8} I yakelloš ke deškere'en, puweš mala para elloš; ke šeran abetesidaš šuš obraš. [pág. 86-a] ^{10/9} Akello eš porke elloš eškiban lo ke deballo Allah (de lalqor'en), puweš šon abatesidaš šuš obraš. ^{11/10} ¡I no andubiyeron en la tiyerra i biyeron komo fuwe la pošteremeriya de akelloš ke fuweron anteš delloš?; ke dešturyo Allah šobrelloš, i ya loš deškereyenteš deše mešmo šenbalante. (Kiyere dezir akelloš ke še debantara šobrelloš el diya del ýudisiyo i šeran en deškereyensiya; loš sagueroš [pág. 86-b] dešta alumma šeran dešturuidoš konel šoflo birimero. Dišo Muḥammad: "La entinsiyon de dezir i ya loš deškereyenteš deše mešmo šenbalante." Kiyere dezir ke šemeýante de akella pošteremeriya leš šera dađa.) ^{12/11} Akello eš porke Allah eš alwali de akelloš ke kere'en, i ya loš deškereyenteš no ay alwali a elloš (šino elašayten, ke eš alwali a elloš). ^{13/12} Ke Allah dentarara a dakelloš ke kere'en i yobran buwenaš obraš, a laš alýannaš; ke korren debašo dellaš loš riyoš. I yakelloš ke deškere'en toman ešpeleyte (enešte [pág. 87-a] mundo) i komen aši komo komen laš beštiyaš (ke laš beštiyaš eštan inoranteš de la otra bida); i yel fuwego eš ašiyada para elloš. (Kiyere dezir morada para loš deškereyenteš.) ^{14/13} I kuwantaš ubo de laš billaš ke fuweron maš fuwerteš (en fuwersa šuš konpañnaš) ke no loš de tu billa, akella ke šalište della (kiyere dezir kellaš de Maka); i laš dešturuimoš, i no ubo definšiyon a ellaš. ^{15/14} Puweš beamoš kiyeneš šobre la dekalarasiyon de šu Señor, [pág. 87-b] ši šera komo kiyen le šon enfermošeadoš a elloš laš malaš de šuš obraš (i yeštoš šon loš deškereyenteš), ke šiguen šuš apetitoš. (Kiyere dezir: no šon enun iguwal.) ^{16/15} I la šenbalansa de lalýanna akella keš porometida a loš temerošoš. Enella ay riyoš de aguwa ke no še permuta (šu olor ni šu šabor); i riyoš de leche ke no še permuta šu šapor (ni še azeda); i riyoš de bebracheš de [pág. 88-a] šabrošoš guštoš para loš bebedoreš dello; ^{17/16} i riyoš de miyel pura (ke no šalle de loš biyentereš de laš abeýaš). I ya elloš ay enella de todaš furutaš i perdonsa de šu Señor. Aši komo kiyen eš para šiyenpere enel fuwego, i danleš a beber aguwa rošiyente ke korta šuš eštentinoš. [pág. 88-b] ^{18/16} I delloš ay (ye Muḥammad) kiyen no da oide a tu (en lo ke dizeš, i yeštoš šon loš monefiqeš), fašta ke kuwando šallen de donde tu eštaš, dezen a dakelloš ke leš fuwe dađo el šaber: "¿Ke eš akello ke dišo de nanteš?" (Ešto fuwe ke iban alannabi —šalá Allah alayhi wa sallam— para oir šuš rrazoneš de šin gana de ferende kašo de lo kel deziya, i no entendiyan šu rrazon puweš lo eškuchaban kon mala gana; i kuwando

šaliyeron de donde leš moneštaba, dišeron a ‘Abd Allah, fiyo de Mas‘ūd: “¿Ke eš lo ke dišo Muḥammad de nanteš?” I deziyanlo en manera de menošperez. Dišo Allah alannabī.) Ešoš [pág. 89-a] šon akelloš ke šillo Allah šobre šuš korasoneš, i šiguen šuš apetitoš. ^{19/17} I yakelloš ke toman guiya, kerešeleš en guiyamiyento (i yeš todora ke beniya debarte de Allah la koša, aberdadesiyanla i keresiyaleš Allah konakello en guiyamiyento i yen kereyensiya), i dabaleš šuš temoransaš. (Kiyere dezir: pušološ de loš temerošoš.) ^{20/18} ¿Puweš e aši aguardan eštoš taleš šino el šoffo birimero ke berna a elloš ašobrebiyenta? (I dešturuira Allah konel a loš deškereyenteš dešta aluma.) Puweš ya an benido (al mundo) de šuš šeñaleš. (I de šuš šeñaleš [pág. 89-b] eš el benimiyento de lannabī —^aalayhi ilssale—. I šuš šeñaleš šon muchaš, i dellaš eš el qarbiyento de la luna i yelapedreamiyento de loš alšayteneš kon laš ešterellaš.) Puweš ¿komo a de aber arrebintensiya a elloš kuwando benga a elloš el diya del ŷudišiyiyo i šu nonbaramiyento? (Ello eš ke no abra la ora a elloš arrebintensiya. Kiyere dezir ke no leš šera rresebiđa la rrebintensiya.) ^{21/19} Puweš šepaš (ye Muḥammad), kello eš ke no ay šeñor šino Allah. I demanda perdon para tu pekado, i para loš kereyenteš i ya laš kereyentaš. I Allah šabe buweštaraš kontornađaš (enel mundo), i buweštaraš ašitiyađaš (kuwando tornareyš a ello). [pág. 90-a] ^{22/20} I deziyan akelloš ke kereiyan: “¿Por ke no a desendido una asura (ke noš ađebdeska šalir a la batalla)?” Puweš kuwando fuwe deballađa elasura ađebdesiđa i yera nonbarado enella el pelear, beraš a dakelloš, keš en šuš korasoneš la maldad, ke miran a tu (ye Muḥammad) la [pág. 90-b] mirađa del ke kae el dešmayo šobrel, por miyedo de la muwerte (i por eškibo del pelear. I dizeleš Allah en manera de amenaza.) Puweš maš pertenesiyente šeriya a elloš ^{-/21} la obidensiya (a da Allah i ya šu Menšayero) i yel fablar kon lo de rrazon. (Leš šeriya meyor ke no lo ke perešumen de la maldad.) ^{23/-} Puweš kuwando še afirmo el fecho (kon la guerra en fišabili Illah), puweš ši aberdadesiyeran a da Allah (enšekretaran šuš fechoš i yamoštaran šer aberdadesiyenteš), fuwera mayor a elloš. (Kiyere dezir a loš maloš.) ^{24/22} (Dišo:) ¿Por bentura abey perendido ke ši oš bolbiyan [pág. 91-a] (de lo keš en buweštoroš korasoneš de la maldad, fašta ke lo abeyš deoštarašo deškereyensiya), ke afallariadeš la tiyerra, i ke matariyadeš buweštoroš pariyenteš? ^{25/23} (Eštoš šon akelloš) ke loš maldišo Allah i loš enšordeše (ke no oigan la guiya), i siyega šuš bištaš dello. ^{26/24} Puweš ¿por ke no entiyenden elalqor’en, ke šobre šuš korasoneš eš serraŷa (del šillamiyento)? [pág. 91-b] ^{27/25} Ke akelloš ke rretornan šobre bolberše a la deškereyensiya, depuweš ke še a dekalarado a elloš el guiyamiyento (i yan šeiđo ke leš a šeiđo dađa kereyensiya i še a debantado šobrelloš la rrazon, kon lannabī i yelalqor’en. Kiyere dezir a loš monfiqeš); elaseyten enfermošea a elloš i rreiyente

a elloš (i leš dize: "Bošotroš bebireyš enel mundo de sin al'adab, depuweš morireyš i tornareyš de šin al'adab"). ^{28/26} Akello eš porke elloš deziyan a dakelloš keškibaron lo [pág. 92-a] ke deballo Allah: "Aun oš obedeseremoš en partiða del fecho." (Kiyere dezir en la deškereyensiya, i ke loš konkordariyan šobre la deškereyensiya, de šekreto.) I ya Allah šabe šuš šekretoš. ^{29/27} Puweš kcomo les ira a elloš kuwando loš apelegaran loš almalakeš (al fuwego), i feriran a šuš karaš i ya šuš kuweštaš (enel fuwego)! [pág. 92-b] ^{30/28} Akello eš porke elloš šiguiyeron lo ke aborresiyo Allah i yeškibaron šu apegansa. Puweš Allah apetesiyó delloš lo ke obraron. ^{31/29} Ke biyenšan akelloš ke eš en šuš korasoneš la maldad (i šon loš monefiqeš), en ke no šakariya Allah šuš enekidadeš (i lo kensiyerran en šuš korasoneš de la deškereyensiya)? ^{32/30} (Dišo Allah:) I ši keremoš šenabalansarlošemoš, ke loš konoskaš por šuš šenales (de šin ke loš konoskaš porelešpeladinamiyento [pág. 93-a] de la rrazon), maš konoserlošaš (ye Muhammad), enelešpeladinamiyento del fablar. (Kiyere dezir en šu dar kawša, i yen lo ke šon, ke šeškušan konello de laš falšiyaš enel pelar en la guerra, i yen lo ke eš de elloš de laš palabraš ke fablaban ena Allah konelloš; i no se lensalaba šobre el menšayero de Allah, depuweš dešta ale'a, monefiqe ke no lo kanosiyeše, i yensalabalo elannabi —šalà Allah 'alayhi wa sallam—.) I ya Allah šabe šuš obraš (anteš ke laš obren). ^{33/31} (Dišo Allah:) I rreporbarošemoš fašta ke fagamoš ašaber [pág. 93-b] loš ke šon guerreroš de bošotroš i loš sufriyenteš. (I para šaber kiyen a daberdašesido en lo ke le a šeiðo dado de la kereyensiya, i kiyen dešmiyente), i para rreporbar buweštaraš rrazoneš. ^{34/32} I yakelloš ke deškere'en i še apartan de la guiya de Allah, i dešparten i dešamištan al Menšayero de Allah, depuweš ke eš dekalaraðo a elloš el guiyamiyento; no fazen daño a da Allah en koša (kon šuš deškereyensaš). I šon abatesidaš šuš buwenas obraš. [pág. 94-a] ^{35/33} Ye akelloš ke šoyš kereyenteš! Obedesed a da Allah, i yobedesed a šu Menšayero. I no abateskayš buweštaraš obraš (kon la šeguriðad o tereguwaš). ^{36/34} Ke akelloš ke deškere'en i še apartan del kamino de Allah, depuweš muweren, i yello en la deškereyensiya, puweš no perdona Allah a elloš. ^{37/35} Puweš no kobarde'eyš (en la guerra), ni kalameyš a la [pág. 94-b] paz, i bošotroš šoyš loš bensedoreš (dizelo a loš muslimes). I ya Allah eš kon bošotroš (ke loš defiyende), i no menguwa a bošotroš koša (del guwalardon) de buweštaraš obraš. (Dišo Yahyà, por Hamem, por Qateda, por Anas fiyo de Melik, kel Menšayero de Allah —šalà Allah 'alayhi wa sallam—, dišo ke Allah no menoškaba al kereyente ninguna alhasana, porke Allah le da arrezqi šobrella enešte mundo, i le da guwalardon porella en la otra bida.) ^{38/36} Mašenpero la bida dešte mundo eš yuwego (kiyere dezir ke loš del mundo, kiyere dezir loš deškereyenteš, akelloš ke no kiyeren šino al mundo, ke šon

loš de loš deporteš i deliteš i yuwegoš) i palazereš, i ši kere'ereyš kon Allah i šerey temiyenteš, šeroša dado buweštoroš guwalardoneš. [pág. 95-a] ^{39/37} I no oš demanda (elannabī Muḥammad) buweštoroš algoš, i ši oš loš demandaše (i loš tomaše) aporfiaše, eškašeariyadeš konello i škariya buweštaraš nekidadeš. ^{40/38} E aši šoyš bošotroš, eštoš ke šoyš llamađoš para ke dešpendayš en fi sabili Allah; puweš de bošotroš ay kiyen eškašea en la dešpensa (fi sabili Allah; kiyere [pág. 95-b] dezir loš monefiqoš), i kiyen eškašea para šu alma; i ya Allah eš el ke še konpašara de šin bošotroš, i bošotroš šoyš loš menešterošoš a El (kiyere dezir todaš laš ýenteš). I ši bolbereyš laš kuweštaš (de la kereyensiya) torokara otraš ýenteš fuwera de bošotroš (kiyere dezir: jaleqara otraš ýenteš i yešturuira a bošotroš); depuweš no šeran akellaš ýenteš komo bošotroš (ke šeran meýoreš ke bošotroš, dizelo a loš deškereyenteš).

AZORA XLVIII

[pág. 96-a] ¹ (Dišo Allah alannabī Muḥammad —ša'am—:) “Noš ýuzguemoš a tu ke fuwešeš ýuwez kalaro. (Kiyere dezir: ýuzguemoš a tu ke demoštarašeš eladin de Ialislēm, i kon la bensita šobre loš enemigoš, i ýuzguemošte konello.) ² Para perđonar a tu, Allah, lo ke aš delantado de tuš pekadoš, i lo ke aš asagueado; i para ke še konpele šu garasiya šobre tu, i para guiyarte a la karrera deresađa. (Fuwe rrekontado por Yahyà, por Sa'id, por Qateda, por Anas fiýo de Melik; ke ešta ale'a fuwe deballađa šobre elannabī —šalà Allah 'alayhi wa sallam— kuwando še tornaba del pozo de laḥadabiya, i šu konpañā meskaladoš en tirišteza i yen kebranto, ke abiya ašentado enterelloš [pág. 96-b] i yentere šuš pobreš, i ya fuweron šuš šakrefisiyoš ena alḥadibiya, i dišo: “Ya a de-ballađo šobre mi una ale'a keš maš amada a mi ke no el mundo todo.” Puweš kuwando la liyo šobrelloš, dišo unonbere de la ýente buwena, puro: “Te faga, ¡ye rasūl Allah!, ya a dekalarado Allah a noš lo ke fara kon tu, puweš beamoš ke eš lo ke fara kon nošotroš.” I deballo Allah i dišo:) ³ I defenšarte a Allah defenšiyon onrrada. ⁴ Eleš Akel ke deballa el repošo (i šošiego) en loš korašoneš de loš kereyenteš, para ke kereskan en kereyensiya kon šuš kereyensiyaš. I ya da Allah šon laš guwešteš de [pág. 97-a] loš siyeloš i la tiyerra. (Ke toma bengansa de partida delloš por partida.) I yeš Allah šabidor ýuštifikado. ⁵ Porke denteren loš kereyenteš i laš kereyenteš alalyanna, ke korren debašo della loš riyoš; šeran para šiyenpere enella i šeran perđonadoš de elloš šuš pekadoš; [pág. 97-b] i yeš akello enta da Allah, benturansa garande. (I yeš la šalbasiyon del fuwego, alalyanna.) ⁶ I ya debara a loš renegadoš monefiqeš, i ya laš monefiqeš, i ya loš deškereyenteš; loš ke kuydaron kon

Allah, i kuydan malo (i yera ke deziyan ke dešturuiriyan a Muḥammad i ya šu ašihaba i ya šu adin). Šobrelloš šera la dešturuisiyon mala en la otra bida [pág. 98-a] i yensañarše a, Allah, šobrelloš, i maldezirloš; i tiyena apareyada para elloš a yāhannam i la mala tornada. ⁷ I ya da Allah šon laš guwešteš de loš siyeloš i de la tiyerra; i yeš Allah onrađo, siyente (en šuš fechoš). ⁸ Noš te enbi'emoš (ye Muḥammad) ateštiguwante (šobre tu aluma), i yalbirisiyador (konelal'yanna), i yamenazador (konel fuwego). ⁹ Por ke kereayš kon Allah i kon šu menšayero (dizelo [pág. 98-b] a laš yentes), i ke lo defenseyš i ke lo engarandeskayš (alan-nabi), i ke atasheyš (a da Allah) de mañana (a la šala de ašubha), i de tarde (a la šala de alzuhar i de lal'asar). ¹⁰ Ke akelloš ke te diyeron yuramento, puweš ya diyeron yuramento a da Allah. (El fecho de Allah eš šobre šuš fechoš.) La mano de Allah eš šobre šuš manoš (kiyere dezir kel fecho de Allah konelloš, enel biyen, eš maš ibantalado ke šuš fechoš delloš enel fecho del yuramento, ke le diyeron ke no feriyen; i yešto fuwe enel pozo o termino de lalḥadibiya). (Fuwe rrekontado por Yahyā, por Abi Lamī'a, por Asem fiyo de Zayd, por Muḥammad fiyo de Ka'bu el Qurziyyo, dišo: "Pušoše el menšayero de Allah šobrel tomar yuramento, [pág. 99-a] debašo de lalbol, por la kalor ke faziya; i yel Menšayero enbiyo a 'Utman, fiyo de 'Afen, a loš de Qurayš, a Maka, ke loš kalamaše alalislem; puweš kuwando bino ke še tardaba šobrel, šošpecho el Menšayero de Allah, ke a 'Utman abiyen fecho tarabsiyon konel i matabaše, i dišo a šu konpañia: «Yo šošpecho ke a 'Utman an fecho tarabsiyon konel, puweš ši fecho lan, ya an derrokado elamenache; puweš dadme yuramento šobre la sufrensiya i no fuygayš.»") Puweš kiyen derrokara elomenaye (fašta ke še tornara deškereyente), puweš ya lo derroqeka para šu peršona; i kiyen konbilira kon lo ke a tomado omenaýe šobrel Allah (dišo Allah:), aun le daremoš guwalardon garande (i yeš elal'yanna). ¹¹ Aun diran a tu (ye Muḥammad) loš rrebešados (kiyere dezir [pág. 99-b] loš monefiqeš) de loš al'arabeš (loš ke no kerran šalir a la guerra enel yihed): "Eštorbannoš nuweštoroš algoš i nuweštaraš konpañia (tememoš šobrello la perdisiyon, ke ši imoš kon tu a la guerra ke še noš perdera). Demanda perdon a da Allah para nošotroš." (Ye Muḥammad), deziyan kon šuš lenguwaš lo ke no teniyen en šuš korasonēš (kiyere dezir eškušabanše falsamente). Dileš (ye Muḥammad): "¿Puweš kiyen de a enšeñorear a bošotroš, [pág. 100-a] de Allah, koša, ke ši kiyera kon bošotro, feroša ke oš perdayš (kiyere dezir dešturuiroš por buweštaraš maldadeš i meteroš enel fuwego), o ši kiyere kon bošotroš aporobecharoša?" (Kiyere dezir abiyadaroš kon kereyensiya, ke fara gasiya šobre bošotroš ši El kiyere; i ya fizo ašaber Allah a šu alnabi depuweš dešta alea, ke ella eš ke no diyo rrebintensiya a elloš en šu dicho, no perdono Allah a elloš.) Anteš eš Allah kon lo ke obrayš,

šabidor. ¹² Antes pensásteš ke no bolberiya el Mensáyeru i loš kereyenteš [pág. 100-b] i šuš konpañas, ýamaš. (Eran loš monefiqeš ke dezayan: “No tornara Muḥammad a la Madina ýamaš.”) I kuydašteš kuydar malo, i fuwešteš ýenteš dešturyenteš. (Kiyere dezir afulladoreš i falšoš i yermađoreš.) ¹³ I kiyen no kere'e kon Allah i šu mensáyeru, puweš Noš emoš apareyado, para loš deškereyenteš, a ýahannam. ¹⁴ I ya da Allah eš el rreísmo de loš siyeloš i de la tiyerra; [pág. 101-a] i perdona a kiyenkiyere i ađeba a kiyen kiyere. I yeš Allah perdonador, biyadošo (para loš ke kere'en). (Kiyere dezir ke Allah no perdona šino a kiyen še arrebiyente de la deškereyensiya, i še aparta de la rrenegansa; i ađeba a kiyen atora šobrel akello fašta ke muwere.) ¹⁵ Aun điran a tu loš rrebešadoš (loš monefiqeš), kuwando ireyš a la ganansiya para tomarla: “Dešadnoš ir kon bošotroš.” (Ešto fuwe kuwando kišiyeron šalir a da Jubayra; kišiyeron šalir porke leš kayeše de la ganansiya, i ya era Allah ke la porometiyo, akella ganansiya, alannabī —“alayhi ilsalem—; i no dešo, faga Allah šalutasiyon šobrel, i ninguno de loš monefiqeš rrengađoš šalir [pág. 101-b] konel a da Jubayra, i mandole Allah kona konakello; mašenpero fuwe para kiyen še aserto enelomenache de la riđwen el diya de lalḥadibiya, kuwando eštubiyeron debašo de larbol.) Ke keriyen peremutar la palabra de Allah. Đileš: “No šalrreyš kon nošotroš. Aši mešmo đišo Allah de anteš (no šalgayš).” Puweš aun đira (ye Muḥammad): “Anteš noš teneyš enbidiya (ke noš debedayš ke no šalgamoš porenbidiya ke noš teneyš).” (Đišo Allah:) Anteš šon ke no entiyenden (de Allah; depuweš rrešalbo a loš kereyenteš i đišo:) šino pakoš delloš. (I šon akelloš ke entiyenden, i šon alfaqi'eš de Allah.) [pág. 102-a] ¹⁶ Đi a loš monefiqeš de loš al'arabeš (ye Muḥammad): “Aun šereyš llamađoš a ýenteš ke šon loš del guerreamiyento fuwerte; para ke pele'eyš konellaš o ke še fagan kereyenteš. (Kiyere dezir ke loš guerre'eyš šobre defender eladīn de lalislem; đišo Al-Ḥasan i Muýehid, eran eštoš loš de Peršiya.) Puweš ši obedesereyš, daroš Allah guwalardon fermošo; i ši bolbereyš a saga, [pág. 102-b] aši komo bolbišteš a saga de anteš, ađebaroš kon al'adab dolorošo” (đišo el-Kalbiyyo. Kiyere dezir el diya de lalḥadibiya, ke bolbiyeron a saga i fuyeron de la batalla. I yeškušo Allah, en todakello, loš de šu tiyenpo, loš lišiyadoš; i đišo:) ¹⁷ No ay šobre el siyego, pekado; ni šobre el kuwešo, pekado; ni šobre elenfermo, pekado (en ke še detengan de la guerra, i torno akello lisen-siyado a elloš en la guerra, i kitolo de elloš). I kiyen obedese a da Allah i ya šu Mensáyeru, dentararlo emoš enelalyanna, ke korren [pág. 103-a] debašo della, loš riyoš. I kiyen bolbera laš kuweštaš, ađebarlo emoš kon lal'adab dolorošo. ¹⁸ Ya še akontento Allah de loš kereyenteš kuwando te ýuraron por rrey debašo delarbol. (Đišo ýebir, fiyo de Abd Allah: “Era unarbol, i ýuremošlo por rrey debašo del; i yeramoš mil i

kuwatoroziyentoš; i °Omar lo tomo de šu mano i dīmošle fe i yomenaýe tođoš noštroš, šino Badi, fiýo de Qayš, ke šeskondiyo debašo de šu kamello, i no diyo omenaýe šino alarbol de lalḥadibiya.” Dišo:) I šupo lo ke abiya en šuš korasoneš (kelloš [pág. 103-b] eran aberdadesiyenteš). I deballo Allah el šošiego šobrelloš i diyoleš la konkišta serkana. (Kiyere dezir la konkišta de a Jubayr.) ¹⁹ I ganansiyaš muchaš ke laš perenderan (loš kereyenteš fašta el diya del ýudisiyo). I yeš Allah onrado, siyente (en šuš fechoš). ²⁰ I porometiyooš Allah ganansiyaš muchaš ke laš perendayš, i ya kuyto a bošotroš akešta (kiyere dezir la [pág. 104-a] konkišta de a Jubayr), i detubo laš manoš de laš ýenteš de bošotroš. (I fuweron Leon i °Uṭfen, ke eran rreyeš de a Jubayr; i yera Allah ke abiya prometido a šu anabi a ḍa Jubayr, i mando el Menšayero de Allah —šalā Allah °alayhi wa sallam— ke amanesiyešen šobre °Aṭfen i Leon; i fiziye-ron akello, i lanso Allah en šuš korasoneš elešpanto i miyeđo i fuyeron; i porešo dize: “I yaparto laš manoš de laš ýenteš de bošotroš.”) Para ke šea mišteryo a loš kereyenteš, i para guiyaroš a la karrera deresada. ²¹ I yotraš ke no fuwerađeš poderošoš šobrelaš (depuweš [pág. 104-b] dešta), ke ya šabiya Allah konella (ya šabiya Allah ke bošotroš aun benseriyadeš konella i lo konkištariyadeš. Kiyere dezir toda ganansiya, ke lan de ganar loš muslimeš, fašta el diya del ýudisiyo; ya šabe Allah konello); i yeš Allah šobre toda koša poderošo. ²² I ši oš guerrearan a bošotroš akelloš ke deškereyeran (enakel eštante) bolbiyeran... laš kuweštaš; depuweš no fallariyan alwalī (ke loš eškapara de akella. pelea ke loš pelearan loš muslimeš), ni defendedor (ke loš defendiyera). [página 105-a] ²³ La suna de Allah eš akella ke ye fuwe de bririmero (kiyere dezir ke matašen a kiyen demuweštara deškereyensiya; i mando alanabi konel matarloš). I no fallaraš (ye Muḥammad) a la sunna de Allah permutamiyento (ni norokamiyento). ²⁴ I yeš Allah Akel ke detubo šuš manoš de bošotroš, i buweštaraš manoš de elloš enel biyentere de Maka, depuweš ke oš defendiyo šobrelloš. [pág. 105-b] (Dišo el-Kalbiyyo: “Ešto fuwe el diya de lalḥadibiya, ke loš deškereyenteš de loš de Maka pelearon al Menšayero de Allah —°alayhi ilsalem—; i yabiya de laš ýenteš kiyen arroýaba ša’etaš i biyedraš entere laš doš guwešteš; depuweš eškonfiyo Allah a loš deškereyenteš, i yelloš eran enel biyentere de Maka; depuweš aparto Allah partida delloš de partida.”) I yeš Allah, kon lo ke obrayš, be’edor. ²⁵ Šon akelloš ke deškereyeran i oš apartaron de la Meskita [pág. 106-a] Rreberente (de Maka; i yeš ke fiziye-ron apartar, loš deškereyenteš, al Menšayero de Allah de la kaša, i yakoro i yakoraron loš de šu ašīheba loš alhadyoš, i šon laš aḍaḥeaš ena alḥadibiya; i yeš šu dezir), i loš alhadyoš fuweron detubidoš (i šon laš aḍaḥeaš), ke no fuwešen llegadaš a šu akoradero. I ši no por onbereš kereyenteš i muýereš kereyentaš (ke abiya en Maka,

ke tomaron eladín kon temoransa), no loš abriyaš šabido i yabriayloš muwerto, i yabriyaoš tokado de elloš [pág. 106-b] albale de šin šaber (kiyere dezir, abriyašloš muwerto de šin šaber). Pero mete Allah en šu biyaḍad (yen šu alislem) a kiyen kiyere. (Dišo:) Ši ošapartayš (de loš deškereyenteš, i loš deškereyenteš de bošotroš), aḍebaremoš a dake-lloš ke deškereéran delloš, kon alʿaḍab dolorošo. (Kiyere dezir: lansa-rošemoš šobrelloš para ke loš mateyš.)²⁶ I pušo a dakelloš ke deškereyeron, en šuš korasoneš, el debedamiyento (i šon loš deškereyenteš, ke apartaron [pág. 107-a] alannabī de Allah, el diya de lalḥadbiya, de la Meskiḍa Rreberente; i detubo loš alhadyoš ke no legaron a šu akoradero, enpero konkištološ šobre akello), i fuwe debedamiyento de ŷahileš (en detenerloš). (Kiyere dezir en ferloš debedar ke no akorašen loš alhadyoš en šu akoradero, i yen šu debedar a elloš de la Meskiḍa de la kaša de Maka.) I deballo Allah šu šošiego šobre šu Menšayero i šobre loš kereyenteš, i yobligološ a la palabra de la temoransa (de “lā Illaha illā Allah”); i [pág. 107-b] fuweron maš pertenesiyenteš konella (i maš perensipaleš konella enešte mundo, i šobrella kaye el guwalardon enelotro mundo). I eš Allah kon toḍa koša, šabidor.²⁷ Ya aberdadesiyo Allah a šu Menšayero el šuweño, kon la berdad, ke dentarayrayaḍeš a la Meskiḍa Rreberente (de Maka), kon la boluntaḍ de Allah, šeguroš, rraḍiḍaš buweštaraš [pág. 108-a] kabesaš i sersenadoš buweštoroš kabelleš, ke no abreyš miyedo. (Era elannabī —ʿalayhi ilsalem— ke šoño un šuweño; i biyo enel šuweño, kuwando šu šalir a la ciudad de al-Madina, komo ke el eštaba en Maka, i ke šu konbaña ya še abijan rraḍiḍo šuš kabesaš i še abijan sersenado loš kabelleš; i fizo ašaber konakello el Menšayero de Allah a loš kereyenteš; i yalegraronše, i deziyan: “A šeiḍo rrebelado”, puweš kuwando torno el Menšayero de lalḥadbiya, ḍuḍo la ŷente, i ḍišeron: “Šoño, maš no a šeiḍo akello ke šoño.” I ḍišo Allah —ʿazza wa ŷalla—: “Ya fizo berdadero, Allah, a šu Menšayero, el šuweño, kon la berdad; ke ḍišo: dentararan a la Meskiḍa Rreberente de Maka, ši kerra Allah, šeguroš, rraḍiḍaš šuš kabesaš i sersenadoš šuš kabelleš, ke no abrayš miyedo”, ḍišo Yaḥyà: “I fuwe kel Menšayero de Allah ašeguro a loš deškereyenteš šobre ke tornariya en šu año akel; i torno, i yeštubo en Maka yereš diyaš, i yakoro el Menšayero de Allah i šu ašihaba, loš alhadyoš, enelalḥadbiya, i rraḍiyeron i sersenaron šuš kabelleš. Depuweš dentorolo Allah elaño benidero a Maka, a el i ya šu konpañā, [pág. 108-b] šeguroš, i rraḍiyeronše, i sersenaronše.”) I ya Allah šabe lo ke no šabebeyš. I pušoleš Allah, a menoš de akello, konkišta serkana. (Kiyere dezir la konkišta de a Jubayr.)²⁸ Eleš Akel ke enbiyo a šu Menšayero kon la guiya (i kon la uniḍaḍ) i kon eladín de la berdad (i lalislem), para ke lo demuweštere šobre loš aldineš toḍoš. I bašta kon Allah por teštigo. [pág. 109-a]²⁹ Ke Muḥammad eš Menšayero de Allah. I ya-

kelloš ke šon konel šon loš maš fuwertēš šobre loš deškereyenteš, i šon biyadošoš enterelloš. Ke loš beraš arrak^aadoš, asaýdadoš (kiyere dezir loš sinko ašala'eš), demandando ibantalla de Allah i yakontentansa (kon loš ašala'eš, i yel dayuno, i yeladīn. Todo šeran) šeñaladoš (el diya [página 109-b] del ýudisiyo) en šuš karaš del rraštoro delasaýdamiyento (i šeran konosiđoš porel šeñal de lalwađū). Akellaš šon šuš šenabalansaš ene la Tawrà, i šuš šenbalansaš enel-Alinýil: "Komo el šementera ke šaka šuš guirillaneš, i toma fuwersa, i yenqorteseše, i iguwalaše šobre še biyed o šu rraiz; i toman palazer loš [pág. 110-a] šenbaradores"; para ke tomen pešar, konelloš, loš deškereyenteš. Porometiyo Allah a dakelloš ke šon kereyenteš i obran buwenaš obraš, delloš, perdon (de šus pekadoš) i guwalardon garande (i yeš elalyanna).

AZORA XLIX

¹ ¡Ye, akelloš ke šoyš kereyenteš! No ošadelanteyš anteš [pág. 110-b] de Allah i de šu Menšayero. (Kiyere dezir: no ošaperešureyš, no ošakuyteyš konel mandar i yel bedar, a menoš del, kon koša.) I temed a da Allah, ke Allah eš oidor i šabidor. ² ¡Ye, akelloš ke šoyš kereyenteš! No aseyš buweštaraš bozeš šobre la boz delannabī. (Dišo Al-Ĥasan ke unaš ýenteš, de loš monefiqeš rrenegadoš, eran ke biniyeron alannabī, i debantaban šuš bozeš šobre šu boz, i kerijan konakello fer menošpereš del i feren de dešden, i dišo: "¡Ye, akelloš ke šoyš kereyenteš! No debanteyš buweštaraš bozeš šobre la boz delannabī.") [pág. 111-a] I no publikeyš a el, konel dičo, komo publikan partiđa de bošotroš a loš otroš de bošotroš. (Dizeleš: "No digayš: ¡ye, ye, Muĥammad!, i dezir: ¡ye, Menšayero de Allah!, i ¡ye, alnabī de Allah!"); no ayan de šer abatesidaš buweštaraš obraš (dišo Muĥammad; kiyere dezir ke šera akello kawša para ke ayan de šer abatesiđaš buweštaraš obraš), i bošotroš no ende abreyš šentimiyento. ³ I yakelloš ke abašan šuš bozeš enta el Menšayero de [pág. 111-b] Allah (i lo engarandesen konakello, i no laš debantan šobrel), eštoš, šon akelloš ke afirma Allah šuš korasoneš a la temoransa. A elloš abra perdonansa i guwalardon garande. ⁴ I yakelloš ke te llamaron (ye Muĥammad) por de saga de lalĥuyun, loš maš delloš, elloš no an šešo. [pág. 112-a] ⁵ I ši elloš šufriyeran fašta ke šalleraš a elloš, fuwera biyen para elloš. I Allah eš perdonador, biyadošo. (En la dekalarasiyon de Al-Kalbiyyo, noš llego ke una ýente de loš de Banī Al-^aAnbar, i yera ke el Menšayero de Allah i šu ašiĥeba abiyen tomađo de šuš fiýoš, i biniyeron a rreškatarloš, adentaron a lal-Madīna a oraš de la šalá de a zuhar, i tanbiyen a šuš fiýoš a la puwerta de la meskida; i lloraron

a elloš šuš fiyoš, i diyeronše de mano i dentararon a la meskiða, i yakuytaronše en ke šaliyanše a elloš elannabi, i pušiyeronše a dezir: “Ye, Muḥammad, šal a nošotroš.” Dišo Allah: “Ši elloš šufriyeran fašta ke šalleraš a elloš, ye Muḥammad, fuwera meyor a elloš.” Kiyere dezir, ši elloš šufriyeran fašta ke šaliyeraš a elloš, i tengarandesiyeran, i te atorgaran por menšayero, fuwera meyor a elloš.) [pág. 112-b] ⁶ ¡Ye, akelloš ke šoyš kereyenteš! Ši berna a bošotroš algun malo kon nuweba alguno, puweš dekalaraoš, por ke no ayayš de guerrear a yenteš inorantemente, ke amanesereyš šobre lo ke fareyš, arrepentiðoš. (En la dekalarasiyon de Al-Kalbiyyo, legonoš ke el Menšayero de Allah —šala Allah ‘alayhi wa sallam—, enbiyo a da Al-Walid, fiyo de ‘Aqba, a loš de Banī Al-Muštalaq para tomar delloš eladaqa de lazake; i gozaronše elloš konakello; kuwando šubiyeron ke iban porello kabalgaron para šalirlo a rresebir; i llego a da Al-Walid, este ke iba a kobrar šuš ašadaqaš, ke elloš ye abiyon kabalgado [pág. 113-a] para šalirlo a rresebir de alegriya. I yera ke abiya enterelloš i yentere Al-Walid malkerensiya de kuwando eran yehileš, i tubo miyedo Al-Walid no fuweše para bentura ke ubiyešen kabalgado para ir kuwentara el para matarlo; i bolbiyoše al Menšayero de Allah, i no loš enkontoro, i dišo: “¡Ye, Menšayero de Allah!, loš de Banī Al-Muštalaq an debedado šuš ašadaqaš i yan deškereido depuweš de šer muslimes.” Puweš estando el Menšayero de Allah penšando ši leš fariya guerra, beoš donde le tarayeron todo el konbilimiyento de elloš i lo ke debiyon a da Allah de laš ašadaqaš, i dišeron: “¡Ye, Menšayero de Allah!, anoš llegado ke tu aš enbiado a noš kiyen kobraše de noš nuweštaraš ašadaqaš, i yalegremonoš konakello i kabalguemoš para rresebirlo; i yanoš llegado kel še torno de partiða del kamino i yabemoš miyedo, no šera šaña ke še aya enšañaðo šobre nošotroš, puweš defendemonoš kon Allah de šu šaña i de la šaña de šu Menšayero.” I deballo Allah enešta alea, i dize:) [pág. 113-b] ⁷ Šabed lo ke en bošotroš eš el Menšayero de Allah (aderesante kon bošotroš). I ši oš obedesiyese en muchoš de loš fechoš šera (en buweštoro aldīn) elafollemiyento (i le ešterechura). Mašenpero Allah ama para bošotroš la kereyensiya, i la a enfermošeado en buweštoroš korasoneš (kon lo ke a porometido a bošotroš del guwalardon), i yeškiba de bošotroš la deškeresyensiya i la [pág. 114-a] maldad i la dešobedensiya. Akelloš šon loš aderesoðoš (akelloš šon loš ke ama para elloš la kereyensiya). ⁸ Poribantallamiyento de Allah i garasiya (ke fizo šobrelloš). I ya Allah eš šabidor (kon šuš jaleqadoš), siyente (en šuš fechoš). ⁹ I ši doš konpañas de loš kereyenteš še matan, puweš fazed paz enterelloš. I ši fara maldad alguno delloš [pág. 114-b] šobre lošotroš, puweš matad akel ke faze la maldad fašta ke še šaštifaga e al fecho de Allah (i šu mandamiyento). I ši šera šaštifecho, puweš adobað enterelloš kon lo

ŷusto i fed ŷuštisiya, ke Allah ama a loš ŷuštoš. ¹⁰ Mašenpero loš kereyentes šon ermanoš. Puweš fazed abenensiya entere buweštoroš ermanoš i temed a da Allah, por ke šeayš abiyadadoš. [pág. 115-a] (En la dekalarasiyon de Al-Kalbiyyo, noš llego ke el Menšayero de Allah —šalà Allah ‘alayhi wa sallam— bino konun ašno fašta ke llego a una kaša de laš kašaš de Alenšer. I yeškibolo uno de laš ŷentes porke paro ali, i yera ‘Abd Allah fiyo de Abi Salul el monefiqe, i dišole: “Aparta de noš el mal ayre ke šalle de loš diyentes dešte ašno.” I dišole kon enoŷo, i deyubo de šu nariz, i pašo el Menšayero de Allah —šalà Allah ‘alayhi wa sallam—. I yenšanoše kuwentara el partiða de la ŷente; i yera ‘Abd Allah fiyo de Abi Rawaha, i dišo el Menšayero de Allah, dišo: “Ešte diho ke a šu ašno ay meyor olor ke no a tu”; i yašiyeronše peleando i pelearon šuš pariyentes de danbaš partes, i llego akello al Menšayero de Allah i bino a fazer chazeš enterelloš, i fuweron elloš ke eškibaron akello, i deballó ešta alea i dišo: “Ši doš konpañas de loš kereyentes pelean lošunoš kuwentara lošotroš, puweš fazed paz enterelloš; i ši faran [pág. 115-b] maldad alguno delloš šobre bošotroš, puweš matad akello ke še a fecho maldad fašta ke torne al fecho de Allah; i ši faran falta, puweš adobad enterelloš kon la de rrazon i fed ŷuštisiya, ke Allah ama a loš faziyentes ŷuštisiya. I loš kereyentes šon ermanoš, puweš adobad entere buweštoroš ermanoš i temed a da Allah, i šereyš abiyadadoš.”) ¹¹ ¡Ye, akelloš ke šoyš kereyentes! No še faga bulrra ŷente de otra ŷente (unoš onberes de otroš). Ke para bentura ke šon meyores ke no elloš; ni muŷeres de muŷeres, [página 116-a] ke para bentura šon meyores ke no ellaš. I no atizeyš (kiyere dezir, no akušeyš), buweštaraš peršonaš (lošunoš a loš otroš, ni oš malšineyš), i no oš rretaraygayš kon loš maloš nonberes. (Kiyere dezir el mal nonbere ke dize elonbere alonbere, ya fuwe ŷudiyo o fuwe kirištiano, i yeš ke ya še fizo muslim, i le dizen: “¡Ye ŷudiyo!” o “¡Ye kirištiano!”; i llamanlo konel nonbere birimero. Puweš Allah debedo de akello a loš kereyentes, i porešo dišo enešta otra ale’e.) Malo eš en nonbere malo depuweš de la kereyensiya. (Kiyere dezir, malo eš el nonbere de ŷudiyo o de kirištiano, depuweš de šer la peršona en la kereyensiya, lamarlo nonbere de deškereyensiya.) I kiyen no še arrebtira [pág. 116-b] dello, puweš akelloš šon loš agrabiyantes (loš faziyentes šinrazon). ¹² ¡Ye, akelloš ke šoyš kereyentes! Deteneoš de mucha delimaŷinar, ke partiða de la imaŷinasiyon eš pekado. (Kiyere dezir, kuwando penšaraš kon tu ermano el muslim biyenšo buweno, puweš tu ganaš alhasana; i kuwando biyenšaš konel biyenšo malo, puweš tu pekaš.) I no oš peškišeyš, ni oš rretaraygayš lošunoš a loš otroš. (Kiyere dezir: no peškiše elonbere la bida de su ermano el muslim para afe-rentarlo i yabergonsarlo.) (Fuwe rrekontado por Yahyà, por Al-Nazari,

por Bilār, por Aben fiyo de Abi ‘Ayāš, por Anas fiyo de Melik, [página 117-a] kel Menšayero de Allah —šalā Allah ‘alayhi wa sallam—, šaliyo un diya i kirido, kon boz ke oyeron en laš fondoreš, i dišo: “¡Ye, konpañal, de akelloš ke kere’en kon šuš lenguwaš i no šon kereyenteš en šuš korasoneš, ello eš ke no fagayš daño a loš kereyenteš, ni leš fagayš pešar, ni leš rretaraygayš šuš tachaš i še leš digayš, ni loš abergonseyš; kello eš ke kiyen abergonsara a šu ermano el musulim, abergonsarlo a Allah; i kiyen lo aberguwensa, Allah porofasiyalo en šu koša; ni oš rretaraygayš laš tachaš lošunoš a loš otroš.”) E abeamoš ši keriya ninguno de bošotroš ke le fešen komer la karne de šu ermano depuweš de muwerto; eškibarło iyadeš. (Dišo El-Kalbiyyo, kel Menšayero de Allah —šalā Allah ‘alayhi wa sallam—, dišo a una yente ke rretaraiyan [pág. 117-b] laš tachaš a doš onbereš: “¿E aši amariyađeš alguno de bošotroš ke le fešen komer la karne de šu ermano, depuweš de muwerto?” Dišeron: “No, por Allah, ¡ye Menšayero de Allah!, no la podriyamoš komer ni la keriyamoš.” I dišo el Menšayero de Allah: “Puweš maš eškibado eš el rretara’er tachaš.” Fuwe rrekontado por Yahyā, por ‘Utmān, por Na‘im fiyo de ‘Abd Allah, por Abi Hurayra, dišo ke dišo el Menšayero de Allah —šalā Allah ‘alayhi wa sallam—: “Kuwando nonbaraš a tu ermano kon lo ke ay enel de la tacha, puweš ya le rretara’eš tacha; i kuwando lo nonbaraš kon lo ke no ay enel de laš tachaš, puweš ya lo menošperesiyaš.”) I temed a da Allah, ke Allah eš rresebidor (de la rrebintensiya), biyadošo. ¹³ (Dišo Allah:) ¡Ye, yenteš! Yo oše jaleqado de baron [pág. 118-a] i de fenbara, i yošemoš puwešto yenerasiyoneš i yalqabilaš (de al‘arabeš), por ke šeayš konošidoš; ke loš maš onrradoš de bošotroš en poder de Allah (en garađa), šon loš ke šon maš temerošoš de bošotroš (enel mundo). Ke Allah eš šabidor, šabiyo. ¹⁴ Dišeron loš al‘arabeš: “Kere’emoš.” (Kiyere dezir loš monefiqeš de loš al‘arabeš.) Dileš (ye Muḥammad): “No digayš, kere’emoš; mašenpero dezid, šalbaremoš.” (Kiyere dezir: mašenpero dezid, atorgaremos por miyedo de la [pág. 118-b] espada.) Mašenpero dentarara la kereyensiya en buweštoroš korasoneš; i ši obedesereyš a da Allah i ya šu menšayero (en šenkereto i yen publiko), no oš menguwara de buweštaraš obraš koša, ke Allah eš perdonador, biyadošo. ¹⁵ Mašenpero loš kereyenteš, šon akelloš ke kere’en kon Allah [pág. 119-a] i šu menšayero; depuweš no dubdan, i ban a la guerra enel yihād kon šuš algoš i šuš personaš, en fi sabili Illah. Akelloš šon loš berdađeroš (kon lo ke leš fuwe dađo de la kereyensiya, aparadoš konella šuš korasoneš. I no eš komo lo ke obran loš monefiqeš). ¹⁶ Dileš: “Šabed ke Allah šabe kon buweštoro adin (kiyere dezir loš monefiqeš. Kiyere dezir: buweštoro adin, akel ke perešumiyš, eš la deškereyensiya). I ya Allah šabe [página 119-b] lo keš en loš siyeloš i lo keš en la tiyerra.” I ya Allah eš,

kon toda koša, šabidor. ¹⁷ Dan šeguriḍaḍ, šobre tu, ke šeran muslimēš. (Dišo Al-Ḥasān ke eštoš eran kereyenteš i no eran monefiqeš; mašenpero eran ke deziyan al Mensaŷero de Allah —šalā Allah ʿalayhi wa sallam—: “Šeremoš muslimēš anteš ke šea muslim fulano, i iremoš a la guerra kon tu, anteš ke baya a la guerra kon tu el fiyo de fulano.”) Dileš tu (ye Muḥammad): “No ašegureyš šobre mi buweštoro alislem, anteš Allah faze garasiya šobre bošotroš, [pág. 120-a] ke oš guiya a la kereyensiya ši šoyš berdaderoš.” (Kiyere dezir, ši konoseyš ke a fecho Allah garasiya šobre bošotroš.) ¹⁸ Ke Allah šabe loš šekretoš de loš siyeloš i de la tiyerra. I ya Allah ešta abišado kon lo ke obrayš (ke El lo beye).

AZORA L

¹ (En la dekalarasiyon de partiḍa de loš šabiyo, eš un monte ke abarka alderredor de todo el mundo, dišo Muḥammad, i fuwe rrekontado por Ibn ʿAbbās, ke el dišo: “Eš un monte berde, de azamardaš berdeš, ke berdeguea [pág. 120-b] el siyelo del.” I ŷuro Allah) por qaf i yelalqorʿen noble. ² Ya še marabillaron (kiyere dezir loš deškereyenteš, en ber ke) bino a elloš amenazaḍor delloš (kiyere dezir, delloš, enel parenteško; ke loš amenazaše de la ʿaḍab de Allah). I dišeron loš deškereyenteš: “Ešta eš koša marabilloša; ³ puweš beamoš, ŷkuwando šeamoš muwertoš i šeamoš fechoš tiyerra (kiyen noš rrebibkara)? Akel šeriya tornamiyento apartado.” (Ešto eš ke denegaban el rrebibkamiyento i deziyan ke no podiya šer.) ⁴ (Dize Allah:) Ya šabemoš lo ke faze menguwar la tiyerra [pág. 121-a] (kiyere dezir: ya šabemoš lo ke kome la tiyerra) de elloš (kuwando šon muwertoš, ke kome toda koša de la peřona šino el saguer guwešo de la kaḍenilla deleskinaso, dišo Allah:) I yentanoš ay eškiribtura guwardaḍa. (Kiyere dezir eladīm guwardaḍo.) ⁵ Anteš šon ke dešmiyenten la berḍaḍ ke bino a elloš; i šon en fecho ke duḍan. (Kiyere dezir: šon en duḍa de la rrebibkamiyento.) ⁶ Puweš, ŷpor ke no paran miyentereš al siyelo kešta šobrelloš (i toman dešenpolo) komo lo emoš faraguwado i lo emoš enfermošeado? (Kiyere dezir laš ešterellaš.) [pág. 121-b] I no ay a el kebraḍura ninguna. ⁷ I la tiyerra tendimošla i lansemoš enella montañaš (ke afirmašen la tiyerra), i kirimoš enella nasensiyaš de todaš koloreš, fermošaš. ⁸ Porabišo i dešenpolo a todo šiyerbo kereyente (tornante a ḍa Allah konaparansa). (Kiyere dezir por ke tomen dešenpolo enella loš kereyenteš, i ke šepan ke Akel ke a jaleqado ešto, eš poderošo de rrebibkar loš muwertoš; i ke lo ke a porometiḍo Allah de la otra biḍa eš berdadero.) [pág. 122-a] ⁹ I deballemoš del siyelo aguwa bendita, i kiriamoš konella berŷeleš i yel garano del šegar (i yeš todo lo ke še šiyega de loš garanoš). ¹⁰ I datileraš largaš,

ke enellaš ay foloreš a la kuwentara, unaš šobre otraš, ¹¹ i yeš arizqi para loš šiyerboš. (Kiyere dezir: kiri'emošlaš para ke fuwešen arizqi para loš šiyerboš.) I rrebibkamoš konella loš lugareš muwertoš (kiyere dezir la tiyerra šeka, ke no ay enella nasensiya). I yaši [pág. 122-b] mešmo šera el rrebibkamiyento (kenbiara, Allah, la polobiya fecha ešperma, komo la ešperma delonbere, i fara naser konella šuš kuwerpoš i šuš karneš, aši komo nase de la tiyerra el garano del šementero). ¹² (Dize Allah:) Dešmintiyeron antes delloš (antes de tuš ýenteš, ye Muħammad), laš ýenteš de Nuh, i laš konpañas de laš kabesaš, i de Tamud, ¹³ i de Ād, i de Fira'un, i loš ermanoš de Luṭ (maš no fuweron ermanoš eneladín); ¹⁴ i laš konpañas del boškaýe, i ya laš ýenteš de Tuba'in (i yeran rreyeš keneñorearon a dal Yaman); todoš dešmintiyeron [página 123-a] a loš menšayeroš, i pertenesiyeron mi amenaza. (Kiyere dezir: biniyeron a elloš loš menšayeros, a llamarloš a la kereyensiya, i persibiyeronleš elal'adab, i dešmintiyeronleš; i bino a elloš elal'adab, ke leš apersibiyeron konello, a loš deškereyenteš de loš al'arabčš.) ^{14/15} (Dišo Allah:) ¡Puweš e aši nošemoš kanšado konel jaleqamiyento birimero? (Kiyere dezir el jaleqamiyento de Edam; kiyere dezir ke no še kanšo konello.) Antešon en duda del jaleqamiyento nuwebo. (Kiyere dezir del rrebibkamiyento. Dišo Muħammad ke la entinsiyon dešta rrazon eš ke, aši komo no rresibiyu Allah —ta'alà— kanšansiyo enel jaleqar a Edam, ke aši mešmo no abra kanšansiyo enel jaleqamiyento šegundo da al rrebibkamiyento del diya del ýudisiyo.) [pág. 123-b] ^{15/16} (Dišo Allah:) Ya jaleqemoš a la peršona i šabemoš lo ke še rretiyenta konel šu peršona (lo ke šei nuweba konel šu peršona); i šomoš maš serka de el ke la kuwerda del serbiqal. ^{16/17} I yenkuwentaranlo loš doš enkontaranteš (kiyere dezir loš doš almalakeš keškiriben laš obraš. Kiyere dezir: enkuwentaran lo ke obran loš šiyerboš i yeškiribenlo), por man derecha i por man iskiyerda. (Ay persibiyente ke lo persibe.) ^{17/18} I no fabla (la peršona) palabra ke no aya delante del konšiderante perešente (ke eškiribe todo lo ke fabla konella). [pág. 124-a] ^{18/19} I berna la enbiriagueška de la muwerte porel rrebibkamiyento (kiyere dezir: morira para rrebibkar). De akello no šeraš dello, fuyente. (Dišo Al-Hasan: "Eš el deške-reyente, ke no ay koša ke šea maš aborresida a el, ke la muwerte.") ^{19/20} I šera šofalado enel Kuverno. Akel eš el diya porometido (del ýudisiyo). ^{20/21} I berna toda peršo i konella tara'edor (ke la tarayra alalýanna o al fuwego) i teštigo. (Kiyere dezir, tarayra teštigo konella, ke fara teštigo šobrella de lo ke obro. I yen la dekalarasiyon de partiða de loš šabiyoš, diran ke eš šu almalake, akel keškiribe šuš obraš enel mundo, ke faze teštigo šobrel de lo ke obro.) [pág. 124-b] ^{21/22} (I šerle a dito:) "Ya eraš (enel mundo) inorante de akešto. Puweš agora dešku-briremoš de tu, tu seguedad; i tu bišta, el diya de oy, eštara perebišta."

^{22/23} I dira šu konÿuntante (i yeš elalmalake akel ke era ke eškiribiya šuš obraš enel mundo): “Ešto eš lo keš delante noš rreperesentado. (Kiyere dezir: esto kešta peresente, eš lo ke obrašte enel mundo i lo eške rebimoš a tu.) ^{23/24} (I dize Allah:) Lansad en ÿahannam todo deškereyente kontereštante (i mal endignado a la berdađ), [pág. 125-a] ^{24/25} debedante de lazaqe, terespašante i dudante (del rrebibkamiyento), ^{25/26} akel ke pušo kon Allah señor otro (eniguwaldad); puweš lansadlo enel cađab fuwerte.” ^{26/27} Dira šu konÿuntante (kiyere dezir šu ašayten): “¡Señor!, no lo e fecho yo dešyerrar, mašenpero eleštaba en dešyerrar, apartado de la guiya.” [pág. 125-b] ^{27/28} Dira (Allah): “No peleyte eyš agora enta Mi, ke ya me adelante a bošotroš kon la amenaza (enel mundo, i la poromeša).” ^{28/29} (I dize Allah:) No torokaran la palabra delante de Mi (el diya de oy, enakello. Kiyere dezir: ya e ÿuzgado lo ke tengo de ÿuzgar). I no eš a Noš ke fagamoš agarabiyo a loš šiyerboš ^{29/30} el diya ke dira a ÿahannam: “E abeamoš ši eštaš lleno.” I dira: “E abeamoš (ši demandas) ke te keresqa.” (En la dekalarasiyon de Muÿahid kiyere dezir ke porometiyo Allah a ÿahannam ke la enbiliriya; i dira Allah: “Ete kunbilido lo ke te porometi, ke te enbiliriya.”) [pág. 126-a] ^{30/31} I šeaserkađa elalÿanna a loš temerošoš, i no šera apartada. ^{31/32} (I šerleše dicho:) “Ešta eš la ke fuwe porometida a tođošiyerbo arrebintiyente ke še guwarda (al biyadošo del pekado), ^{32/33} a kiyen teme en lo abšente, i biyene a la enkontarada de Allah kon korason apurado. ^{33/34} (I šerleša dicho:) Dentarad a ella kon alsalem. Akel šera el diya del para šiyenpere ÿamaš.” [pág. 126-b] ^{34/35} A elloš abra lo ke kerran, enella. (Kiyere dezir: kuwando dešearan la koša enella, benirleša a elloš de šin ke la demanden.) I yenta Noš abran keresimiyento. (Dišo Yahÿa, por Masūd, por Al-Munhal, por Abi Abid fiyo de Abd Allah fiyo de Atba, por fiyo de Masūd, dišo: “Aperesuraoš, ir a lalÿumuca enel mundo, porke Allah —azza wa ÿalla— še ašoma a loš de alÿanna, en kađa diya de lalÿumuca, en polborina de alkanfor balanko; i šon enella enelaserkamiyento; šegun buweštoro ir a lalÿumuca enel mundo, i rrenuweba a elloš enelonrramiyento koša ke no fuweron ke la biyeron anteš de akella. Dišo Yahÿa: “I oi a otri menoš de a Masūd ke dišeron lo mešmo; i yeš šu dezir de Allah: I yenta Noš abra a elloš keresimiyento.” Dišo Yahÿa, por Jalid, por Umar fiyo de Abi Ubayd, por Bakar fiyo de Abd Allah El-Muzniyyo, dišo ke loš [pág. 127-a] de alÿanna beran a šu Señor en kantidad de kađa paškuwa, ke eš a bošotroš komo kel dišeše en kađa šemana una bez enun diya. I bernan al Señor de la ontra, kon beštiguras berdeš i karaš rrešbalandesiyenteš, i manillaš de oro engaštonadaš kon perlaš i yazarmarđaš, i šobrelloš elengaštonamiyento de laš perlaš; i kabalgaran en kabalgaduraš liÿeraš, i demandaran lisensiya a šu Señor i dentararran.

šobrel, i mandara a elloš nuweštoro Señor kon la onrra. Dīšo Yahyà: “Fizome ašaber unonbere de loš de la yerenalidađ, por Dāwūd fiyo de Abī Hind, por Al-Ḥasan, dīšo ke dīšo el Menšayero de Allah —salà Allah ʿalayhi wa sallam—, ke loš de lalyanna miraran a šu Señor, en kada diya de alʿyumuʿa, en polborina de alkanfor balanka, ke no beran šu kabo. I yenella ay un riyu koriyente ke šuš orillaš eš almiski, i šobrel ay donzellaš ke liyan elalqorʿen kon la meyor de laš bozeš, ke nunka leyeron loš birimeroš tan lindaš bozeš, ni loš sagueroš; puweš kuwando kiyeren bolber a šuš apošentoš, toma kada onbere, kon šu mano, lo ke kiyere dellaš. Depuweš, pašan šobre [pág. 127-b] guwarnimentoš de perlaš fašta šuš apošentoš, i šino porke Allah loš guiya a šuš apošentoš, no seriyen guiyadoš a elloš ni asertariyan a tornar a elloš, por lo ke inuweba Allah a elloš en kada alʿyumuʿa.”^{35/36} (Dīšo Allah:) ¡A kuwantoš ešturuimoš anteš delloš! (de loš deškereyenteš de loš alʿarabeš), de... ladaš de yenteš ke fuweron maš fuwerteš ke elloš (en fuwersa); ke boltearon en laš billaš (kuwando bino a elloš elalʿadab). Puweš no ubo defendedor (ke loš defendiyee de lalʿadab de Allah).^{36/37} Ke enakello ay dešenpolo para kiyen ay a el korason (kon šešo i yentendimiyento, i yeš todo kereyente. I yenakello [pág. 128-a] ay pedrike para kiyen) alkansa oido (para oir lalqorʿen), i yešta kon šu korason perešente (i kon šu entendimiyento).^{37/38} I ya jaleqemoš loš siyeloš i la tiyerra i lo ke eš enterelloš, en šeyš diyaš (i kada diya de akelloš eš mil añoš. Dīšo Allah:) I no Noš toko kanšasiyo. (I yakello fuwe ke loš yudiyoš, enemigoš de Allah, dišeron ke kuwando akabo Allah de jaleqar loš siyeloš i la tiyerra, ke še kanšo, i ke še echo, i ke ašento elun biyed šobre elotro por deškanšar; i deballo Allah ešta alea, i dize: “Ya jaleqemoš la tiyerra i lo keš enterella, en šeyš diyaš, i no Noš tomo kanšasiyo.” I no eš komo dizen loš yudiyoš.) [pág. 128-b]^{38/39} Puweš sufre (ye Muḥammad) šobre lo ke dizen (tuš yenteš ke eres ašihrero); i feš asala kon la loor de tu Señor, anteš ke šalga el šol i yanteš ke še ponga. (En la deklarasiyon de Al-Ḥasan, dize ke eš elasala de ašubhi anteš ke šalga el šol; i yanteš ke še ponga eš elasala de azuhar i yelasala de alʿasar.)^{39/40} I de nocheš feš asala a El (kiyere dezir elasala de almagrib i yelasala de alʿatama), i depuweš laš alarakʿaš de alsuʿud. (Dīšo Yahyà, por ʿUtman, por Abī Ishaq Al-Ḥadāniyyo, [pág. 129-a] por Al-Ḥaraš, por ʿAlī, dīšo: “Fuwe demandado al Menšayero de Allah —salà Allah ʿalayhi wa sallam— por Idber-il-Suʿud, ke ke era, i dīšo: «Šon doš alarakʿaš depuweš de lašala de almagrib.» I fuwele demandado por Idber-il-Nuʿum, i dīšo: «Šon doš alarakʿaš anteš de lašala de Ašubhi.»”)^{40/41} I oyraš (kiyere dezir ke tu aun oyraš) el diya ke peregonara el peregonero de lugar serka. (Kiyere dezir Isrefil, ke peregonara šobre la peña de la kaša šanta. En la dekalara-

siyon de Qatada, dišo: "I yeš la maš serkana tiyerra, kešta del siyelo kon deziucho millaš." [pág. 129-b] ^{41/42} El diya ke oyran la boz berdadera, akel šera el diya del rrebibkamiyento. ^{42/43} Ke Noš fazemoš bebir i morir. I ya Noš eš la tornađa. ^{43/44} El diya ke še karbira la tiyerra konelloš aperesuradamente (porel tokamiyento del kuverno i yel pergon de Isrefil en la kaša šanta de Bayt-el-Maqdis; dišo:), akel aŷuntamiyento šobre Noš, fasil eš. ^{44/45} Noš šabemoš lo ke dizen (ke tu, ye Muḥammad, eres asihrero, i ke tu eres kopelero, i ke eres adebino, i ke eres mentirošo, i ke eres endiablado; kiyere dezir: puweš en šatišfasiyo de akello ke te allegan, Yo leš dare [pág. 130-a] el fuwego). I no eres tu šobrelloš kon šoperbiya (ni kon šenoriyo para ke loš ayaš de abirimiya a la kereyensiya. Kiyere dezir: no eres tu de loš šoberbiyoš de loš onberes šobrel mandar fazer la koša por fuwersa, komo loš rreyeš, ke mandan fazer la koša por fuwersa. Mašenpero kere'era kiyen kerra Allah ke kere'a). ^{45/-} (Dišo:) Puweš pedrika kon laqor'en a kiyen teme elamenaza miya (i yeš el kereyente ke rresibe la pedrikasiyon. Kiyere dezir: mašenpero rresebira tu moneštasiyon, ye Muḥammad, kiyen teme elamenaza del fuwego).

AZORA LI

[pág. 130-b] ¹ Ŷuro (Allah) por loš abentanteš enabentamiyento (i šon loš ayreš i šu korimiyento), ² i por laš lebaderaš del kargamiyento (i šon laš nubeš, ke lleban el pešo delaguwa a kuweštaš), ³ i por laš koriyenteš enaderesamiyento (kiyere dezir laš fušta en la mar, ke korren konel deresamiyento de Allah), ⁴ i por loš partidoreš en fecho (kiyere dezir ke Allah partiyo a loš almalakeš el šešo. Dišo Yaḥyà ke Allah ŷuro porešto todo). ⁵ Ke a lo ke abeyš de šer tornadoš eš berdadero. (Kiyere dezir ke abeyš de šer rrebikadoš.) ⁶ I ke el diya del ŷudisiyo a de aka'esor (i ya de šer). ⁷ I porel siyelo de laš ondaš. ⁸ Ke bošotroš šoŷš en diŷoš deferenteš (kontereštanteš del rrebibkamiyento). [pág. 131-a] ⁹ Šera apartado del, kiyen še apartara (de kere'er kon Allah). ¹⁰ Malditoš sean loš mentirošoš (kiyere dezir akelloš ke dizen lo ke no šaben i dešmiyenten kon el diya del ŷudisiyo, falsamente), ¹¹ akelloš ke šon en nigliŷensiyaš departanteš. ¹² Ke demandan: "¿Kuwando šera el diya del ŷudisiyo?" (I yakel demandar de ellos eš por tara'erše bulrra, i por dešmentir ke no šera. Dišo Allah: "Šera el diya del ŷudisiyo.") ¹³ El diya ke šeran šobre el fuwego kemando (afortunadoš) ¹⁴ (i šerale diŷo): "Guštad buweštara fortuna (de buweštoro [pág. 131-b] kemar enel);

ešto eš akello ke fuwešte konella ke ošaperešurašteš (enel mundo, de lalʿaḍab; ke oš faziyadeš bulrra i lo dešmentiyadeš).¹⁵ Ke loš temerošoš šeran en alýanaš i fuwentēš (i šon loš riýoš),¹⁶ i tomaran lo ke leš dara šu Señor (enelalýanna). Ke elloš fuweron anteš de akello buwenoš šiyerboš:¹⁷ i fuweron ke poko de la noche fuwe lo ke durmiyeron (por šerbir a da Allah —taʿalà—) [pág. 132-a].¹⁸ i por laš mañanaš šon demandanteš perdon. (Fuwe rrekontado por Yahya, por Jālid fiýo de Yazid el-Rraqašiyyo, por Anas fiýo de Mālik, dišo ke dišo el Mensāyero de Allah —šalā Allah ʿalayhi wa sallam—, ke dišo Allah: “Loš maš amadoš de loš amadoš enta Mi, šon loš idoreš a laš meskiḍaš, loš demandanteš perdon por laš mañanaš, loš amanteš a Mi. Eštoš šon akelloš ke, kuwando an loš de la tiyerra mal, i loš nonbaran, dešbiolo de elloš por kawša delloš.”)¹⁹ I yen šuš algoš ay derecho šubido al demandante i yal kašto ke no demanda. (Kiyere dezir el kašto, el pašado en šu kaša, akel ke no demanda.)²⁰ I yen la tiyerra ay milagro para loš serteſkadoš (kiyere dezir: en lo ke jaleqo Allah enella ay milagro, para ke tomen dešenpolo enella loš kereyenteš); [pág. 132-b]²¹ i yen buweštaraš peršonaš. (Kiyere dezir: i yeneš perensibiyo de buweštoro jaleqamiyento ay milagro, ke perensibiyo buweštoro jaleqamiyento de tiyerra. Kiyere dezir a Edam, depuweš jaleqo šu kašta de una gota de aguwa fecha ešperma.) Puweš ɸpor ke no yeparayš miyenterēš (i ošabišayš?, dizelo a loš deškereyenteš).²² I yeneš siyelo eš buweštoro arizqi (kiyere dezir la polobiya, keš arizqi de loš jaleqadoš), i lo keošēš porometido. (Kiyere dezir lo ke a porometido Allah a loš kereyenteš, de lalýanna; i lo ke a porometido, a loš deškereyenteš, de la amenaza konel fuwego, por donde biyena la poromeša i la amenaza del siyelo. Yuro Allah por šu peršona i dišo:)²³ Puweš poreš Señor del siyelo i de la tiyerra ke ešte (alqorʿen) eš berdadero, aši komo eš berdad ke bošotroš fablayš. [página 133-a]²⁴ Ya te bino (ye Muḥammad) la eštrya de loš guwešpedēš de Ibrāhīm, loš onradoš (en poder de Allah en la garada i yelaserkamiyento. Kiyere dezir loš almalakeš akelloš ke deballaron konella i le albirisiyaron kon Ishaq i biniyeron konelalʿaḍab de laš ýenteš de Lūt).²⁵ I dentararōn šobrel (en figura de loš fiýoš de Edam) i dišeron: “Alsalem” (diýeron alsalem šobrel), i dišo: “Alsalem (kiyere dezir ke torno šobrelloš elasalem, i dišo: Alsalem ʿalaykum), ýenteš enkubiyertaš.” (Enkubriyeronše kuwando no kišiyeron komer de šu porobiyenda.)²⁶ I yenkantoše enta šu konpañā (por miyedo delloš), i fizo [pág. 133-b] taraʿer un ternero guruwešo.²⁷ I yasekolo enta elloš i dišo: “ɸPor ke no komeyš?”²⁸ I peškišo delloš por miyedo ke tubo. Dišeron: “No ayaš miyedo”, i yalbirisiyaronlo konu mansebo šabiyo. (Kiyere dezir kon Ishaq.)²⁹ I bolbiyoše šu muýer, Šarra, i firyo kon todoš šuš dedoš en šu kara (marabillandoše) i dišo: “Soy biyeýa inpotente (ke no konsibo).”

[pág. 134-a] ³⁰ Dišeron: “Aši dīcho tu Šeñor (ke aš de parir un mansebo ke šu nonbere eš Ishaq), ke El eš el siyente, šabidor.” ³¹ Dišo: “Puweš ĵke eš buweštoro fecho; ye, loš menšaĵeroš?” ³² Dišeron: “Noštoroš šomoš enbiadoš a ŷenteš deškereyenteš (kiyere dezir a laš ŷenteš de Lūt), [pág. 134-b] ³³ para ke lansemoš šobrellaš biyedraš de lodo ³⁴ šeñaladaš (ke ellaš šon de laš biyedraš de lalʿadab; i abiya en kada biyedra de akellaš, komo un šilla, šillađaš), en poder de tu Šeñor, para loš deškereyenteš. ³⁵ I šalbemoš kiyen era enella de loš kereyenteš (kiyere dezir de la billa de Lūt), ³⁶ i no fallemoš enella šino una kaša de loš musulmeš.” (Kiyere dezir loš de la kaša de Lūt enel parenteško i loš ke eran konel, de loš kereyenteš.) [pág. 135-a] ³⁷ I yen nuweštoro dešturuir a ella ay mišteryo para akelloš ke temen elalʿadab dolorošo. (Puweš guwardanše no ašiyente šobrelloš lo ke ašento enakelloš.) ³⁸ (I dešturimoš enel fecho) de Mūsà kuwando lo enbiemoš a Firaʿūn kon rrazon kalara, ³⁹ i bolbiyo kon šu guwešte i dišo (Firaʿūn ke era Mūsà) asihrero o endiablado. ⁴⁰ I tomemošlo, a el i ya šu guwešteš, i lansemošloš en la [pág. 135-b] mar; i yel pekađor (i šu pekađo era la deškereyensiya. I dešturuimoš aši mešmo al rrey ʿĀd; kiyere dezir: lansemoš tanbiyen la dešturuisiyon). ⁴¹ En ʿĀd (i yenakello ay mišteryo komo en lo birimero) ke enbiemoš šobrelloš elayre korubto (ke mate); ⁴² ke no dešo koša, ke biniyeše šobrella, ke no la pušiyese komo la seniša. ⁴³ (I yešturuimoš) a Tamūd (i ya šu konpaña) kuwando fuwe [pág. 136-a] dīcho a elloš: “Šed ešpeleytanteš fašta buweštoroš palazoš (de šin alʿadab ši kereʿereyš, i ši dešobedesereyš šeray ʿadebadoš).” ⁴⁴ I fuweron terespašanteš del mandamiyento de šu Šeñor, i konperendiyološ elalʿadab i yelloš mirando (elalʿadab). ⁴⁵ I no še puđiyeron debantar ni še puđiyeron defender. ⁴⁶ (I konperendimoš) a laš ŷenteš de Nūh, de anteš, ke elloš fuweron ŷenteš malaš. [pág. 136-b] ⁴⁷ I yel siyelo faraguwemošlo kon fuwersa. I Noš šomoš el Poderošo (i yelenšanpelesedor de larizqi). ⁴⁸ I la tiyerra, tendimošla; i šomoš el meĵor de loš eštendedores. ⁴⁹ I de toda koša jaleqemoš maškolo i fenbara, por tal ke ošakordeyš (i ke šepayš ke Akel ke jaleqo eštaš košaš eš uno, i pušolaš a boštoroš por mišteryo para ke enellaš tomey dešenpolo. I puweš ke laš jaleqo, eš rrazon ke lo adoreyš; ke no ay Šeñor šino El, tan bendito eš i tan alto). [pág. 137-a] ⁵⁰ Puweš fuid a da Allah (a la dīm de Allah), ke yo šoy a boštoroš, de El, pedrikađor kalara. (Mando Allah alanabī —alayhi ilsalem— ke lo dišeše a elloš, kon šu dezir: “Yo šoy a boštoroš Menšaĵero kalara.”) ⁵¹ I no metayš kon Allah (eniguwaldad) a šeñor otro ninguno. Ke yo šoy a boštoroš (de parte šuya), pedrikađor kalara. ⁵² I yaši mešmo no bino, a dakelloš ke fuweron anteš delloš, menšaĵero, ke no dišešen ke era asihrero o endiablado. [pág. 137-b] ⁵³ Puweš e aši tomaron

kaštigo konella, anteš šon ýenteš deškereidaš. ⁵⁴ Puweš apartate delloš, ke no šeraš tu ribtado (en la rrazon, ke ya la aš debantado šobrelloš, i lešaš pedrikađo). ⁵⁵ I pedrika, ke la pedrikasijon aporobecharše an della loš kereyenteš. (Kiyere dezir: Mašenpero la moneštasiyon, rresebirla a el ke eš kereyente.) ⁵⁶ I no e jaleqado loš alýineš i laš peršonaš šino para ke me adoren. (Kiyere dezir para ke atuwerguen a Mi kon mi šeñoriyo.) [pág. 138-a] ⁵⁷ Ni kiyero Yo, de elloš, ke den arizqi (por Mi, a šuš peršonaš); ni kiyero Yo ke den a komer (por Mi, a ninguno de miš jaleqadoš). ⁵⁸ (Dišo) Allah: "Porke Yo šoy el dante arizqi i yel de la fuwersa fuwerte (ke no afalakeše)." ⁵⁹ Puweš a dakelloš ke deškereyeron ay ferradaš komo laš ferradaš de šuš konpañaš, loš pašadoš. (Kiyere dezir loš ke pašaron anteš de elloš, de loš deškereyenteš. Fuwe rrekotado por Yahya, por Tamām fiyo de Nayiy, por Al-Hasan, por Anas fiyo de Mālik, dišo ke dišo el [pág. 138-b] Menšayero de Allah —salā Allah ʿalayhi wa sallam—, ke ši una ferrada de ýahanam fuweše ašentada en la tiyerra, aparašariya šu kalor todo lo ke ay dešde šol šaliyente a šol poniyente, i šon ferradaš muy garandēš.) Puweš aora no še akuytaran (alalʿadab, aši komo eran ke še akuytaban a fazerše bulra i ya dešmentir). ⁶⁰ Puweš ŋtan guway para akelloš ke deškereyeron (ke šeran enel fuwego) de šu diya, akel ke leš fuwe porometiđo (enel mundo)!

AZORA LII

¹ (Ýuro Allah) por Al-Ṭuri. (I yeš un monte en la ciudad de Madyan, ke fablo Allah enel a Mūsà.) ² I por lalkiteb eškiribto. ³ En karta ešten dida. (Kiyere dezir elalqorʿen en manoš de loš kaminanteš. Kiyere dezir de loš almalakeš, kaminanteš entera Allah i šuš alnabiʿeš.) [página 139-a] ⁴ I por la kaša de Bayt-il-Maʿmūr. (Fuwe rrekotado por Ibn ʿAmāš ke la kaša de Bayt-il-Maʿmūr eš enel siyelo, i yeš el kabeso de lalkaʿba; i faze alħay enella, kada diya, šetenta mil almalakeš, ke no leš kabe maš entarada fašta el diya del ýuđisiyo, i llamaša alšireħ. Dišo Qateda ke dišo Allah a Edam: "ýYe, Edam!, baša a la tiyerra i kon tu bašara Mi kaša, ke rrodeʿan alderredor della, aši komo rrodean alderredor de lalʿarši." Puweš fizo alħay a ella Edam, i loš ke fuweron depuweš de el de loš kereyenteš. Puweš kuwando bino el tiyempo delandalubiyó de Nūħ, alsola Allah al siyelo i yalinbiyola ke no le tokaša el kaštigo de loš de la tiyerra, i mando Allah ke fiziyešen alħay enella loš almalakeš enel siyelo. I puško i peršiguiyo Ibrāhīm loš

alisesē de la kaša, i faraguwo la kaša de Maka šobre akelloš mešmoš alisesēš antigoš ke fuweron anteš del.) ⁵ I porel terrado debantado. (Kiyere dezir el siyelo, ke ay entere el i la tiyerra kiyentoš añoš de andadora.) ⁶ I por la mar llena (keš enel siyelo. I yeš ke ŷuro Allah por todo esto i dišo:) [pág. 139-b] ⁷ Ke elal^aadab de tu Señor (ye Muḥammad) kayra (šobre loš deškereyenteš). ⁸ Ke no abra (a lal^aadab) dešbiantē (šino ke Allah še'a). ⁹ El diya ke še mesera el siyelo rrame-simiyento, ¹⁰ i še moberan loš monteš mobimiyento. (Kiyere dezir ke el diya ke še rremeseran loš siyeloš i še moberan loš monteš, ke akel diya kayra elal^aadab šobre loš deškereyenteš; i yel mobimiyento de loš monteš, eš ke moberan de la kaša de la tiyerra.) ¹¹ Puweš jtan guway, akel diya, para loš mentirošoš, ¹² akelloš ke šon, entara Noš, falšoš (i mentiraš), i konello še ŷuwegan! [pág. 140-a] ¹³ Puweš el diya ke šeran llebađoš al fuwego de ŷahannam llebamiyento (i šerleša dišo a elloš:) ¹⁴ “Ešte eš el fuwego akel ke fuwešteš konel dešmintiyenteš (enel mundo, ke el no abiya de šer). ¹⁵ Ea, puweš ši eš asihre esto, ĵkomo bošotroš no beiyadeš (ke abiya de šer ello aši, kuwando deziyadeš enel mundo ke era asihre? Puweš ello eš ke no eš asihre, šino fuwego de ŷahannam). ¹⁶ Puweš kemađ enella! Puweš sufrid o no sufrayš, ka tanto [pág. 140-b] aporobecha šobre bošotroš (el sufrir komo el no sufrir). Mašenpero šeroša guwalardonado lo ke fuwešteš ke obrašteš.” ¹⁷ I loš temerošoš šeran enalŷannaš i yen goloriya, ¹⁸ gozošoš (i bisiyōšoš) kon lo ke dona šu Señor, i defenderloša, šu Señor, de lal^aadab de ŷahannam. [pág. 141-a] ¹⁹ (I šerleša dičo:) “Komed i bebed i buwena poro oš fega, por lo ke fuwešteš ke obrašteš; ²⁰ rrekoštadoš šobre kamaš konpuweštaš.” (Fuwe rrekontado por Yaḥyà, por un konpañero šuyo, por Aben fiyo de Abi ‘Iyāš, por Šahur fiyo de Ḥawšab, por Mu^aad fiyo de ŷabal, dišo ke dišo el Menšayero de Allah —šalà Allah ‘alayhi wa sallam—: “Elonbere de loš de lalŷanna eš le dađo golorya enun deštarado šolo, šetenta añoš, i llamanlo de akel deštarado a otro ke baya a el, o de maš fermošo kel, enotra šala, i dize: «ĵA kuwanto yo šoy para ti šenoriyo depuweš deše keštaš agora?» I buwelbeše a ella i dize: «ĵKiyen ereš tu?» I dize ella: «Yo šoy de akellaš ke dišo Allah. Puweš no šabe la peršona lo ke lešta guwardado a ella de palazer de oyoš, šerleša dađo guwalardon por lo ke fuweron ke obraron.» I buwelbeše a ella i toma goloriya konella enun deštarado šolo šetenta añoš. I yaši šon elloš ke rrodcan de deštarado en deštarado, i de šal en šala.”) [pág. 141-b] I kašamošoš kon alḥurraš balankaš. ²¹ I yakelloš ke kere'en i loš šiguen šuš fiyoš kon kereyensiya, fazemoš akošeguir konelloš šuš fiyoš. (Fuwe rrekontado por Yaḥyà, por Sa‘id, por ‘Umar i por Ibn Marra, por Sa‘id fiyo de ŷubayr, por Ibn ‘Abās, dišo ke Allah alsa a loš kereyenteš i ya šuš fiyoš, enuna garada, enelal-

ýanna, aunke šean menoš ke elloš en la onra, por aserkamiyento a elloš; yašimešmo loš padreš šon alsadoš a la garada de loš fiýoš, kuwando fuweron loš padreš menoš ke loš fiýoš, en la onra.) [pág. 142-a] I no leš menoškabamoš de šuš obraš koša ninguna, i toda peršona (de loš del fuwego) por lo ke onro, ešta enpeñado. ²² I tendimoš a elloš kon laš furutaš i karnes, i de todo lo ke dešearan. (Fuwe rrekontado por Yahyà, por ʿUtmān, por Naʿīm fiýo de ʿAbd Allah, por Abi Hurayra, dišo ke dišo elannabī Muḥammad —salā Allah ʿalayhi wa sallam—: “Porakel ke mi peršona eš en šu poder, ke loš de lalyanna alkansaran de šuš furutaš, iyelloš rrekoštadoš šobre šuš kamaš, i no toma ninguno delloš furuta, ke no torne Allah, en lugar della, otra.”) ²³ I še dan enella bašilloš de šarabeš; no ay denoštamiyento enella, ni pekamiyento. [pág. 142-b] ²⁴ I rrodean šobrelloš paýeš, ke abra enelloš komo ke elloš fuwešen pelraš engastonadaš. ²⁵ I ya tomanše, partida delloš a partida, de demandarše (del temORIZEMiyento ke teniyan enel mundo de lalʿadab de Allah). ²⁶ Diran: “Noš fuwemoš anteš (enel mundo) en nuweštara konpañia temORIZADOŠ (de lalʿadab de Allah), ²⁷ i ya fecho garasiya Allah šobre noš, i noša defendido de lalʿadab ponsomyošo (del fuwego). [pág. 143-a] ²⁸ Ke noš eramoš de anteš (enel mundo) ke rrogabamoš (ke noš defendiyeše de lalʿadab ponsomyošo). Ke El eš elonrado, biyadošo.” (Kiyere dezir Eleš el perdadero, ke noš konbilibido kon lo ke noš porometiyo, i yeš biadošo kon loš kereyenteš.) ²⁹ Puweš pedrika (ye Muḥammad), ke no ereš tu, kon laš garasiyaš de tu Señor, adebino ni endiablado. ³⁰ I yeran ke deziyan (loš deškereyenteš alannabī), ke era koblero (i deziyan: “Ešperemoš (ke kayga) konel la inobasiyon del tiyenpo.” (Kiyere dezir ke kayga konel la muwerte. I yera elannabī kešperaba šobrelloš ke leš biniyeše elalʿadab, i porakello dišo Allah alannabī:.) [pág. 143-b] ³¹ Dileš (ye Muḥammad): “Ešperayš (ke muwera) puweš yo šere kon bošotroš de loš ešperanteš (ke bengā šobre bošotroš elalʿadab”). ³² No šon eštoš ke mandayš bošotroš (loš maš kuwerdoš delloš), konešte (dešmentimiyento), anteš kuydo ke šoyš ýenteš deške-reidaš. ³³ Anteš deziyan: “Poroponešelo el (ešte alqorʿen).” Anteš no (šino ke no kerijan) keréʿer (kon Allah). ³⁴ Puweš bengan elloš konotoro alqorʿen komo ešte, ši eš ke šon berdaderoš. (Kiyere dezir: no bernan kon šemeýante ke el, i no eš akello enta elloš.) [pág. 144-a] ³⁵ ¿Komo ke no fuwešen jaleqadoš de šin koša (jaleqemošloš de una gota de aguwa, i yenperensibiyo de akello fuwe de tiyerra), o komo ke elloš fuwešen loš jaleqadoreš? (Kiyere dezir: no šon jaleqadoreš, i yelloš šon jaleqadoš.) ³⁶ O komo ke ubiyešen jaleqado loš siyeloš i la tiyerra. (Kiyere dezir: no loš jaleqaron elloš šino Allah.) Anteš no šon sertefikadoš (konel rrebibkamiyento). ³⁷ O komo ke fuwešen en poder delloš loš tešoroš de tu Señor (ye Muḥammad. Kiyere dezir el šaber del šekreto),

o komo ke elloš fuwešen loš señores. (Allah eš el Señor, tan bendito eš šu nonbere.) [pág. 144-b] ³⁸ O komo ke ubiyese a elloš eškalera para keškuchašen porella (lo ke še dize enel siyelo), i biniyese šu eškuchador kon rrazon kalara (de lo ke ay konelloš de la deškereyensiya. Kiyere dezir: no ay en poder delloš, konakello, rrazon ni poder). ³⁹ O komo ke fuwešen a El laš fiyaš i yabošotroš loš fiyoš. (Akello eš porke dizen elloš ke loš almalakeš šon fiyaš de Allah, i pušiyeron para šuš peršonaš loš fiyoš.) ⁴⁰ O komo ke leš demandašeš šalaryo (šobre lalqor'en, ye Muḥammad), i fuwešen ke por pagar akel šalaryo še apešgašen. (Kiyere dezir: tu no leš demandeš paga, ye Muḥammad.) [pág. 145-a] ⁴¹ O komo ke fuweše en poder delloš el šekreto (de la otra biḍa) i yelloš porobonen (para šuš peršonaš, lo ke eškoŷen. I yeš ke dize el deškereyente: "Yente ši šere tornado a mi Señor, a mi abra en šu poder elalŷana, ši eš ke ay alŷanna." Kiyere dezir: eš enta elloš el šaber del šekreto de la otra biḍa). ⁴² Antes kerijan fazer arte (kon lannabī para deštornarlo). Puweš a dakelloš ke deškere'eran še leš arteara, arte. (Kiyere dezir ke elloš artean arte i Allah leš artea arte. Dišo Muḥammad: "Šuš guwalardoneš šera el guwalardon de šuš arteš", i yeš elal'adab.) ⁴³ O komo ke ubiyese a elloš señor menoš de Allah. Tan [pág. 145-b] bendito eš Allah (i tan kito) de lo ke le allegan de loš alparseroš. ⁴⁴ I ši beian pedasoš del siyelo ke kaiyan, deziyan ke eran nubeš unaš šobre otraš. (I yeš ešto ke dišo Allah: "Ši kišiyesešoš, fundiriamoš konelloš i la tiyerra o fariyamoš ka'er šobrelloš pedasoš del siyelo." I dišiyeron alannabī: "No te aberdadeseremoš fašta ke kayga del siyelo lo ke allegaš šobre noš de loš pedasoš de lal'adab." I aora deballa Allah —ta'alà— ešta ale'a: "I ši beian pedasoš del siyelo ke kayešen šobrelloš, deziyan ke eran nubeš konpuweštaš unaš šobre otraš, i no kerijan kere'er kon Allah.") [pág. 146-a] ⁴⁵ (I dišo Allah:) Dešaloš (ye Muḥammad) fašta kenkuwenteren šu diya, akel ke enel moriran. (I yeš el šoflo birimero. En la dekalarasiyon de Al-Ḥasan: "I šeran eštoš loš deškereyenteš saguroš dešta aluma, akelloš ke šera la dešturuisiyon delloš konel debantamiyento del diya del ŷudisiyoš.") ⁴⁶ El diya ke no loš konfelešaran a elloš šuš arteš, koša (kiyere dezir: no loš šalbara de lal'adab eladorar a laš idolaš i kuruzeš, ni lo ke fiziieron de laš arteš kuwentara elannabī, de lal'adab). Ni elloš šera defendidoš. (Kuwando berna a elloš elal'adab.) [pág. 146-b] ⁴⁷ (Dišo:) I ya dakelloš ke deškereyeron fuweron tormentadoš a menoš de akello (kon la ešpaḍa. Kiyere dezir ko la dešturuisiyon del diya de Badr, en la dekalarasiyon de Al-Ḥasan). Mašenpero muchoš delloš no lo entiieron. (I fuweron akelloš ke no kereyeron konel.) ⁴⁸ I sufri al ŷuzgo de tu Señor (ye Muḥammad. Kiyere dezir: sufri lo ke a ŷuzgado Allah šobre tu. Dizelo porke le mando Allah ke loš mataše, dišo:) Ke tu

eštaš, ye Muḥammad, a nuweštara bišta (ke bemoš lo ke fazeš i lo ke fazen kon tu, i yaun te guwalar_donaremoš i aleš guwalar_donaremoš). [pág. 147-a] I yatasbiḥa kon la loor a tu Señor kuwando te debantaš (de tu dormir. Kiyere dezir la šala de ašubḥi, en la dekalarasiyon de Al-Ḥasan). ⁴⁹ I de noche atasbiḥalo (kiyere dezir la šala de almagrib i ye la šala de al^aatama), i depuwes de a nuḡūm. (Fuwe rrekonta_do por Yahyà, por ^eUtman, por Abī Ishāq al-Ḥamdāniyyo, por Al-Ḥārīt, por ^eAlī, dišo: “Fuwe demandado al Menšaḡero de Allah —šalà Allah ^ealayhi wa sallam— por šu dezir de Idber-al-Nuḡūm, i dišo: “Son doš alrrak^eaš antes de la šala de ašubḥi.”)

AZORA LIII

[pág. 147-b] ¹ (ḡuro Allah) por laš ešterellaš kuwando šeštiyenden. (I dišo Ibn ^eAbbās ke kiyere dezir ke ḡuro por la rrebelasiyon kuwando desendiyo, i yanahmi enta el eš konpelegasiyon dešterellaš, i yeš ḡuramento ke ḡuro porello.) ² No faze dešyerrar, buweštoro kab_dillo, ni eš baldero. (Kiyere dezir Muḥammad, dizelo a loš deškereyenteš.) ³ I no fabla por šu apetito (o por šu deporte). ⁴ I no eš šino rrebelasiyon ke le fuwe rrebelada. (Kiyere dezir: no eš elalqor^een, akel ke fabla konel Muḥammad, šino rrebelasiyon.) [pág. 148-a] ⁵ Amoštorošelo el de la fuwerte fuwersa. (Kiyere dezir: amoštorošelo a Muḥammad, ḡibril, el del fuwerte jaleqamiyento i fuwersa.) ⁶ I perparošele iguwalmente (ḡibril a Muḥammad. Kiyere dezir: diyoše apareser a Muḥammad en šu porobiya figura, i yera Muḥammad ke abiya bišto a ḡibril enotra figura a menos de šu figura porobiya). ⁷ I yel eštaba en laš partidaš altaš (a šol šaliyente), ⁸ depuweš aserkoše i iguwaloše (ḡibril, kon la rrebelasiyon, a Muḥammad); [pág. 148-b] ⁹ i fuwe en kantida_d de doš kobdoš i maš serka. ¹⁰ I rrebelo a šu šiyerbo (kiyere dezir al Šiyerbo de Allah) lo ke le rrebelo. ¹¹ No mintiyo el korason (de Muḥammad) en lo ke biyo. (Kiyere dezir: ya aberdadesiyo Muḥammad —šalà Allah ^ealayhi wa sallam— lo ke biyo en la rebelasiyon i lo afirmo.) ¹² Puweš ḡkomo duḡayš šobre lo ke biyo? (Dizelo a loš deškereyenteš: ḡPor ke duḡayš en Muḥammad šobre lo ke biyo?) ¹³ I ya lo biyo (a ḡibril) en parte otra. (Kiyere dezir: otra bez biyo a ḡibril en šu figura, i biyolo doš bezeš.) [pág. 149-a] ¹⁴ En Sidra-il-Muntaha. (Dišo Ibn ^eAbbās: “Demanda a Ka^ebā por Sidra-il-Muntaha, i dišo: «Legan a ella kon loš alrrawḥeš de loš kereyenteš kuwando muweren, no pušo porella arrawḥ de kereyente ke no lo šigan loš serkanoš de loš de loš siyeloš, fašta ke pelegan konel a Sidra-il-Muntaha, i yašiyenteno. Depuweš fazenše

aşafeş loş almalakeş serkanoş, i fazen aşala şobrel aşi komo fazeyş aşala şobre buweştoroş muwertoš boşotroş aka; i yakeleş şu dezir enta Sidra-il-Muntaha.» Fuwe rrekontado por Sa'id, por Qateda, por Annaş fiyo de Malik, kel Menşayero de Allah —şalà Allah 'alayhi wa sallam—, nonboro en la rrekontasiyon de la noche ke kamino konel a loş siyeloş, i dīšo: "Şubiyeronşe a Sidra-il-Muntaha i beoş ke eran şuş foşaş komo laş oreyaş delalfil, i şu furuto komo kantaroş; i beoş ke abiya kuwatro riyoš ke şaliyan de loş della loş doş riyoš şekretoş i loş doş publikoš, i dīşe: «Ye, Yibril, ¿ke riyoš şon estoş?» I dīšo: «A kuwanto loş doş riyoš şekretoş şon doş riyoš de lalyanna, i loş doş riyoš publikoš [página 149-b] eš eluno el riyo de Anil i yelotro el riyo de Alfrāt.»")¹⁵ Enella ešta elalyanna del şoşiyego (i yelalyanna ešta enela Şidra, i yel şoşiyego eš el şoşiyego deşkanšo de loş kereyenteş).¹⁶ I kubre elalsidra o lo ke la kubre (en la dekalarasiyon de partiða delloş, dīšo: "Şu kobertura eš kamaş de oro").¹⁷ No era siyega la bišta (delannabi —şalà Allah 'alayhi wa sallam—) ni era deşkonosido (para ke no şe ubiyeşe de dezir el, lo ke no biyo).¹⁸ Ya biyo de loş milagroş de şu Señor loş maşoreş. (Kiyere [pág. 150-a] dezir lo ke rrekonto de lo ke biyo. Depuweş dīšo a loş deşkereyenteş:)¹⁹ ¿E a ke abeyş bišto ena Lāt wa al-^cUzza²⁰ i Manaw, la tersera, la otra depuweş de laş doş? (Al-Lāt era a da Taqif i yal ^cUzza era a Qurayş, i Mana era a Banī Hilāl.)²¹ ¿E aşi eš a boşotroş loş maşkoloş i ya El laş fenbaraş? (I yakello fuwe ke elloş metiyero loş almalakeş fiyaş de Allah —^cazza wa yalla—, i puşiyeron para şuş perşonaş loş manseboş i dişeron ke Allah era amigo de fiyaş, i partiyeron eštaş idolaş i puşiyeronlaş fenbaraş, i dīšo Allah: "¿E aşi eš a boşotroş loş maşkoloş i ya El laş fenbaraş?" Kiyere dezir: no eš aşi komo allegayş.) [pág. 150-b]²² (Dīšo Allah:) Akello şeriya entonseş partensiya paşadera (şi puşiyeşen a da Allah laş fiyaş i ya elloş loş fiyoş).²³ (Dīšo Allah:) No şon şino nonbereş, ke laş nonbaraşteş porakelloş nonbereş boşotroş i buweştoroş padreş. (Kiyere dezir al-Lāt wa al-^cUzza i Mana, ke leş puşiyero elloş ešoş nonbereş.) No deballa Allah konellaş palabraş ke rrazonaşen (ke ellaş fuweşen şeño-reş). No şiguen (loş deşkereyenteş) şino dubdansaş (kiyere dezir: akello eš de elloş şu kuydar), i lo ke an enomiñan [pág. 151-a] şuş perşonaş, i ya binoa elloş de parte de şu Señor la guiya (de lalqor'en).²⁴ Puweş no eš a la perşona (deşkereyente) aşi komo kodisiya.²⁵ Ka a da Allah eš la otra bida i yesta bida.²⁶ I kuwantoş ay de loş almalakeş, en loş siyeloş, ke no leş aporobecharan şuş rrogaryaş (para loş deşkereyenteş, koşa; maşenpero rruwegaran por loş kereyenteş),^{27/-} (i no rruwegaran) şino depuweş ke abra dađo liseniya [pág. 151-b] Allah i kiyen kerra, i şe aya apagado!^{28/27} Ke akelloş ke no kere'en konelotro mundo, meten nonbere a loş almalakeş; el nonbere de laş fenbaraş,

29/28 i no ay a elloš, konello, del šaber (ke elloš šon fenbaraš, ni ke šon fiyaš de Allah); no šiguen šino lo ke kuydan (kiyere dezir, akello no eš šino ke lo peretiyenden), i yel peretender no eš konfeleşante de la berdad, koša. [pág. 152-a] 30/29 ¡Puweš apartate (ye Muḥammad) de kiyen buwelbe laš kuweštaš de nuweštoro nonbaramiyento, i no kiyere šino la bida mundoall! 31/30 Akeleš šuš llegareš del šaber. (Kiyere dezir: šuš šabereš no llegan a la otra bida.) Ke tu Señor (ye Muḥammad) eš maš šabid̄or kon kiyen ba dešyerrado de šu kamino, i yeš maš šabid̄or kon kiyen eš guiado. [pág. 152-b] 32/31 I ya da Allah eš lo keš en loš siyelos i lo keš en la tiyerra, para dar el pago a dakelloš ke deškereyeron por lo ke obraron (i šerleša dačo en pago de akello el fuwego), i guwalar-donara Allah, a dakelloš ke fiziieron buwenaš obraš, kon lal̄yanna. 33/32 (Kiyere dezir) a dakelloš ke še detiyenen de loš garandeš pekadoš i laš fezaš, šino loš pekadoš yikoš benialeš, ke tu Señor (ye Muḥammad) eš elenšampelešedor de [pág. 153-a] la perdonansa. I yeleš maš šabid̄or kon bošotroš kuwando oš kiriya de la tiyerra, i kuwando bošotroš šoyš kiriaturaš enel biyentere de buweštaraš madreš. Puweš no deyš por buwenaš buweštaraš peršonaš, ke Allah eš maš šabid̄or kon kiyen eš temerošo. (Fuwe rrekontado por Yahyà, por Ibn Lamī'a, por Al-Hārīt fiyo de Yazid fiyo de Al-Hārīt al-Anšār, dišo: "Eran loš yudi-yoš ke deziyan kuwando moriya un mosuwelo pekeño: «Eš ešte sediq biyen abenturado.» I llego akello [pág. 153-b] al Menšaŷero de Allah —ša'am—, i dišo: «Miyenten loš yudiyoš, ke no ay kiriatura ke la jaleqe Allah enel biyentere de šu madre, ke no šea lazrado o biyen abentura-do; i ya Allah eš maš šabid̄or, konakello, ke no elloš.»") 34/33 ¿E aši aš bišto (ye Muḥammad) a dakel ke buwelbe laš kuweštaš? (Kiyere dezir el deškereido ke še aparta de la kereyensiya.) 35/34 I yobedese a da Allah poko, i še detalla (de šu obidensiya). 36/35 ¿E aši eš en šu poder el šaber del šekreto (de la otra bida) para ke aya dešlitar (para šu peršona i lal̄yanna? Dize el deškereyente: "Ši tornare a mi Señor, a mi abra en šu poder elal̄yanna, ši eš ke ay al̄yanna"). 37/36 (Dišo Allah:) Komo ke no fuweše fecho ašaber kon lo keš [pág. 154-a] en laš kartaš de Mūsà 38/37 i de Ibrāhīm, akello ke fuwe adebdesido; 39/38 (šabed) ke no šera apešgado apešgante kon karga de pekado kon otro pekado (šino konel šuyo mešmo), 40/39 i no abra a ninguna peršona šino lo ke abra obrado. 41/40 I šu obra aun še bera. (Dišo Muḥammad: "Šera bišta šu obra en šu pešo.") 42/41 Depuweš guwalar-donarlan el guwalar-don kumbilido; 43/42 i ya tu Señor eš la tornada. [pág. 154-b] 44/43 I yello eš ke El faze rreir i llorar (kiyere dezir ke jaleqo el rreir i yel llorar), 45/44 i yel faze morir i bebir, 46/45 i yel jaleqo laš kopaniaš, baroneš i fenbaraš, 47/46 de una gota de aguwa kuwando eš ešperpa. 48/47 I šobrel eš el konkriamiyento otro. 49/48 I yello eš ke El ešpeladina i rretiyene en ši. [pág. 155-a]

^{50/49} I yello eš ke El eš Señor de Al-Ši'ra (i yeš una ešterellake era ke ađoraban a ella unaš ýentes). ^{51/50} I yeleş El ke dešturuyo al rrey °Ād el birimero (ke no ubo otro ke še llamaše °Ād antes del. Dišo:) ^{52/51} I Tamūd, puweš no kedo šin dešturuision (ke tanbiyen loš dešturuyo Āllah); ^{53/52} i laš ýentes de Nūh (kiyere dezir: i yešturuýolaš ýentes de Nūh) de birimero, ke elloš fuweron loš ke deškereyeron [pág. 155-b] i deškonosiyeron. (Kiyere dezir ke fuweron loš ke birimero dešmintiyeron a loš menšayeroš.) ^{54/53} I loš kontornadoš enelayre, deribadoš. (Kiyere dezir laš billaš de laš konpañas de Lūt, ke laš also Ýibril kon šuš alaš, fašta ke oian loš de loš siyeloš laš maneraš de šuš palabraš; depuweš bolbiýolaš de alto a bašo, i fuweron fundidoš.) ^{55/54} I kubriýolaš i fuweron kubiyertaš. (Kiyere dezir laš biyedraš akellaš ke lansaban konellaš, loš ke eran de fuwera de la sibdad i loš kaminanteš delloš.) [pág. 156-a] ^{56/55} ¿Puweš por kuwala de laš garasiyaš a tu Señor eres dubdante? (Kiyere dezir: "Dubdaš, puweš a tu šea ke no dubdeš." Depuweš dišo a laš ýentes:) ^{57/56} Ešte eš moneštador de loš moneštadoreš birimeroš. (Kiyere dezir: "Muhammad eš de loš moneštadoreš birimeroš." Kiyere dezir: bino kon lo ke biniyeron konello loš menšayeroš birimeroš. Dišo:) ^{58/57} Aserkaršea el diya del ýudisiyo, ^{-/58} ke no abra a ella, a menoš de Allah, deškubriyente. (Kiyere dezir ke no puwede ninguno deškubrir šu aka'esimiyento, šino Allah.) ⁵⁹ ¿I de akešta rrazon oš marabillayš? [pág. 156-b] ⁶⁰ ¿I oš enderreiyš? (Kiyere dezir loš deškereyenteš. Kiyere dezir: ¿ye ošen rreiyr i no llorayš? (Kiyere dezir, antes konberniya a bošotroš ke lloraseyš. Dišo:) ⁶¹ ¿I bošotroš šoyš nigliýenteš departanteš? ⁶² Puweš ¿fed ašala a da Allah i yadoradle!

AZORA LIV

¹ Aserkaše el diya del ýudisiyo. (Fuwe rrekontado por Yahyà, por Abi İlašhab, pora Al-Ĥasan, dišo ke dišo el Menšayero de Allah —sa'am—: "Mi šenbalansa i la šenbalansa del diya del ýudisiyo eš komo eštoš doš"; i yaýunto šuš doš dedoš, el dedo [pág. 157-a] de me i yel dedo de ýunto el pulgar.) (Dišo:) I karbioše la luna. ² Yaunke beian loš mirtaryoš še apartaban i deziyan (loš deškereyenteš alannabi) ke era asihrero, terešpašante fuwerte. ³ I dešmintiyeron i šiguiyeron šuš boluntadeš, i todo fecho eš atorgante (al biyen i yal mal. Kiyere dezir: a loš de lalyanna, šuš obraš; i ya loš del fuwego, šuš obraš). [pág. 157-b] ⁴ (Dišo:) I ya bino a elloš de laš nuwebaš (de laš alumáš pašadaš, kuwando dešmintiyeron a šuš menšayeroš i loš dešturuyo Allah), i yenkello ay pedrike (i dešenpolo i yešpanto), ⁵ i sensiya (de lalqor'en) kunbilida; puweš no leš konfelešo el pedrike (de loš menšayeroš a kiyen no

kereyo). ⁶ I yenbarara delloš el fecho. El diya ke kalamara el kalamador a la koša ošpantible, [pág. 158-a] ⁷ eštaran temerošaš šuš bištaš i šalrran de laš fuwešaš komo ke fuwešen langošta eštendida. ⁸ Bernan aperešurađamente al kalamador (a la Kaša Santa de Bayt el-Maqdis), i điran loš deškereyenteš: “Ešte eš diya amargo (i tereballošo).” ⁹ Dešmintiyeron antes delloš laš ýenteš de Nūh, i dešmintiyeron [pág. 158-b] a nuweštoro šiyerbo i đišeron ke era endiablado i yamedrentador (konel matar). ¹⁰ I rruwego (alannabī, Nūh) a šu Señor (i đišo: “Yo šoy bensiđo, puweš defiyendime.” (Kiyere đezir: dame bengansa de miš ýenteš.) ¹¹ (Đišo:) I yabrimoš laš puwertaš del siyelo konaguwa mucha. (Kiyere đezir partida della šobre partida, i no era ke llobiya.) ¹² (Đišo:) I fizimoš korrer la tiyerra kon fuwenteš, i yenkontoroše elaguwa (kiyere đezir elaguwa del siyelo i yelaguwa de la tiyerra), šobre fecho ke fuwe ordenado (šobrel dešturuimiyento de laš ýenteš de Nūh). [pág. 159-a] ¹³ (Đišo:) I llebemošlo (kiyere đezir a Nūh) šobre la de laš tablaš i kalaboš (kiyere đezir la safina), ¹⁴ ke koriya a nuweštara bišta. (Kiyere đezir komo šu đezir: “Yo šoy kon bošotroš ke oygo i beo.” Đišo: i yakello fuwe) por guwalardon (a Nūh, i por dar el pago) a kiyen fuwe ke deškereyo. (Kiyere đezir ke deškereyeron šuš ýenteš i rrenegaron de lo ke bino konello, i šalbo Allah a Nūh en la safina, i fundiyo a šuš ýenteš.) ¹⁵ (Đišo:) I dešemošla mišteryo (para loš ke fuwešen depuweš delloš. Kiyere đezir la safina, para ke tomen [pág. 159-b] laš ýenteš dešenpolo enello. Đišo:) Puweš đe aši abra kiyen biyense (enella? Kiyere đezir para ke tomen dešenpolo i kešten apersebiđoš, no desiyenda šobrelloš lo ke desendiyo šobrelloš). ¹⁶ (Đišo:) Puweš paren miyenteres komo fuwe mi al‘adab i mi amenaza. (Kiyere đezir: fuwe muy fuwerte.) ¹⁷ (Đišo:) I yalibyanesimoš elalqor‘en para nonbaramiyento (kiyere đezir ke nonberen a da Allah). Puweš đe a kiyen toma dešenpolo? [página 160-a] ¹⁸ (Đišo:) Dešmintiyo el rrey ‘Ād (i šu konpaña, i dešturuýološ Allah. Đišo:) Puweš miraq komo fuwe (šobrelloš) mi al‘adab i mi kaštigo. ¹⁹ (Đišo:) Noš enbi‘emoš šobrelloš ayreš korrubtoš, de fuwerte firior, en diya de malabentura, ke pašo šobrelloš (kon lal‘adab); ²⁰ ke arrankaba laš ýenteš komo ke fuweran una defallesida datilera ašolada. (I yeš komo una datilera ke le arrankan de šu rraiz i yešta derrokađa šobre la tiyerra.) [pág. 160-b] ²¹ Puweš miran komo fuwe mi al‘adab i mi kaštigo (šobrelloš. Đišo:) ²² I ya alibyanesimoš elalqor‘en para mi nonbaramiyento. Puweš đe aši (ay algun) tomante dešenpolo? ²³ (Đišo:) I dešmintiyeron loš de Tamūd al Menšafero (kiyere đezir alannabī šalih). ²⁴ I đišeron: “¿Komo a onbere de nuweštoro porobiyo natural, šoletaryo, abemoš de šeguir? Noš entonseš šeriyamoš en desyerrar kalara de nuweštoro aldīn i yen afan.” [pág. 161-a] ²⁵ (I đeziyan:) “Ši ubiyeše lansado šobre el nonbaramiyento delante de noš. (Kiyere đezir:

no a šeidō deballado el nonbaramiyento šobrel delante de noš, para ke lo ayamoš de kere'er. I yera ke denegaban akello ke bino konello šālih. I deziyan:) Anteš eš mentirošo garandiošo." ²⁸ (Dīšo:) Puweš aun šabran mañana kiyen eš el mentirošo garandiošo. (Kiyere dezir: aun šabran el diya del ūdisiyo kiyen fuwe mentirošo.) [pág. 161-b] ²⁷ (Dīšo:) Noš lešenbi'emoš elaneqa (kiyere dezir: noš šakemos elaneqa) por rreporobasiyon a elloš. Puweš konšidera a ber (lo ke haran), i para miyenteres (lo ke điran, ye šālih, kuwando šera benida elaneqa). ²⁸ I fešles ašaber ke elaguwa a de šer konpartida enterelloš (i yešto fuwe depuwe ke bino a elloš elaneqa. Dīšo:) I ya todo benimiyento ke šean perešenteš (laš ŷenteš, al beber, un diya, de ella; i ke a de beber elaneqa otro diya). [pág. 162-a] ²⁹ (Dīšo:) I llamaron a šuš konpañeroš, i diyeron enella, i mataronla. ³⁰ Puweš paren miyenteres komo fuwe mi al'adab (šobrelloš) i mi kaštigo. ³¹ Ke enbi'emoš šobrelloš la boz (de la'adab), una boz šola; i fuweron šekoš komo la yerba šeka (ke guwardan para ke koma el ganado enelibiyerno). [pág. 162-b] ³² (Dīšo:) I yalibyanesimoš elalqor'en para mi nonbaramiyento. Puweš ĵe a kiyen tomara dešenpolo? ³³ (Dīšo:) I dešmintiyeron laš ŷenteš de Lūt konel Menšaŷero (kiyere dezir dešmintiyeron alannabi, Lūt). ³⁴ (Dīšo:) Noš enbi'emoš šobrelloš biyedraš (kiyere dezir laš biyedraš akellaš ke apedrearon konellaš, loš ke fuweron delloš de fuwera de la sibdad i loš kaminanteš [pág. 163-a] delloš, i toko a loš de šu sibdad el gabañamiyento) šino a loš de Lūt, ke loš šalbemoš por la mađurgađa. (Kiyere dezir: šalbemoš a dakelloš ke kereyeron.) ³⁵ Por garasiya de Noš (ke fizimoš šobrelloš). I yaši mešmo šalbaremoš a kiyen šera agradesiyente. ³⁶ (Dīšo:) I pedrikemošles de nuweštoro al'adab, i đudaron enel pedrike. ³⁷ (Dīšo:) I rrekiriyeronlo de šu agošpedamiyento (rrekiriyeron de amoreš a šuš guwešpedeš, i yeran almalakeš [pág. 163-b] šuš guwešpedeš). I seguemošles šuš oŷoš (ke ya še dekalara la dekalarasiyon de komo loš dešturuyo Allah, en la sūra de Rūd. Dīšo:) "Puweš guštađ mi al'adab i mi kaštigo." ³⁸ (Dīšo:) I yamanesiyeron mađurgađa de la'adab atorante šobrelloš. ³⁹ (Dīšo:) "Puweš guštađ mi al'adab i mi kaštigo." ⁴⁰ I yalibyanesimoš elalqor'en por mi nonbaramiyento. [pág. 164-a] Puweš ĵe a kiyen tomara dešenpolo? ⁴¹ (Dīšo:) Ya binieron a loš de Fira'un loš menšaŷeroš. (Kiyere dezir Mūsà i Hārūn.) ⁴² (I yaši mešmo) dešmintiyeron nuweštoroš milagroš todoš. (Dīšo:) I konperendimošloš konperendimiyento de Onrađo, Poderoso. (Kiyere dezir: lanso šobrelloš elal'adab del fundimiyento. I yeš ke loš aŷogo Allah en la mar, i fuweron fundidoš.) [pág. 164-b] ⁴³ (Dīšo:) Puweš beamoš ši buweštoroš deškereyenteš šon meŷoreš ke bošotroš. (Kiyere dezir loš de Maka. Kiyere dezir ke loš tuyoš, ye Muħammad, de laš alumaš pašadaš. Kiyere dezir: no šon konmaš biyen kelloš. Kiyere dezir ke fuweron maš fuwerteš ke elloš en

fuwersa, i de maš algoš, i de maš fiyoš. Dišo:) Puweš beamoš ši ay a bošotroš kitamiyento de lal^aadab en lalkiteb. ⁴⁴ Antes deziyan: “Nošotroš todoš ŷuntoš šeremoš bensedoreš.” [pág. 165-a] ⁴⁵ Puweš ya šeleš adebdeziyo elayuntarše, i bolbiyeron laš kuweštaš (el diya de la batalla de Badr). ⁴⁶ (Dišo:) Maš el diya del ŷudisiyo lešešta porometido (kone-lal^aadab). I yel diya del ŷudisiyo eš maš amargo i maš fuwerte. ⁴⁷ Ke loš deškereyenteš son en dešyerrar de la guiya, en afan. ⁴⁸ El diya ke loš rreštararan loš almalakeš, enel fuwego, [pág. 165-b] šobre šuš karaš; i šerleša dicho: “¡Guštađ elal^aadab de saqar!” (I saqar eš un nonbere de loš nonberes de ŷahannam.) ⁴⁹ (Dišo Allah:) I Noš toda koša la jaleqemoš porordenasiyon. (Dišo Sa‘id fiyo de ŷabir, por ‘Alī, dišo: “Toda koša eš porordenasiyon, fašta ešte”; i ŷestendiyo šu dedo, el de ŷunto el pulgar; depuweš la punta de šu lenguwa, depuweš tendiyola šobre la bunta de šu pulgar, eliskiwerdo.) ⁵⁰ (Dišo Allah:) I no eš nuweštoro feyo šino uno, komo la paštañađa koneloŷo. (Kiyere dezir ke kuwando berne elal^aadab [pág. 166-a] a loš sagueros de loš deškereyenteš dešta aluma, konel šoffo birimero de Isrāfil, i loš kerra Allah ešturuir, ke šera maš perešta šu benida ke laperešuramiyento de la peštañađa delocho.) ⁵¹ (Dišo Allah:) I ya dešturuimoš buweštaraš ŷenerasiyoneš (laš antipašadaš. Dizelo a loš deškereyenteš por lo ke dešturuyo de laš alumamaš pašadaš, akellaš ke fuweron en deškereyensiya). Puweš ĵe a kiyen tomara dešenpolo enello? ⁵² (Dišo:) I toda koša lo eškiribiyo en la eškiribtura; [pág. 166-b] ⁵³ I toda koša ŷika i garande... kiribta. ⁵⁴ I loš temerošoš... i riyoš, ⁵⁵ ... de berdad en lalŷanna en poder... poderošo (tan šanta eš son leza).

AZORA LV

¹ El Biadošo ⁻² amoštoro elalqor'en. ^{2/3} Jaleqo a la peřona, ^{3/4} i yabezole el fablar.

[pág 168-a] ^{13/14} Jaleqo a la peřona de lodo (rreřonante), komo el lodo de loš kantareroš, ^{14/15} i jaleqo a loš alŷineš de lenguwa de fuwego (i falama). ^{15/16} Puweš ĵpor kuwal de laš garasiyaš a buweštoro Señor dešmentiyš? ^{16/17} Señor de loš doš šaliyenteš, ^{17/-} i Señor de loš doš poniyenteš. (Kiyere dezir el šeliyente delibiyerno i yel šaliyente del berano, i yel poniyente delibiyerno i yel poniyente del berano.) [página 168-b] ¹⁸ Puweš ĵpor kuwal de laš garasiyaš a buweštoro Señor dešmentiyš? ¹⁹ Ešpandiyo laš doš mareš (la una šobre la otra) i laš rrebol-

biyo porke šenkontarašen, ²⁰ i pušo enterellaš doš una en para ke no še malbašen. (Kiyere đezir ke pušo enterellaš uneštaŷo, ke no malbaše la šalada a la dulce, aunke še meskelen la una kon la otra. I yakel eštaŷo eš de la poteštad de Allah.) ²¹ Puweš ɣpor kuwal de laš garasiyaš a buweštoro Señor dešmentiyš? [pág. 169-a] ²² I šako de la una dellaš laš pelrraš i loš koraleš. (I dizen ke loš šako de la mar šalada, mašeneštara ŷuntaš, laš šako de danbaš laš doš mareš aunke laš šakaše de la šalada.) ²³ Puweš ɣpor kuwal de laš garasiyaš a buweštoro Señor dešmentiyš? ²⁴ I ya El šon laš nabeš onbaradaš, andanteš en la mar (garandesh), komo montañaš. [pág. 169-b] ²⁵ Puweš ɣkuwal de laš garasiyaš a buweštoro Señor dešmentiyš? ²⁶ Todo (lo keš) šobre (la tiyerra) še a de afinar, ²⁷ i finkara la kara de tu Señor, el de la nobleza i yel de la onrra. ²⁸ Puweš ɣpor kuwal de laš garasiyaš a buweštoro Señor dešmentiyš? ²⁹ Demandanle (a da Allah) loš de loš siyeloš i loš de la [pág. 170-a] tiyerra (demandan a da Allah, loš del siyelo, biyadad; i demandan, loš de la tiyerra, la biyadad i la perdonansa, i yarizqi, i šuš meneštereš i nesesidadesh; i rruwegan a El loš deškereyenteš kuwando še ben enaperetura, i no le demandan la perdonansa šino loš kereyenteš). I todo diya ešta Allah en fecho nuwebo (ke faze morir i faze bebir lo ke nase; i rrešponde a kiyen rruwega; i da a kiyen demanda; i da šalud a enfermoš; i šuš fechoš šon muchoš, ke no še puweden konperender. No ay Señor šino El, i yaš ešta kada diya enfazendado en konkuluir lo ke a de šer enakel diya). ³⁰ Puweš ɣpor kuwal de laš garasiyaš a buweštoro Señor dešmentiyš? [pág. 170-b] ³¹ (Dišo Allah:) Puweš aun konkuluire maš kon bošotroš, ɣye, loš doš apešganteš! (Kiyere đezir laš peršonaš i loš alŷinneš, ke šon apešgadoš kon loš pekadoš. Kiyere đezir: aun oš tomaremoš kuwenta i oša debaremoš, i yeš palabra de amenaza. Kiyere đezir a loš deškereyenteš delloš.) ³² Puweš ɣpor kuwal de laš garasiyaš a buweštoro Señor dešmentiyš? ³³ ɣYe, konpaña de alŷinneš i de peršonaš! No abreyš poder [pág. 171-a] de fuir por šalbaroš de laš porobinsiyaš de loš siyeloš i la tiyerra; puweš daoš biriša en fuir, ke no ošaporobechara el fuir šino a loš de la palabra (de "lā Illaha illā Allah"). ³⁴ Puweš ɣpor kuwal de laš garasiyaš a buweštoro Señor dešmentiyš? ³⁵ Šera enbiado šobre bošotroš falama de fuwego i fumo; i no oš podreyš defender. [pág. 171-b] ³⁶ Puweš ɣpor kuwal de laš garasiyaš a buweštoro Señor šoš dešmintiyenteš? ³⁷ Puweš kuwando še karbira, el siyelo šera kolorado, komo elazeyte rrošiyen. ³⁸ Puweš ɣpor kuwal de laš garasiyaš a buweštoro Señor šoš dešmintiyenteš? [pág. 172-a] ³⁹ Puweš akel diya no demandara por šu pekado peršona ni alŷinne. ⁴⁰ Puweš ɣpor kuwal de laš garasiyaš a buweštoro Señor dešmentiyš? ⁴¹ Šeran konosidoš, loš por šuš šeñaleš; i šeran perendidoš de loš topeteš i de loš biyedeš. (Kiyere đezir: šeran konosidoš en la negrura de šuš karaš

i yenel šer zarqoš šuš oýoš; i tomarlošan de šuš topeteš i de šuš biyedeš, por de saga de šuš kuweštaš, i lansarlošan enel fuwego.) ⁴² Puweš ĵpor kuwal de laš garasiyaš a buweštoro Señor šoyš dešmintiyenteš? [pág. 172-b] ⁴³ Ešta eš yahannam, akella ke dešmintiyeron konella loš deškereyenteš; ⁴⁴ i rrodearan enterella i yentera la fuwente (de Al-Ĥamim) rrošiyente. (Dišo Yahyà: “Llegonoš ke elarbol de azaqum ešta afirmado en la puwerta šeyšena de yahannam, šobre una peña de fuwego; i debašo della ay una fuwente rrošiyente, negra, fuwente; i lansaše šobre kađa uno delloš la fanbere, i ban konakella fanbere a dakel arbol i komen del, fašta ke inpelen šuš biyentereš, i bulle akello [pág. 173-a] ke komen en šuš biyentereš, de kađa uno delloš, komo bulle elaguwa rrošiyente; i demandan de beber para rrefriar konello šuš kuwerpoš, i bašan de akel arbol a dakella fuwente ke šalle por debašo de la peña, ke šobrella ešta elarbol de azaqum i debašo della la fuwente rrošiyente, i yašiyentan šuš biyedeš i ka'en de kuweštaš i de koštađo, i yašanšešobrella komo še aša el pez en la šarten. I rraštaranloš lošalmalakeš šobre šuš karaš i danše de mano a dakella fuwente, i no llegan a ella kuwando ya šeleša ido la karne de šuš karaš, fašta ke llegan a dakella fuwente; i danleš a beber loš porteroš de yahannam en bašilloš de fyerro de fuwego, ke kuwando loš allegan a šuš bokaš šon ašadaš šuš karaš, i kuwando loš ašiyentan en šuš rroštoroš ka'enseleš [pág. 173-b] loš rroštoroš a pedasoš, i deribanšeleš loš diyenteš i loš kolmilloš de šu garan rrošentor; puweš kuwando llega a šuš biyentereš šakaleš lo keš en šuš biyentereš por šuš fondoneš.”) ⁴⁵ Puweš ĵpor kuwal de laš garasiyaš a buweštoro Señor šoyš dešmintiyenteš? ⁴⁶ I ya kiyen teme ke še a de para delante de šu Señor (a la kuwenta), abra doš alýannaš. (Dišo Al-Ĥasan: “I šon kuwatro laš alýannaš: laš doš para loš abansanteš, i šon laš konpañāš de loš alnabi'eš; i lašotraš doš para loš ke šiguiyeron a elloš...””) ⁴⁷ Puweš ĵpor kuwal de laš garasiyaš a buweštoro Señor šoyš dešmintiyenteš? ⁴⁸ (I šon alýannaš de arboledaš) i šonbirioš. [pág. 174-a] ⁴⁹ Puweš ĵpor kuwal de laš garasiyaš a buweštoro Señor šoyš dešmintiyenteš? ⁵⁰ I yenellaš ay doš fuwenteš koriyenteš. ⁵¹ Puweš ĵpor kuwal de laš garasiyaš a buweštoro Señor šoyš dešmintiyenteš? ⁵² I yenellaš ay, de kađa furuta, doš ešpesiyaš de furuta. ⁵³ Puweš ĵpor kuwal de laš garasiyaš a buweštoro Señor šoyš dešmintiyenteš? [pág. 174-b] ⁵⁴ Šeran rrekoštađoš šobre lechoš ke lo ke kontiyene a šuš biyentereš eš de tersiyopelo; i la furuta de laš alýannaš serka (ke la alkansaran i tomaran della, i yelloš ašentadoš i rrekoštađoš i komo kiyere keštaran). ⁵⁵ Puweš ĵpor kuwal de laš garasiyaš a buweštoro Señor šoyš dešmintiyenteš? ⁵⁶ Enellaš ay alhurraš de korta mirada (šobre šuš maridoš. Kiyere dezir ke no laš be'e ninguno šino šuš maridoš). [pág. 175-a] Ke no laš toko peršona (anteš ke šuš maridoš), ni

alýinne. (Kiyere dezir: no laš toko ninguno anteš ke šuš maridoš, enelalýanna, depuweš ke laš jaleqo Allah enellaš el jaleqamiyento šegundo. Kiyere dezir laš ke fuweron kereyenteš, de laš muýereš del mundo, i šeran alhurraš en lalýanna.) ⁵⁷ Puweš ppor kuwal de laš garasiyaš a buweštoro Señor šoyš dešmintiyenteš? ⁵⁸ Komo ke ellaš fuwešen laš alyaqutaš i loš rrubiyēš. (Kiyere dezir komo elengaštonamiyento de laš alyaqūtaš enel balankor de loš rrubiyēš o koraleš.) [pág. 175-b] ⁵⁹ Puweš ppor kuwal de laš garasiyaš a buweštoro Señor šoyš dešmintiyenteš? ⁶⁰ Puweš pe aši eš el guwalardon de la buwena kereyensiya šino elalýanna (fermoša)? ⁶¹ ¿Fa-bi'ayyi allāi rabbikumā tukadibāni? ⁶² I ya menoš deštaš doš alýannaš (ke šanbalansado lo ke ay enellaš), ay otraš doš alýannaš. (I yaštaš doš alýannaš poštereraš šon para laš konpañaš de la man derecha, akellaš ke no fuweron de loš abansanteš.) ⁶³ Puweš ppor kuwal de laš garasiyaš a buweštoro Señor dešmentiyš? ⁶⁴ I šon berdeš (goloriyošaš ke torman entegro de la fuwerte berdor). [pág. 176-a] ⁶⁵ Puweš ppor kuwal de laš garasiyaš a buweštoro Señor šoyš dešmintiyenteš? ⁶⁶ Ay eneštaš doš alýannaš doš fuwenteš mananteš. ⁶⁷ Puweš ppor kuwal de laš garasiyaš a buweštoro Señor šoyš dešmintiyenteš? ⁶⁸ Ay enellaš furutaš, i datileraš, i mingaranaš. ⁶⁹ Puweš ppor kuwal de laš garasiyaš a buweštoro Señor šoyš dešmintiyenteš? [pág. 176-b] ⁷⁰ Ay enella alhurraš buwenaš i meýoreš. (Kiyere dezir una meýor ke otra.) ⁷¹ Puweš ppor kuwal de laš garasiyaš a buweštoro Señor šoyš dešmintiyenteš? ⁷² I šon alhurraš (balankaš) rretaraidaš en laš šalaš. (Dīšo Ibn ʿAbbas ke kada šala dellaš eš de leguwa de ancho i yotra de largo; i ay a ella kuwatro mil senserraš.) ⁷³ Puweš ppor kuwal de laš garasiyaš a buweštoro Señor dešmentiyš? ⁷⁴ Ke no tokaron akellaš alhurraš peršonaš (anteš ke šuš maridoš), ni alýinneš. [pág. 177-a] ⁷⁵ Puweš ppor kuwal de laš garasiyaš a buweštoro Señor šoyš dešmintiyenteš? ⁷⁶ Šon rrekoštađoš šobre deštađoš berdeš i kabeseraš fermošaš. ⁷⁷ Puweš ppor kuwal de laš garasiyaš a buweštoro Señor šoyš dešmintiyenteš? ⁷⁸ Tan bendito eš el nonbere de tu Señor (ye Muḥammad), el de la nobleza i yel de la onrra (para loš de la obidensiya).

AZORA LVI

[pág. 177-b] Enel nonbere de Allah, Biyađošo de biyađad. ¹ (Dīšo Allah:) kuwando aka'esera elaka'esimiyento (del diya del ýudisiyo), ² no abra a šu aka'esimiyento dešmentimiyento (kiyere dezir: eš ke a de šer, de siyerto, šu aka'esimiyento), ³ i šeran unoš abašađoš i yotroš enšalsadoš. (Kiyere dezir: šeran abašađos unaš ýenteš, al fuwego, i yotroš šeran šubiđoš alalýanna.) ⁴ (Dīšo Allah:) Kuwando teremolara la

tiyerra teremolamiyento, [pág. 178-a] ⁵ i dešmenuzarše an, loš monteš, dešmanuzamiyento, ⁶ i šeran polbo eštendido; ⁷ i šereyš naturalezaš tereš; ⁸ puweš laš konpañáš de la parte derecha (šobre šuš peršonaš), ke eš laš konpañáš de la parte derecha; ⁹ i laš konpañáš de la parte iskiyerda (šobre šuš peršonaš), ke eš laš konpañáš de la parte iskiyerda; [pág. 178-b] ¹⁰ i loš abansanteš. Puweš loš abansanteš, ¹¹ akelloš šon loš serkanoš ¹² en laš... goloryošáš. (I loš abansanteš šon la konpañia de lannabi i laš konpañáš de loš otroš anabi'eš. I šeran) ¹³ konpañáš de loš birimeroš ¹⁴ i pokoš de loš sagueroš. (Kiyere dezir ke loš abansanteš de todaš laš alumaš, šon maš ke loš abansanteš delaluma de lannabi Muħammad —šalà Allah 'alayhi wa sallam—.) [pág. 179-a] ¹⁵ (Šeran akoštašoš) šobre lechoš tesidoš (kon alyaqūtaš i perlaš engas-tonadaš), ¹⁶ eštaran mrekoštašoš šobrelloš, mrebolmiyendoše (mirando partida delloš a partida. Dišo Yahyà: "Llegonoš ke akello eš ke kuwando še bešitan"). ¹⁷ Ke rrodean šobrelloš manseboš perpetualeš (ke no mueren ni šenkansen; šobre laš garađaš de la šenbalansa šon perdurableš enekel eštado, ke no še dešfazen del; i yelloš rrodeando) [página 179-b] ¹⁸ kon bašilloš i bicheleš i bašoš de aguwa manante (i bebra-yeš) ¹⁹ ke no leš da dolor de kabesa porello, ni šenbiri... por beber dello. ²⁰ I an furutaš de la manera ke la kiyeran eškoyer. (Kiyere dezir ke kuwando dešean kuwalkiyere ešpesiya de arbol, eštiyendense i šegoden i komen del. Kiyere dezir de la furuta ke kiyeren; ši kiyeren en biyed o debantadoš, o ši kiyeren de kara buweltos.) ²¹ I karne de abe de lo ke dešean; [pág. 180-a] ²² i yalhūrraš (palankaš) deštarañoš oyoš, ²³ ke paresen komo laš perlaš engas-tonadaš (en šu siyasped), ^{23/24} šerleša dađo guwalardon por lo ke fuwe ke obraron. ^{24/25} Ke no obran enella balderiyaš, ni pekaran (partida delloš kon partida), ^{25/26} šino ke leš šera dičo: "¡Šed šalboš! ¡Šed šalboš!" (de pekađoš i de falsiya, enella). [pág. 180-b] ^{26/27} I laš konpañáš de la man derecha, ke šon laš konpañáš de la man derecha (šon loš de lalyanna, akelloš ke no šon de loš abansanteš; i laš konpañáš de lalyanna, tođoš, šon laš konpañáš de la man derecha; i šeran) ^{27/28} en miš... šuabeš de šin ešbinaš, ^{28/29} i yarboleđaš konpuweštaš (partida dellaš šobre partida), ^{29/30} i šobraš tendiđaš (para perpetua), ^{30/31} i aguwa koriyente ^{31/32} i furutaš de muchaš maneraš, [pág. 181-a] ^{32/33} ke no še leš detalla, ni še leš debiyeda. ^{33/34} (I šeran) en kamaš altaš. (Dišo Abū Imāma: "Šon debantadoš de la tiyerra en kantidađ de si... de andadora.") ^{34/35} (Dišo Allah:) Noš laš jaleqemoš (akellaš alhurraš de lalyanna) jaleqamiyento, ^{35/36} i pušimošlaš biryeneš, ^{36/37} arreadaš kon aljubaš (para šuš maridoš), de un tiyenpo (i šon de edad de terenta i tereš añoš), ^{37/38} para laš konpañáš de la man derecha; ^{38/39} i šon konpañáš de loš birimeroš, [pág. 181-b] ^{39/40} i konpañáš de loš sagueroš. ^{40/41} I laš konpañáš de la man iskiyerda, ke šon

laš konpañas de la man iskiyerda (šon laš... del fuwego). (Fuwe rrekontado por °Abd al-Rahmān fiyo de Sābatin, por Abī... ..šidiq, dišo: "Jalego Allah loš jaleqadoš, i fuweron jaleqadoš de la garfada de tiyerra; i dišo a loš ke eran en šu mano, la derecha: «Dentarad enelalyanna kon alsalem.» I dišo a loš ke eran en la otra mano: «Dentarad enel fuwego i no mendekora.» I yaši šera fašta el diya del ŷudisiyo." Ke loš ke šon de la mano iskiyerda šeran) ^{41/42} en la kalor del fuwego i bebraŷe rrošiyente, ^{42/43} i yen šonbara de fumo negro, [pág. 182-a] ^{43/44} no abran feškora (enakella šonbara) ni abran onrra en laš garadaš. ^{44/45} Ke elloš fuweron, antes de akello, šeguidoreš de galaš (... i yenšan... enel mundo). ^{45/46} I fuweron peršeberadoreš šobre loš pekadoš garandēš (i yeš la deškereyensiya), ^{46/47} i yeran ke deziyan: ^{47/-} "Kuwando šeamoš muwertoš i šeamoš tiyerra i guwešoš [pág. 182-b] menuđoš ¿ke emoš de šer rrebibkadoš noš? ⁴⁸ ¿I nuweštoroš padreš, los birimeroš?" ⁴⁹ Dileš (ye Muħammad) ke loš birimeroš i loš sagueroš ⁵⁰ an de šer aŷuntadoš a la šignasiyon del diya ŷeñalado (i yašignado. Kiyere dezir el diya šubido del diya del ŷudisiyo). ⁵¹ Depuweš bošotroš, [ye loš yerradoš, dešmintiyenteš, ⁵² komereyš delarbol de azaquml (en ŷahannam). [página 183-a] ⁵³ I yenbiliran de akel arbol loš biyenterēš, ⁵⁴ i beberan, šobrel, del pudre rrošiyente; ⁵⁵ i beberan el beber... kamelloš ašetadoš. ⁵⁶ Ešeša... ..biyendaš el diya del konto. ⁵⁷ (Dize Allah a loš deškereyenteš:) Noš ošemoš jaleqado, ¿por ke no aberdađeseyš konel (rrebibkamiyento?) ⁵⁸ ¿Por ke no parayš miyenterēš komo eradoš una gota de aguwa fecha ešperma? [pág. 183-b] ⁵⁹ Puweš ea, ¿ši bošotroš la abeyš jaleqado (akella gota de aguwa) o ši šomoš Noš el jaleqador (della?) ⁶⁰ Noš ordenemoš entere... muwerte (a kada šiyerbo enora asignada). I no šomoš konŷuwegadoreš ⁶¹ ... ..yamoš de torokar de buweštoro šenbalante (maš fiyeleš en biyen ke no bošotroš. Dizelo a loš deškereyenteš), i oš jaleqaremoš en lo ke no šebeyš. (Kiyere dezir enel jaleqamiyento ke keramos.) [pág. 184-a] ⁶² I ya šubišteš el jaleqamiyento birimero (el jaleqamiyento de Edam i šu nasiyon depuweš del). Puweš ¿por ke no oš pedrikayš (i kere'eyš kon... ..yento?) ⁶³ ¿Parašeyš... labrayš? ⁶⁴ ¿Ši šoyš bošotroš ke lo šenbarayš (i lo fazeyš naser), o šomoš nošotroš el ke lo šenbaramoš (i lo fazemoš naser?) (Kiyere dezir: no šoyš bošotroš akelloš ke lo šenbarayš, mašenpero Noš lo šenbaramoš i Noš lo fazemoš naser.) ⁶⁵ I ši kišiyēšemoš meterloiamoš šeko (depuweš de šu [pág. 184-b] rreberdeser) i tornariyadeš penšatiboš (por šu dešturui-miyento). ⁶⁶ Ke noš šomoš dešturuidoreš, ^{-/67} i šomoš harramadoreš del šemen... ^{67/68} ... alaguwa akella ke bebeyš? ^{68/69} ¿Ši šoyš... deballado de laš nubeš, o šomoš Noš el ke la deballamoš? ^{69/70} Ši kišiyēšemoš meterlaimoš amarga, šalada; puweš ¿por ke no lo agradeseyš (i šoyš kereyenteš? Dizelo a loš deškereyenteš). [pág. 185-a] ^{70/71} ¿Parašeyš

miyenteres al fuwego akel kensendeyš (i ošalunbarayš? Kiyere dezir ke lo šakayš de leškalabon i yensendeyš...). ^{71/72} Puweš je ašī šoyš... jaleqado šu arbol (akel ke... ..del), o... abemoš jaleqado (i kiriado?) ^{72/73} Noš lo pušimoš (eše fuwego) por rremenbaransa (del fuwego mayor), i porešpeleyte a loš kaminanteš (i ya loš ke šon en loš dešiyertoš i dešpoladoš, para ke še aporobechen). ^{73/74} Fuweš jarrakeate (ye Muḥammad) konel nonbere de tu [pág. 185-b] Señor, el Garande! ^{74/75} (Dīšo Allah:) Puweš yo ŷuro porel deballamiyento de alnuŷum. (I ya nuŷum eš lalqor'en kuwando... ŷibril šobre elannabī...) ^{75/76} I yenello ay ŷuramento, ši lo entendeyš, muy gara... ^{76/77} Ke eleš alqor'en... ^{77/78} (i yešta) enalkiteb guwardado (en poder de Allah), ^{78/79} ke no lo tokan šino loš linbiyoš (de pekađoš. Kiyere dezir loš almalakeš). ^{79/80} I yeš desendido del Señor de laš ŷenteš. [pág. 186-a] ^{80/81} Puweš a ešte alqor'en bošotroš šoyš deša...reš a el (i yoš kitayš del? Dizelo... deške-reyenteš). ^{81/82} (Dīšo:) ŷI meteyš... arizqi... šoyš dešmintiyenteš? (Kiyere dezir: ŷmeteyš en lugar delarizqi el dešmintimiyento? Kiyere dezir: en lugar de agradeseřlo lo desmentiyš.) ^{82/83} Puweš (ŷpor ke no parayš miyenteres?) kuwando llega elalma al garganchon (akello ke allegayš ke Allah no la rrebibkara), ^{83/84} i bošotroš, enakal punto, ošenfestillayš, [pág. 186-b] ^{84/85} i Noš eštamoš maš serka de el ke no bošotroš, mašenpero no lo beyš. ^{85/86} Puweš... šoyš ke no abeyš de dar konun... ^{86/87} (kiyere dezir elalma al mundo), ši eš ke šoyš berdađeroš (en dezir ke no abeyš de šer rrebikadoš). ^{87/88} A kuwanto ši eš de loš serkanoš, [pág. 187-a] ^{88/89} puweš eš en deškanšo, i yen ponpa, i yenalŷanna goloriyošo. ^{89/90} A kuwanto ši eš de laš konpañaş... derecha (i no šon de loš šerkanos), ^{90/91} ... a tu laš konpañaş de la man derecha; ^{91/92} a kuwanto ši eš de loš dešmintiyenteš, ^{92/-} dešyerradoš, ⁹³ puweš šu porobišiyon šera de pudre rrošiyente, [pág. 187-b] ⁹⁴ i šu deštarada šera en ŷahannam. (Fuwe rrekotado por Yaḥyà, por šu amigo, por Muḥammad fiŷo de Umar, por Sa'id fiŷo de Yasār, por Abī Hurayra, dīšo ke dīšo el Menšayero de Allah —salà Allah alayhi wa sallam—: "...werte še le aparesen loš..., puweš kuwando eš elonbe... ye alma buwena... buweno, šalte a mi... albirisiyadar konel deškanšo i buwenaš oloreš, i kon Señor ke no ešta enšañado kon tu." Dīšo: "I dizele a ella akello, fašta ke šalle; depuweš šube konella al siyelo i demanda ke le abran laš puwertaš del siyelo. I dizen loš porteroš de la puwerta del siyelo: «Kiyeneš ešte?» I dizen: «Eš fulano.» I dizen: «Biyen šea benida elalma buwena ke era enel kuwerpo buweno, dentara kon bendisiyon [pág. 188-a] i šey albirisiyado konel deškanšo i buwenaš obraš i kon Señor ke no ešta šañošo»; i dizen a ella akello fašta ke llegan al siyelo, akel ke eš enel Allah —tabāraka wa ta'ala— i... elonbere malo dizenle: «Še... alma fea keštaba enel... šalte a mi

menoš... albirisiyađo... ...redadeš... fašta ke šalle... konello al siyelo, i dmandan ke abran a ella laš puwertaš, i dizen loš porteroš: «Kiyen eš ešte?» I dizen: «Eš fulano.» I dizen: «Mal šea benida elalma fea keštaba enel kuwerpo feo, tornate denoštada, kello eš ke no šeran abiyertaš a tu laš puwertaš»; i yarroyanle porenterel siyelo i la tiyerra; depuweš tornaše a la fuweša.” Fuwe rrekontado por Hamādan, por °Aṭā, por Yasārin, por [pág. 188-b] °Abd al-Raḥmān, por Abī Laylī, por °Alī, i partida delloš lo alsaron alannabi —°alayhi ilsalem—, ke el dišo: “Kiyen ama la enkontarada de Allah, ama Allah šu enkontarada; i kiyen eškiba la enkontarada... eškiba Allah šu enkontarada.”⁹⁶ I yešto (... kontado a tu, ye Muḥammad, enešta alsūra). ... berdađ siyerta.⁹⁶ Puweš feš ašala... ...kone... garande (para ke te alinbiye Allah del pekado).